LIETUVIŲ DIENOS

LITHUANIAN DAYS
APRIL, 1960

A. SKIRIUS, "L. D." žurnalo leidėjas, su žmona "L. D." 10-čio minėjime

1960 M. BALANDŽIO MĖN.

1960, BALANDIS **APRIL, 1960**
Nr. 4 (103), XI metai **No. 4 (103), Vol. 11**

TURINYS ● CONTENTS

SPAUDA LAISVĖJE IR VERGIJOJE ... 3
SPAUDOS BARAS KOVOS LAUKE, L. Valiuko pašnekesys su A. Skirium, LD leidėju. ... 5
SVEIKINIMAI — J. Kajeckas, J. Budrys, dr. A. Trimakas, V. Sidzikauskas ir kt. ... 4, 6, 7, 17
"LIETUVIŲ DIENŲ" DEŠIMTMEČIO MINĖJIMAS ... 7
Antanas Giedrius, VELNIAS TIKRAI YRA, apysaka ... 8
Juozas Tininis, BRANGIOJI ANDROMACHA, laiškas iš Vienos ... 9
V. Mykolaitis-Putinas, POEZIJA. 1. Nesurandamai, 2. Skausmo valanda ... 9
M. Krupavičius, STEIGIAMASIS SEIMAS ... 10
Ingrida Stasaitė, DAINAVOJE PRIE SPYGLIO EŽERO ... 11
Ats. gen. V. Grigaliūnas-Glovackis, KAIP 1918 M. LIETUVIAI "UŽĖMĖ" POLTAVĄ ... 12
Alg. Gustaitis, PINIGAI, dviejų J. K. Kario knygų proga ... 13
J. Andrius, LAIKAS PRABLAIVĖTI. Dėl lietuviškojo NATO ... 17
NAUJOS KNYGOS. Atsiųsta paminėti ... 17
VEIDAI IR VAIZDAI (Iliustruota kronika) ... 18
KĄ VEIKIA SKAITYTOJAI. Smulkioji kronika. Administracijos pranešimai. ... 20

E N G L I S H S E C T I O N

S. O. S. New Soviet Plans for National Extermination ... 21
SOVIET INEQUALITIES IN OCCUPIED LITHUANIA ... 22
THE CHURCH FESTIVAL AND LUCY, from In the Altar Shadows by V. Mykolaitis-Putinas ... 22
I REMEMBER WITH GREAT PLEASURE Impressions of Lithuanian composers by Juhan Aavik ... 23
LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS, Part XXVIII, by A. Bernotas ... 24
LITHUANIANS MAKE NEWS ... 25
THE TRAGEDY OF THE ONE PERSON, by A. L. ... 26

Bernardas BRAZDŽIONIS ... Vyriausias Redaktorius / Editor-in-Chief
Juozas KOJELIS ... Reportažo Redaktorius / Feature Editor
Juozas TININIS ... Literatūros Redaktorius / Literature Editor (in absentia)
Milton STARK ... Anglų klb. vyr. Redaktorius / Senior English Editor
Daumantas ČIBAS ... Foto Redaktorius / Photo Editor
Dalilė POLIKAITIENĖ ... Anglų k. Redaktorė / English Editor
Antanas PAULIUKONIS ... Redaktorius-Administratorius / Managing Editor

BENDRADARBIAI REDAKTORIAI ATSKIRUOSE MIESTUOSE IR VALSTYBĖSE / ASSISTANT EDITORS
VL. ADOMAVIČIUS, Boston, Mass.; VL. MINGĖLA, Detroit, Mich.; VL. BŪTĖNAS, Chicago, Illinois; VYTAUTAS A. BRAZIULIS, Cleveland, Ohio; J. ALMIS JŪRAGIS, Sydney, Australia; Salomėja NARKĖLIŪNAITĖ, New York, N. Y.; B. RAUGAS, Philadelphia, Pa.; V. ROČIŪNAS, Cleveland, Ohio; C. SURDOKAS, Baltimore, Md.; A. ŠALČIUS, New York, N. Y.; P. W. URBAN, Cleveland, Ohio; V. VERIKAITIS, Toronto, Ont, Canada; V. VOLERTAS, Baltimore, Md.; A. VINGIS, Melbourne, Australia.

NUOLATINIAI FOTO BENDRADARBIAI LAISVAME PASAULYJE / PHOTOGRAPHERS
J A V: BOSTON, Mass. — P. Bliumas, R. Bričkus. BROOKLYN, N. Y. — V. Augustinas, V. Mazelis, G. Penikas. CHICAGO, Ill. — A. Gulbinskas, B. Lungys, V. Noreika. CLEVELAND, Ohio — V. Bacevičius. LOS ANGELES, Calif.,— L. Briedis, Pr. Gasparonis, L. Reivydas. MANCHESTER, N. H: — K. Daugėla. NEW HAVEN, Conn. — Jasiukonis. OMAHA, Nebr. — Kun. L. Musteikis PHILADELPHIA, Pa. — F. Jakaitis, V. Gruzdys. WASHINGTON, D. C. — P. Labanauskas, Photo Alda. WATERBURY, Conn. — J. Gaidys, V. Vaitkus. C A N A D A: HAMILTN, Ont. — A. Juraitis. MONTREAL, P. Q. — L. Stankevičius. TORONTO, Ont. — J. Dvilaitis, Luna Photo Studio, V. Macas. A U S T R A L I A: E. Butkūnas, P. Sakalauskas, E. Karpavičius. S. AMERIKA: L. Kančauskas.

ANTHONY F. SKIRIUS, Leidėjas / Publisher

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

The opinions expressed in signed or initialed articles are not necessary those of the Editors.

Žodinę ir visą kitą medžiagą, spausdintą "Lietuvių Dienų" žurnale, LD Leidykla pasilaiko teisę panaudoti kitais atvejais.

Redakcijos ir Administracijos adresas / Address all Editorial and Subscription Mail to:
LIETUVIŲ DIENOS / LITHUANIAN DAYS
4364 SUNSET BOULEVARD, HOLLYWOOD 29,, CALIFORNIA
NOrmandy 4-2919

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTŲ 1946-1949 METAIS.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN".

Skaitytojų pageidavimu prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.

If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will renewed automatically. This policy accords with the wishes of our subscribers.
Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio m. / Published monthly, except July and August
Atskiro numerio kaina 65 centai. Single Copy 65¢
PRENUMERATA METAMS $6.00 bet kuriame pasaulio krašte. GARBĖS PRENUMERATA $10.00
SUBSCRIPTION $6.00 per year in any country of the world. HONORARY SUBSCRIPTION $10.00

"SECOND CLASS POSTAGE PAID AT LOS ANGELES, CALIFORNIA."

This Month's Cover

Antanas F. Skirius, publisher of Lithuanian Days magazine. Born in Lithuania, he graduated in 1937 from the Klaipėda Prekybos Institutas. He came to USA during the summer of 1938. He studied at the Marianapolis College and at the University of Chicago 1938--940. From 1940 he has been active in the cause of Lithuanian freedom from Communistic oppression. Photo by D. Čibas

Back Cover

Santa Anna. Lithuanian Folk Art. Woodcarving.

ADMINSTRACIJA RAŠO:

SKAITYTOJŲ PRAKTIŠKI PATARIMAI PRIE DEŠIMTMEČIO LINKĖJIMŲ

Jau per iškilmingą LD dešimtmečio minėjimą buvo ne vieno nurodyta, kad juo kas geriau įsikuria, juo mažiau jį bematome remiant savo spaudą ar iš viso lietuviškosios kultūros reikalus, laisvinimo darbą... Tik "žemiau" esantieji (materiališkai) ar "vidutiniokai" kartais žymiai daugiau realiai prie spaudos darbo prisideda negu pasiturinčiau įsikūrusieji.

Žinomasis kalbininkas **L. Dambriūnas,** LD bendradarbis (bet užsimokėjęs prenumeratą), savo sveikinime sako: "...sveikinu su dešimtmečio jubiliejum visą redakciją ir pridedu vieną patarimą —nesiuntinėkite niekam LD už dyką, ypač tiems, kurie puikiausiai gali užsiprenumeruoti..."

Patarimas visai teisingas, nors gal ir ne visiems taikytinas, nes, mat, bendradarbių, kurie realiai bendradarbiauja, o ne vien sąrašuose figūruoja, rašiniai, foto ar kita medžiaga verta ne 6 dol., o gal 60 ir daugiau, bet šiuo tarpu negalime net "simbolinio" honoraro mokėti; ir dėl labai paprastos priežasties: dėl to, kad daugybė "bendradarbių" metų metus gauna žurnalą nemokamai ir tėra vien "mirusios dūšios", nesiteikiančios net į laiškus atsakyti... Galėtume juos iš sąrašų išbraukti, žinoma, tai padaryti lengviausia, bet nemanome, kad ir jie ateityje, ar laiko daugiau suradę, ar į vietos veiklą daugiau įsijungę, negalėtų tikrai prie lietuviškojo spaudos darbo prisidėti. Laukiame. Tikimės.

Dirbęs "Naujosios Romuvos" administracijoj, dabar gyvenąs Los Angeles mieste **K. Karuža,** mirusio poeto Petro Karužos brolis, savo sveikinime, be kita ko, pastebi: "...LD savo išore ir iš vidaus žavi kiekvieną skaitytoją... Garbė leidėjui ir redakc. kolegijai, kad dirba tokį kilnų ir naudingą darbą spaudos baruose... Šianddien turėtų LD skaityti visi lietuviai, o kiekvienas skaitytojas įsipareigoti surasti nors po vieną naują ar daugiau prenumeratorių. Tada LD galėtų tvirčiau ir ekonomiškiau atsistoti..."

Taip, galėtų. Jos galėtų dar daugiau tobulėti, jei, pvz. visi atsilygintų bent senas skolas... O jei kam neaišku, tai gali, pasiteiravę, sužinoti, kiek mūsų vad. inteligentų yra per dideli "vargšai", kad įstengtų lietuvišką kultūros žurnalą užsiprenumeruoti...

Kas tie "vargšai"? Nepatikėtumėt, išgirdę jų pavardes: yra čia ir inžinierių, gydytojų, profesorių (amerikoniškose mokyklose! Ne "buvusių".), net klebonų... Kai kurie net atsiunčia savo ar savo rūmų foto kad "pagarsintume" jų veiklą, bet neprideda nė cento už kliišių padarymą.

Pasikeitus adresui,

neužmirškite pranešti administracijai — Jūs žurnalą gausite laiku, o adm-ja neturės naujų dvigubų išlaidų, nes reikia mokėti už grąžintus egz. ir vėl mokėti už pasiuntimą nauju adresu.

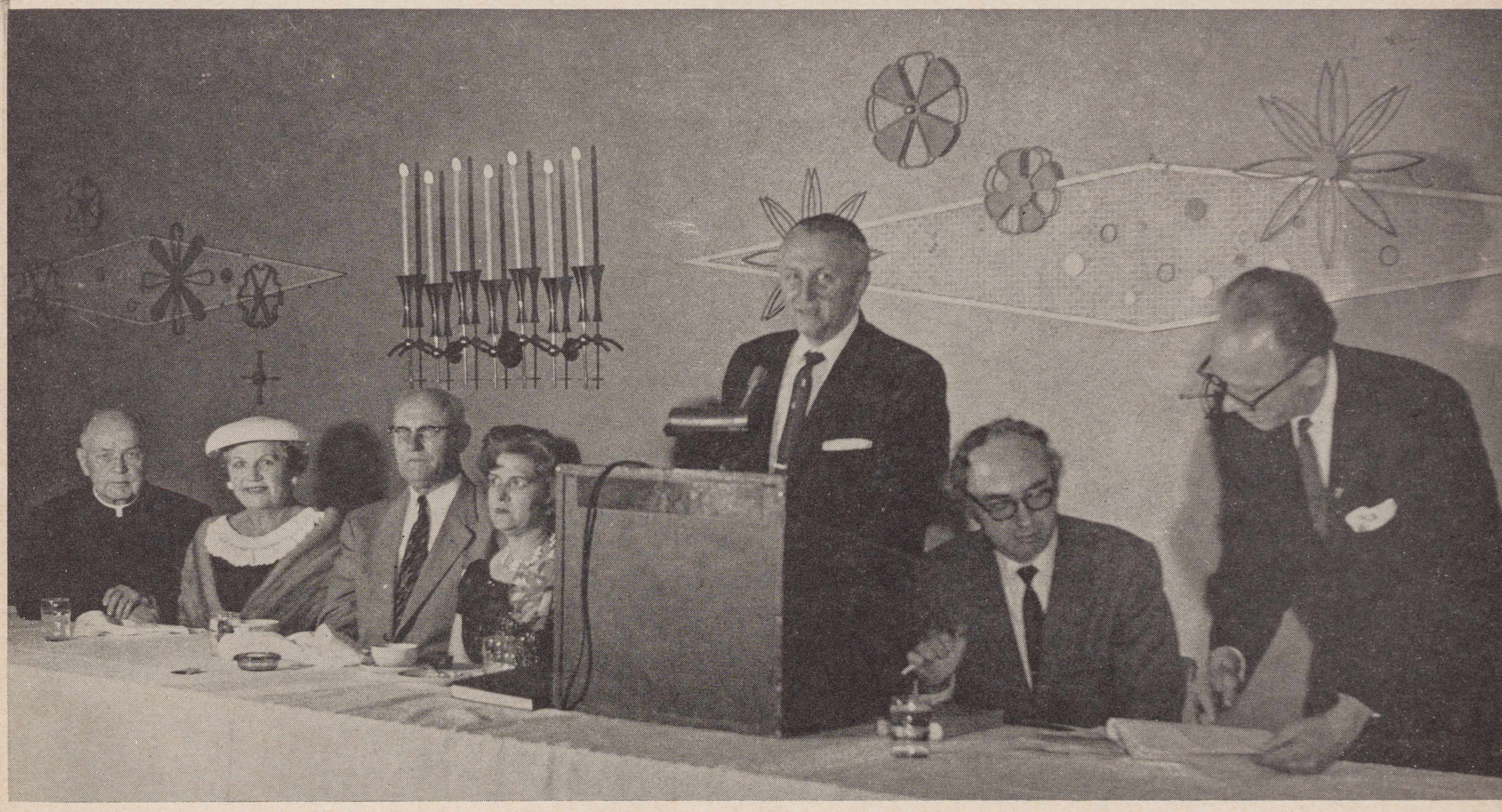

ANTANAS SKIRIUS (prie mikrofono), "Lietuvių Dienų" žurnalo leidėjas, kalba LD dešimtmečio minėjime bal. 24 d. Roosevelt viešbutyje, Hollywood, Calif. Už garbės stalo iš kairės sėdi: kan. A. Steponaitis, Bielskienė, dr. Bielskis, Lietuvos garbės konsulas Los Angeles, B. Skirienė; kitoje pusėje mikrofono red. Brazdžionis ir red. J. Kojelis.

ON APRIL 24TH, THE LITHUANIAN DAYS MAGAZINE commemorated its 10th anniversary with a banquet at the Roosevelt Hotel in Hollywood, Calif. At the microphone publisher Anthony Skirius.

Visas LD minėjimo foto nuotraukas darė DAUMANTAS ČIBAS

SPAUDA LAISVĖJE IR VERGIJOJE

Lietuviškos periodikos laisvajame pasaulyje 80 metų sukaktį pernai (1879—1959) metais laisvės kovos, kultūros rūpesčių, bendruomenės reikalų ir.. tarpusavių nesutarimų raizginyje praėjo beveik nepastebėta, nors sukaktis švęsti labai mėgstame ir esame išradingi. Nesunku neužmiršti, kad ir ne tokios didelės, bet savos, artimos, ir, tiesą pasakius, *gyvųjų* sukaktys: jas kelia ir mini suinteresuotieji.

Praėjusių ir šių metų sąvartoje paminėta ne viena, bet kelios periodinių laisvojo pasaulio, neminint "vyresniųjų",, galima sakyti, pačių jauniausių *dešimtmečio sukaktys* — tai kultūros žurnalo "Aidų", religinės minties mėnesinio "Laiškai Lietuviams", vaikų "Eglutės" ir kultūros bei visuomenės gyvenimo žurnalo "Lietuvių Dienų".

Aštuonių dešimtų metų išeivijos spaudos istorijoje 10 metų, rodos, nedidelis tarpas, tačiau reikia pasakyti, jog jo būta vieno iš kūrybingiausių ir aktyviausių kultūros srityje. Anksčiau ėjusieji laikraščiai, įsijungus naujiems, iš tremties atvykusiems rašto žmonėms, padarė didelę pažangą, įsikūrė eilė naujų periodinių leidinių, kurie materialiniais resursais negalėdami perdaug džiaugtis, savo dvasiniais laimėjimais įeina į verčiausiąjį lietuviškos kultūros lobyną

Kalbame tik apie periodiką. Neminima literatūros ir kiti to dešimtmečio leidiniai, užsitarnavę ne tik dėmesio, bet ir pripažinimo. Bet tai jau atskira tema. Mūsų žvilgsnis apima ne tik JAV periodiką, kurios du dideli dienraščiai toli pralenkia Tėvynėje okupantų leidžiamuosius, bet ir viso laisvo pasaulio liet. periodiką, kuri neparemta biznio pagrindais ir laikosi tik iš skaitytojų prenumeratų. Jų redakcijų ir administracijų įstaigos išsiverčia minimalinėmis sumomis ir, palyginus, tas sudaro milžinišką kontrastą su spauda, išeinančia ok. Lietuvoje, kur tiražai dirbtinai išpūsti (nes daugelis "skaito" per prievartą), kur dešimtimis skaičiuojami red. ir adm. kolektyvai ima riebias algas, kur apmokama kiekviena rašeivos eilutė ir kiekvienas dailininko brūkštelėjimas, jeigu tik jis nukreiptas prieš "kapitalistinį pasaulį", Kitaip ir neįmanoma, nes kasgi parsiduotų už grašius. Ir taip tais milžiniškais kapitalais perkama bolševikinė propaganda, antireliginė, antidemokratinė agitacija, kuri su ta diena skaitytojų išmetama į šiukšlyną, kaip užnuodytas kalinio davinys, kuris jei iš karto ir nenužudo, tai nuosekliai gadina kraują, pamažu, bet pastoviai ėda gyvybines ląsteles ir pasigailėtinai užteršia tautinės gyvybės takus. Tokių raštų autoriai dažniausiai pasirašo tik slapyvardžiais.

Lietuviškos spaudos tradicija — dėl laisvės ir dėl tautinės gyvybės tradicija. Per beveik šimtą metų lietuviai neleido, neredagavo ir neprirašė laikraščio, kuriame patys save smaugtų, patys savo kilniausius idealus niekintų, patys savo dvasios maistą dergtų. Ne paradoksas, kai sakome, kad lietuvių tautos laisvė — plunksna atkovota laisvė. Tačiau po 1940 metų komunistinės okupacijos ši tradicija imta griauti visu šėtonišku įnirtimu. Komunistinė, neturinti istorijoje sau lygios, sistema, panaudodama rafinuočiausias niekšybių, melo, klastos, neapykantos, veidmainystės persunktas priemones, taip išniekino lietuviškąjį spausdintą žodį, kad šiandieną niekas jam krašto viduje, net karščiausias propagandistas, nebetiki, nes jis puikiai pažįsta ir to "džiaugsmo" ir to bolševikinio "patoso" vertę...

Laisvojo pasaulio lietuviškoji spauda yra vienintelė šventųjų tradicijų tęstinumo palaikytoja. Laisvojo pasaulio lietuvių uždavinys yra ne tik palaikyti, bet ir nuolat stiprinti tą lietuviškos spaudos žodį, kuris draudimo metais žadino tautą, kuris "Aušros" ir poaušrio laikais gaivino ir ugdė sąmonę, kuris spaudą leidus degė laisvės ugnį ir kuris laisvėje kėlė kūrybos dvasią. Dabar pavergtoje Tėvynėje spausdintą lietuvišką žodį žudo ir niekina okupantas, tat nežudykime laisvėje jo mes patys. Ten už savo darbus atsakys okupantas, čia už savo darbus turėsime atsakyti mes patys. Prieš istoriją ir prieš tautos teismą.

DALIS SVEČIŲ LD žurnalo dešimtmečio minėjime Roosevelt viešbutyje Hollywoode 1960 m. bal. 24 d.

GUESTS at the 10th anniversary banquet of Lith. Days magazine, Roosevelt Hotel, Hollywood, California.

S V E I K I N I M A I

LIETUVOS ATSTOVAS WASHINGTONE J. KAJECKAS:

..“Lietuvių Dienų” dešimtmečio sukaktis! Dekada šaunios tarnybos Lietuvai ir lietuvybei! Dar daugiau — dekada lietuvių veiklos ir ne lietuviams atvaizdavimo jų kalba ir nuotraukomis. Na, ir gražus lietuviškas pasaulis, ir graži toji mūsų veikla LD puslapiuose. Ja gėrimės ir didžiuojamės. Ji skatina veikti dėl Lietuvos.

LD žurnalas užkariavo lietuvių širdis. Jis skaitytojų mielai laukiamas svečias, o tų skaitytojų ratas didėja ir didėja.

Negalėdamas pats įsijungti į LD žurnalo šventę, Lietuvos Pasiuntinybės vardu, sekmingo darbo dešmtmečio proga, nuoširdžiai sveikinu Jus, Pone Redaktoriau, visą Jūsų žurnalo redakcijos kolektyvą ir jo Leidėją. Sveikinu taip pat visus LD skaitytojus bei šio šaunaus dešimtmečio minėjimo dalyvius.

Aš laikau malonia pagarba taip pat padėkoti Jums ir visiems, kurie prisidėjo išugdyti LD į taip aukšto lygio žurnalą. Aš linkiu ir toliau nenuilstamai ir lygiai sėkmingai tęsti kilnų ir pavyzdingą lietuviškos spaudos misijos darbą, iki išauš Lietuvai laisvės ir tikrosios nepriklausomybės rytas...

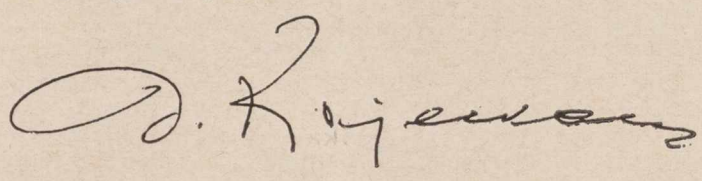

DR. J. J. BIELSKIS taria sveikinimo žodį LD dešimtmečio minėjime.

DR. J. BIELSKIS, Lith. Consul in Los Angeles, speaking at the LD anniversary banquet.

LIETUVOS GENERALINIS KONSULAS JONAS BUDRYS

... Aš prisimenu ne tokius senus laikus, kai tik saujelė lietuvių buvo Kalifornijoje. Vėliau šviesaus atminimo prel. J. Macijauskas ir Jūsų žurnalo leidėjas “atrado” Kaliforniją lietuviams, ir dėka Jūsų žurnalui — ir šviesa ir tiesa iš ten spinduliuoja į visą lietuviškąjį pasaulį. Drąsuolių ryžtingumas nežuvo ir gera idėja įvykdyta.

Prašau priimti mano nuoširdžius sveikinimus dešimtmečio proga ir sekmės ateičiai!..

VLIKO PIRMININKAS A. TRIMAKAS

...Sunku būtų šiandien įsivaizduoti mūsų išeiviją be “Lietuvių Dienų”. Jos sudaro puikų seniai lauktą lietuvių diasporos plačiajame pasaulyje vargų, laimėjimų, kūrybos ir veiklos albumą. Tos vaizdžios mūsų žmonių, jų gyvenimo ir darbų nuotraukos liks istorinės. Jos bylos būsiančioms kartoms, ką išblaškyta išeivija savo energija ir pasišventimu, organizacija ir suderintomis gretomis gali atsiekti. “Lietuvių Dienos” yra vertingas įnašas į mūsų tautos pastangas išlikti gyvai, kovoti ir laimėti laisvę ir nepriklausomybę.

Savo ir Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto vardu nuoširdžiai linkiu puikios sėkmės tobulėti turiniu, augti apimtimi ir plėstis skaitytojų skaičiumi.

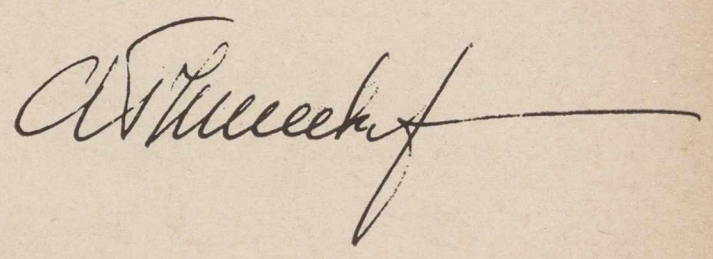

LLK PIRMININKAS V. SIDZIKAUSKAS

Malonūs Bendros kovos dalininkai,

Pabrėžiu — dalininkai, nes Jūs, kaip kad ir visa laisvųjų lietuvių patriotinė spauda, esate bendros kovos priešakinėse pozicijose, — pavergtosios mūsų Tėvynės Lietuvos laisvės kovos pozicijose, — kuriose nuo 1951 metų ir Lietuvos Laisvės Komitetui tenka tam tikras vaidmuo.

Lietuvos Laisvės Komitetas su pagarba ir pasigėrėjimu konstatuoja “Lietuvių Dienų” reikšmingą įnašą į praėjusio dešimtmečio laisvųjų lietuvių tautinės kultūros kraitį, taip pat į Lietuvos laisvės kovų ryžtą, darną ir pasitikėjimą laisvės pergale. Tegu Jūsų dešimtmečio vaisiai drąsina ir įkvepia Jus, nepaisant pasitaikysimų ateities kelyje sunkumų ir nepelnytų smūgių, lygiai taip įspūdingai, patraukliai ir paveikiai vykdyti patriotinės laisvųjų lietuvių spaudos uždavinius, kaip kad lig šiol esate tesėję.

Dieve, Jums padėk!

Jūsų

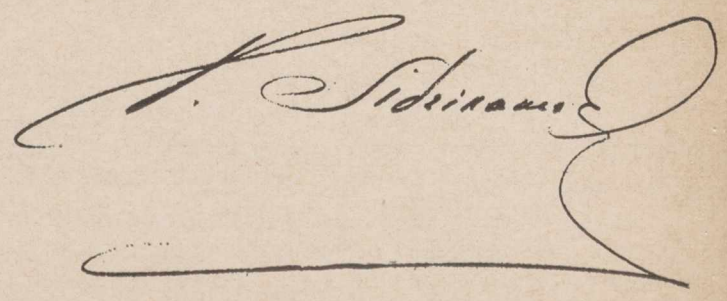

LD DEŠIMTMEČIO MINĖJIME draugijų atstovų ir minėjimo garbės svečių stalai. Iš k. į d. tolumoje sėdi dr. J. Bielskis su žmona, kan. A. Steponaitis, B. Skirienė, prie mikrofono J. Kojelis, A. Brazdžionienė, kun. A. Valiuška, A. Devenienė, prof. M. Biržiška, dr. M. Devenis. Prie draugijų stalo sėdi (iš dešinės): dr J. Pamataitis su žmona, J. Puikūnas, muz. J. Bertulis, Puikūnienė, dr. Pr. Raulinaitis, sveikina V. Kazlauskas, Dabšys su žmona, A. Raulinaitis, Grikinai.

REPRESENTATIVES of various organizations and guests of honor at the banquet to celebrate LD magazine's 10th anniversary.

SPAUDOS BARAS KOVOS LAUKE

Pašnekėsys su ANTANU SKIRIUMI, "Lietuvių Dienų" žurnalo leidėju, dešimtmečio sukakties proga

ANTANAS SKIRIUS, "Lietuvių Dienų" žurnalo leidėjas, spaudos darbe reiškiasi nuo 1933 metų. Kilimo nuo Tauragės, baigęs 1937 m. Klaipėdos Prekybos Institutą, panoro pagilinti studijas Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Atvyko į Ameriką 1938 m. vasarą. Čia studijavo Marianapolio kolegijoje ir Chicagos universitete 1938-1940 metais. Nuo 1940 m. birželio mėn. 15 d., bolševikmečio pradžios Lietuvoje, aktyviai įsijungė į laisvojo pasaulio lietuvių kovą už Lietuvos išvadavimą iš komunizmo vergijos. Šiame kovos lauke Antanas Skirius tebėra ir šiandieną.

Šį pašnekesį su Antanu Skiriumi padarė Leonardas Valiukas, buvęs vienas iš "Lietuvių Dienų" žurnalo redaktorių 1952-1955 metais. Red.

— Kokie svarbiausi leidėjo rūpesčiai yra buvę per šį "Lietuvių Dienų" gyvavimo dešimtmetį?

— Mano svarbiausias rūpestis — tai suvesti finansinius galus. Jei visi prenumeratoriai ir platintojai sąžiningai ir laiku atsiskaitytų, tai tikrai didelė rūpesčių dalis bei našta nukristų nuo mano pečių. Tiesą sakant, ne šimtais, bet tūkstančiais dolerių nusineša nesąžiningi asmenys kasmet. Tą sumą galėtumėm skirti žurnalo tobulinimui.

— Ar pavyksta galą su galu suvesti leidžiant žurnalą ir knygas?

— Atvirai kalbant, tai yra nepelningas "hobby", kaip kad visi "hobbies" yra nuostolingi. Žurnalą pavyko išlaikyti ir nuolat jį tobulinti tik dėka puikių redaktorių ir šimtų nuoširdžių bendradarbių bei talkininkų, kurie už visą darbą neima nė cento. Be abejo, esu dėkingas ir visiems uoliesiems prenumeratoriams, ir vasai eilei nuoširdžių platintojų visose laisvojo pasaulio šalyse, kur tik yra lietuvių.

— Kokia "Lietuvių Dienų" žurnalo ateitis?

— Tokia, kaip ir visos lietuvybės laisvajame pasauly. LD prieinamos ir tiems lietuviams, kurie menkiau ar visai nebemoka lietuviškai. Parašai po nuotraukomis, kaip visi matote, yra duodami abiemis kalbomis, žurnalas turi anglišką dalį, —ir tai užtikrina platų skaitytojų ratą. Galimybės LD surasti naujų skaitytojų yra neišmatuojamos. Tų galimybių tik mažą dalį esame teišnaudoję. "Lietuvių Dienos", kaip yra išsireiškęs jų pirmasis vyr. redaktorius J. Vitėnas, būsiančios paskutinis lietuvių laikraštis šiame krašte. Taigi, atrodo, kad jų amžius dar ilgas.

— Jau eilę metų aktyviai dalyvaujate ALTo ir BALFo veikloje — ar lietuviai pakankamai remia šias institucijas?

— Lietuviuose, kaip kad yra pas žydus, tetūrėtų būti tik dvi grupės: **duodantieji-aukojantieji ir imantieji —reikalingieji paramos.** Bet pas mus yra dar labai didelė trečioji, "vidurinė grupė" kuri, dažnu atveju būdama labai stipri, neaukoja niekam nė cento. Reiktų surasti būdų tą grupę įjungti į bendrą lietuvių šelpimo ir Lietuvos vadavimo darbą. Turime didelį skaičių jaunimo, baigusio aukštąjį mokslą ir gaunančio gražias algas. Ši jaunimo dalis turėtų taip pat būti dosnesnė lietuviškam reikalui.

— Kokiu būdu lietuviai, Jūsų nuomone, galėtų geriausiai patarnauti Lietuvos bylos kėlimo ir gynimo reikalui?

—Mes per daug esame užsidarę savo kiaute ir visą laiką trinamės apie lietuviškas sales bei klubus. Lietuvos bylą galime plačiau išnešti į amerikiečių tarpą, dalyvaudami jų kultūrinėse ir politinėse organizacijose. Turime ieškoti draugų tų tarpe, kurių žodis mūsų reikaluose yra svarus. Esame padarę gražią pradžią Kalifornijos respublikonų veikloje, įsigydami šimtus Lietuvos reikalų gynėjų politinio gyvenimo vairuotojų tarpe. Mūsų pavyzdžiu pradeda sekti Chicagos ir New Yorko lietuviai respublikonai.Linkiu ir lietuviams demokratams susiorganizuoti ir pajudėti.

— Ar greitai Los Angeles lietuvių bendruomenei pavyks pralenkti didžiuosius lietuvių susigrupavimus rytinėse krašto vietovėse-

— Yra sakoma, kad Amerikoje esančios trys grupės žmonių: 1. Gyvenantieji Kalifornijoje, 2. Esantieji pakeliui į Kaliforniją ir 3. Norintieji atvykti ir apsigyventi Kalifornijoje. Šiuo klausimu ir Amerikos lietuviai nesudaro išimties. Chicagos gal mums nepavyks greitai pralenkti, bet netrukus čia būsime viena iš didžiausių lietuvių bendruomenių krašte. Galima tvirtinti, kad nėra kitos valstybės visame krašte, kuriame lietuvių skaičius taip augtų, kaip kad didėja Kalifornijoje.

— Kokie yra didesni lietuvių užsimojimai Los Angeles mieste?

— Šiuo metu čia lietuviai yra sujudę pasistatyti savus namus, kitaip tariant, turėti savo centrą. Liet. Bendruomenės Los Angeles apylinkės pastangomis suorganizuotas namų statybos komitetas, kuriam vadovauja Jonas Uždavinys. Aš esu vienas iš to komiteto vicepirmininkų. Los Angeles ir apylinkės lietuviai šį užsimojimą entuziastingai ir nuoširdžiai remia. Esu tikras, kad netolimoje ateityje turėsime savo tikrai lietuvišką centrą — lietuvių namus, apie kuriuos galės spiestis visas lietuvių judėjimas bei veikla Pietų Kalifornijoje.

PROF. M. BIRŽIŠKA LD dešimtmečio minėjime sako sveikinimo žodį.

Prof. M. Biržiška, speaking at the anniversary banquet.

MENININKAI, atlikę LD minėjimo koncertinę dalį (iš kairės): sol. L. Zaikienė, komp. Br. Budriūnas, jauna pianistė R. Apeikytė ir priešais sol. Rimas Dabšys.
Soloist L. Zaikis, composer Br. Budriūnas, pianist R. Apeikytė and soloist R. Dabšys, members of the concert program at Lithuanian Days anniversary banquet.

VISADOS LAUKIAMOS

"Lietuvių Dienos" mūsų visados laukiamos su išsiilgimu, kad jos į mus prakalba ir aktualiu straipsniu, ir poeto bei rašytojo kūrybiniu žodžiu, ir menininko bei gyvenimo vaizdu, kad jos padvelkia šviežumu ir lietuviškos minties gajumu. Man gi labai malonu pabrėžti ir tai, kad LD puslapiai visados atviri Lietuvių Bendruomenės minčiai ir gyvenimui.

Dešimtmetis, kurį LD švenčia, toks neilgas laiko tarpas, bet kiek per jį užsimota ir kiek padaryta! Verti "Lietuvių Dienų" lapus su didžausio dėkingumo jausmu. Štai kodėl ir sukakties šventės proga sušunki: pasveikinti būkite Redaktoriai, Bendradarbiai, Leidėjai ir visi gausūs Rėmėjai — Skaitytojai ir tesėkite savo kelyje, nes dirbate mūsų ir mūsų Lietuvos ateičiai!...

Stasys Barzdukas,
JAV LB CV pirmininkas

DŽIUGU MATYTI, KAD LD GERĖJA IR STIPRĖJA

Man ne tiktai labai malonu prisiminti tą laiką, kai teko dirbti "Lietuvių Dienų" Redakcijoj, bet ypač džiugu matyti, kaip "Lietuvių Dienos" toliau gerėja ir stiprėja. Sekmės ir toliau leidžiant "Lietuvių Dienas" — tą vienintelį lietuvių žurnalą prie Pacifico krantų...

Juozas Vitėnas,
buv. LD vyr. redaktorius

LINKIU GERIAUSIOS SEKMĖS

Prisimindamas, kaip gražiai Jūs mane priėmėte, kai užpernai buvau atvykęs į Los Angeles dalyvauti Lietuvos Nepriklausomybės šventėje, nuoširdžiai sveikinu Jus "Lietuvių Dienų" žurnalo 10 metų sukakties proga ir linkiu Jums bei Jūsų žurnalui geriausios sekmės.

Dr. P. Grigaitis,
"Naujienų" Redaktorius

"BŪKIT VISADA PATRAUKLŪS"

Gražų ir reikalingą darbo barą išvarėte. Tat verta ir šauniai atšvęsti. Ir mes, drauge su kitais, jungiamės į tą Jūsų šventės džiaugsmą. Būkit visada šviežumu aštrūs ir naujumu patrauklūs.

Balys Gaidžiūnas,
Dirvos Redaktorius

R. APEIKYTĖ, jauna Budriūno mokinė, LD minėjime paskambino Čaikovskio dalyką.
R. Apeikytė, a young piano student of Br. Budriūnas, played a Tschaikovsky composition.

SOLISTĖ LIUCIJA ZAIKIENĖ, LD minėjime padainavusi Budriūno Išauš pavasaris, Kavecko Na, tai kas (ž. K. Grigaitytės) ir iš operos Mignon. Zaikienė dažnai dalyvauja vietos koncertinėse programose, bažnyčioje, turi malonų sopraną ir publikos šiltai sutinkama.
SOLOIST LUCILLE ZAIKIS. Mrs. Zaikis frequently appears in programs, church choir and solo and is very welcome by Lithuanian Los Angeles audiences.

RIMAS DABŠYS, iš komp. Budriūno choro išaugęs solistas, darąs gražią pažangą, LD minėjime padainavo porą Tallat-Kelpšos ir Račiūno dainų.
RIMAS DABŠYS, comp. Budriūnas' choir member and soloist.

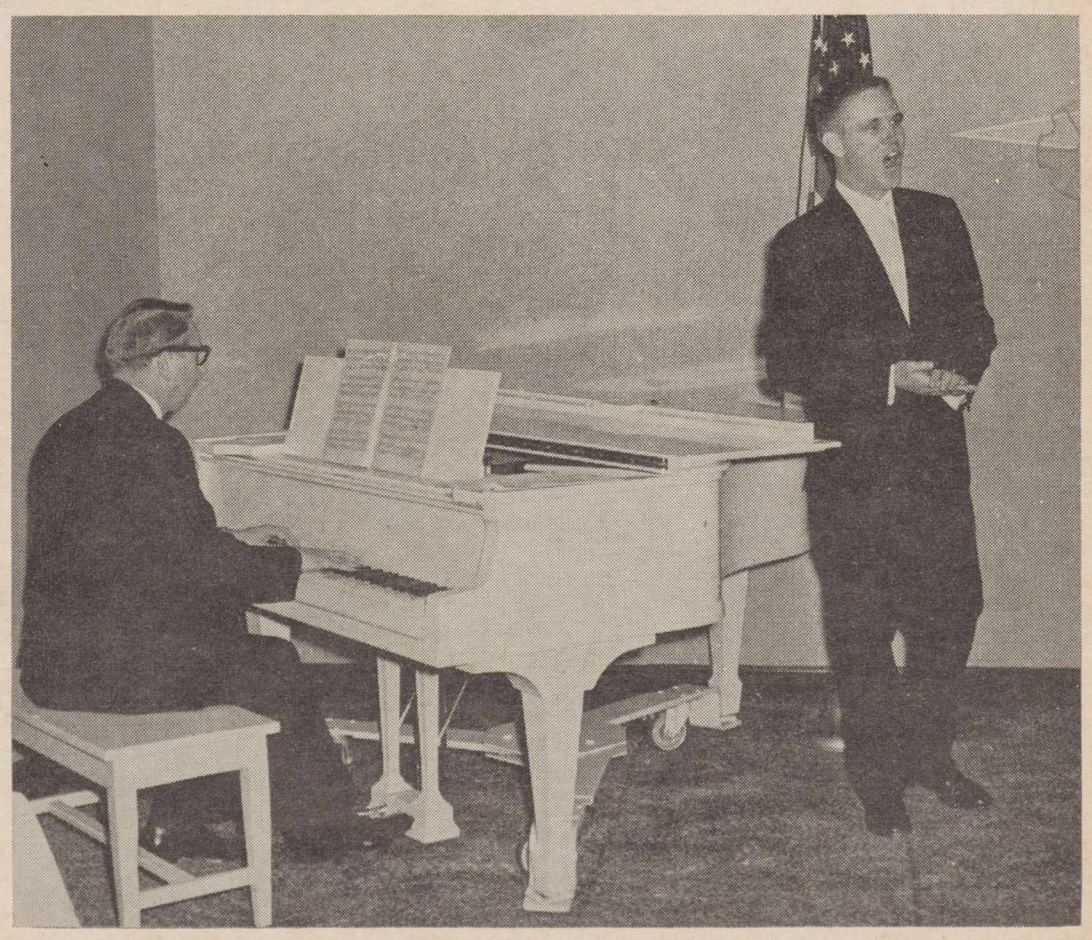

"LIETUVIŲ DIENŲ" 10-TIES METŲ MINĖJIMAS

LD žurnalo dešimt metų sukaktis atžymėta š. m. balandžio 24 d. viename iš geriausių Los Angeles viešbučių, būtent Hollywoode esančiame Roosevelt Hotel, jo Blossom Room salėje. Iškilmių programą sudarė: pietūs, minėjimas ir sveikinimai ir koncertinė dalis.

Vaišės pradėtos invokacija, kurią tarė kun. A. Valiuška, Los Angeles šv. Kazimiero parap. vikaras. Jis kalbėjo: **"Visagalis Amžinasis Tėve, kuris iš tamsos pašaukei šviesą ir iš nebūties — buitį, padaryk, kad "Lietuvių Dienos" būtų tokia šviesa lietuviams tremtyje, kuri parodytų lietuvių veiklą tikroj, krikščioniškoj šviesoj. Padaryk taip pat, kad "Lietuvių Dienos" jungtų visus lietuvius, išsisklaidžiusius po visą pasaulį, kad tiems, kurie pradeda užmiršti seną savo tėvų kalbą, būtų švyturiu ir padėtų sustiprėti savo kalboj. Duok taip pat, kad "Lietuvių Dienos" tiems, kurie nekalba lietuviškai padėtų susidaryti tikrą vaizdą apie lietuvius ir Lietuvą.**

Gerasis Dieve, laimink "Lietuvių Dienas" ir visus tuos, kurie per jas skleidžia krikščionišką šviesą."

Atidarymo žodyje LD leidėjas A. Skirius nupasakojo istoriją nuo seniau leisto "Kalifornijos Lietuvio, kuris penkerius metus tarnavo vietos reikalams, kol 1950 žurnalas paverstas platesnį gyvenimą apimančiu žurnalu ir pavadintas "Lietuvių Dienomis". Penkerius metus LD vyr redaktorium buvo J. Vitėnas, kuris savo pavaduotoju ir faktinuoju redaktorium 1952 m. pakvietė L. Valiuką, į žurnalo pagerinimą įdėjusį daug darbo ir sumanumo.

Toliau vyr. redaktorius Brazdžionis, į "Lietuvių Dienas" leidėjo pakviestas 1955 m. pavasarį (kai J. Vitėnas išvyko į Washingtoną), prisiminęs išeivijos spaudos istoriją ir pirmųjų redaktorių bei leidėjų darbo sąlygas, pabrėžė LD leidėjo darbą ir pastangas žurnalą išlaikyti, neieškant pelno, o žiūrint, kad tik žurnalas pats išsiverstų. Čia jis dėkingu žodžiu suminėjo visą redakcijos kolegiją iškeldamas didelę L. Valiuko pagalbą pradžioje, suminėdamas anglų k. seniorą red. M. Starkų, darbštų reportažo red. J. Kojelį, ir kitus redaktorius iki jauniausos red. narės Polikaitienės, kurie aktyviai dalyvauja kiekno numerio planavimo posėdyje, padeda medžiaga ir sumanymais; faktinasis ir visas techniškas darbas atliekamas vyr. redaktoriaus, kuris redagavimui faktiškai skiria tik savo "laisvalaikį". Su dideliu dėkingumu jis užsiminė bendradarbiavimą tų asmenų kurie ne tik nereikalauja honorarų, bet dar patys remia žurnalą prenumerata bei aukomis. Disonansu nuskambėjo tik priminimas, kad laisvoje Lietuvoje premijuotas šūkis "Tik laukinis laikraščių neskaito" išvirstąs į paradoksišką priešingybę: "Tik praturtėjęs ir į "tarptautinius vandenis" išplaukęs lietuvis lietuviškos spaudos neskaito".

Minėjimą šauniai pravedė red. J. Kojelis; baigiamajam žody jis pabrėžė žemaitišką leidėjo užsispyrimą, kurio dėka žurnalas eina ir auga.

Į iškilmes susirinko per 100 rinktinių svečių, tarp kurių matėme tautos veteraną Vasario 16 d. akto signatarą prof. M. Biržišką, Lietuvos garbės konsulą dr. J. Bielskį su žmona, žymiuosius visuomenininkus Aleną ir dr. Mykolą Devenius ir visą eilę vietos organizacijų atstovų ir gerų LD bičiulių.

Ko tikisi iš LD ir ko joms linki

LD sukakties proga gauta daugelis sveikinimų raštu iš toliau (jų dalis spausdinama šiame nr.); sveikintojai apsilankę į minėjimą sveikino žodžiu ar raštu. Jie aiškiai pasisakė, kaip LD žurnalą vertina, ko iš jo tikisi ir ko jam linki ateityje. Pirmasis sveikintojas — dr. J. Bielskis pažymėjo, kad ši sukaktis yra didelė reteybė ir kad lygaus žurnalo išeivijoje nėra buvę.

Prof. M. Biržiška, ilgametis spaudos žmogus, dažnas LD bendradarbis, tarp kitko pastebėjo: — Mes gėrimės tuo žurnalu. Nežinia, ką reiktų daugiau sveikinti, — ar leidėją, ar redaktorių, bet faktas yra, kad LD-se pilniau atvaizduojamas išeivijos gyvenimas negu tai matydavome Nepriklausomos Lietuvos viename ar kitame laikraštyje, šalia visuomeninio ir kultūrinio gyvenimo pateikiant ir personalinių žinių. Pagirtina ir brangu, kad LD sugeba eiti aukščiau srovinio skirstymosi. žurnalas turi ir reiškia savo nuomonę, bet leidžia ir kitiems pozityviai pasisakyti. Taigi, šis žurnalas yra tos rūšies ne tik vienintelis visame lietuviškame pasaulyje, bet ir vienintelis mūsų spaudos istorijoj.. Iš tų žinių, kurias gaunu iš Lietuvos, aišku, kad žurnalas žinomas ir ten ir kokį darbą jis dirba. Lietuviai iš viso per maža brangina savo spaudą, pastebėjo baigdamas žodį prof. Biržiška, — o turėtų būti priešingai: branginkime savo periodiką, branginkime ir "Lietuvių Dienas", kad jos kuo ilgiausiai eitų.

B. Skirienė, leidėjo žmona, anksčiau dirbusi redakcijoje ir leidykloje, priminė pirmuosius Kalifornijos Lietuvio žingsnius ir ilgametį administracijos bei leidyklos pagalbininką J. Urboną, kuris mirė pernai (jo atminimas pagerbtas atsistojimu). Sveikinęs žodžiu vietos LRK Federacijos pirm. V. Kazlas pastebėjo: Raskite dinamiškesnę koloniją už Los Angeles! Nerasime. Nerandame ir geresnio iliustruoto žurnalo už LD Ir į šį minėjimą susirinko patys dinamiškiausi žmonės.... Linkiu LD-noms nenustoti dinamizmo, gyvumo, įvairumo. Sveikinęs jaunimo vardu ir perdavęs skautų tunto linkėjimus R. Dabšys pažymėjo, kad LD-se randa vietos ir jaunimo reikalai ir palinkėjo, kad ir ateityje rastų. Sąmojingą žodį tarė ALTo pirm. A. Raulinaitis, gyvai sveikino LB pirm. J. Ąžuolaitis, respublikonų vardu kalbėjęs L. Valiukas, kaip buvęs redaktorius, ryškiai pavaizdavo kai kuriuos red. darbo momentus, pažymėdamas, kad žurnalui dar daug darbo laukia ir ateity. Toliau dar sveikino kan. A. Steponaitis, birutiečių vardu Andrašiūnienė, juristų dr. Pr. V. Raulinaitis, ramovėnų ir LB apyg. K. Liaudanskas, Balfo A. Dabšys, vyčių senjorų vardu J. Puikūnas, visų vardu LD leidėjui A. Skiriui įteikdamas dovaną-albumą.

Raštu sveikinimus perskaitė J. Kojelis. Gale leidėjas A. Skirius visiems padėkojo, čia pat iškeldamas eilę skaitytojų nuo pat pirmojo žurnalo numerio. an

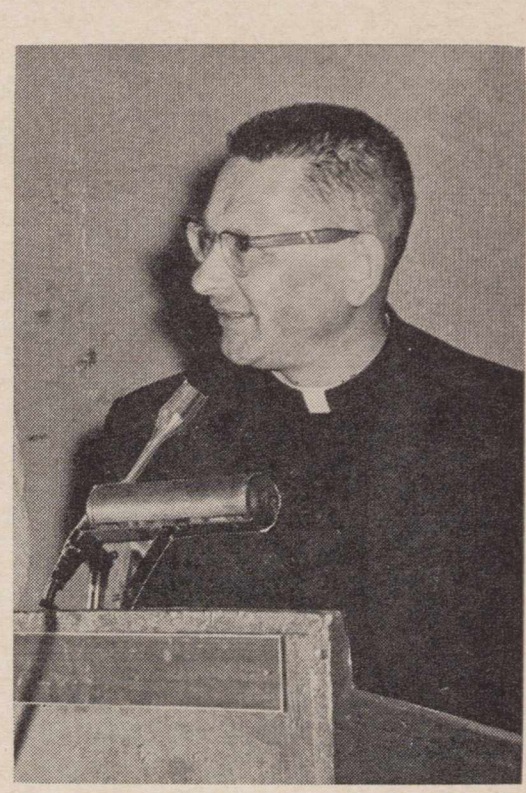

Kun. A. Valiuška skaito invokaciją LD dešimtmečio minėjime.

Rev. A. Valiuška reading the invocation at the L. Days 10th anniversary banquet.

*

"Lietuvių Dienos" per dešimtį metų sklinda ne tiktai tarp dviejų vandenynų, bet ir toli už vandenynų, nešdamos lietuvišką žodį ir ir vaizdą į laisvąjį pasaulį. Jis liudija, kad esame gyvos dvasios, nepalaužiamos ištvermės ir kūrybinės žiežirbos, kad ir atskelti nuo savo tautos kamieno, apsėsto parazitų. Toji nelemtis yra mums akstinas dar uoliau ir našiau dirbti ir kurti, kad lietuvių tauta būtų nuo to amalo išlaisvinta ir apvalyta.

Man yra labai malonu pasidžiaugti, kad "Lietuvių Dienos" jau dešimtį metų tą uždavinį vykdo. Lietuviškoje visuomenėje jos palaiko kovingos dvasios liepsnojimą, o angliškai kalbantiem parodo, kas mes esame, kuo lielojamės ir kokios paramos laukiame iš tų, kurie savo laisvės neremia kitų nelaisve.

...Naujas dešimtmetis teatveria "Lietuvių Dienom" plačiai vartus į laisvą Lietuvą.

Jūsų

Simas Sužiedėlis,
"Darbininko" red.

...Jūsų dešimties metų spaudos darbo sukakties proga nuoširdžiai sveikiname ir linkime sekmės nelengvame, bet labai reikšmingame, lietuviškos spaudos bare.

G. J. Lazauskas,
"Sėjos" redaktorius

REDAKCIJOS KAMPAS PLOJA SOLISTAMS. Iš k. Brazdžionis, Valiukas ir Stark.
EDITOR-IN-CHIEF B. Brazdžionis and editors L. Valiukas and Milton Stark.

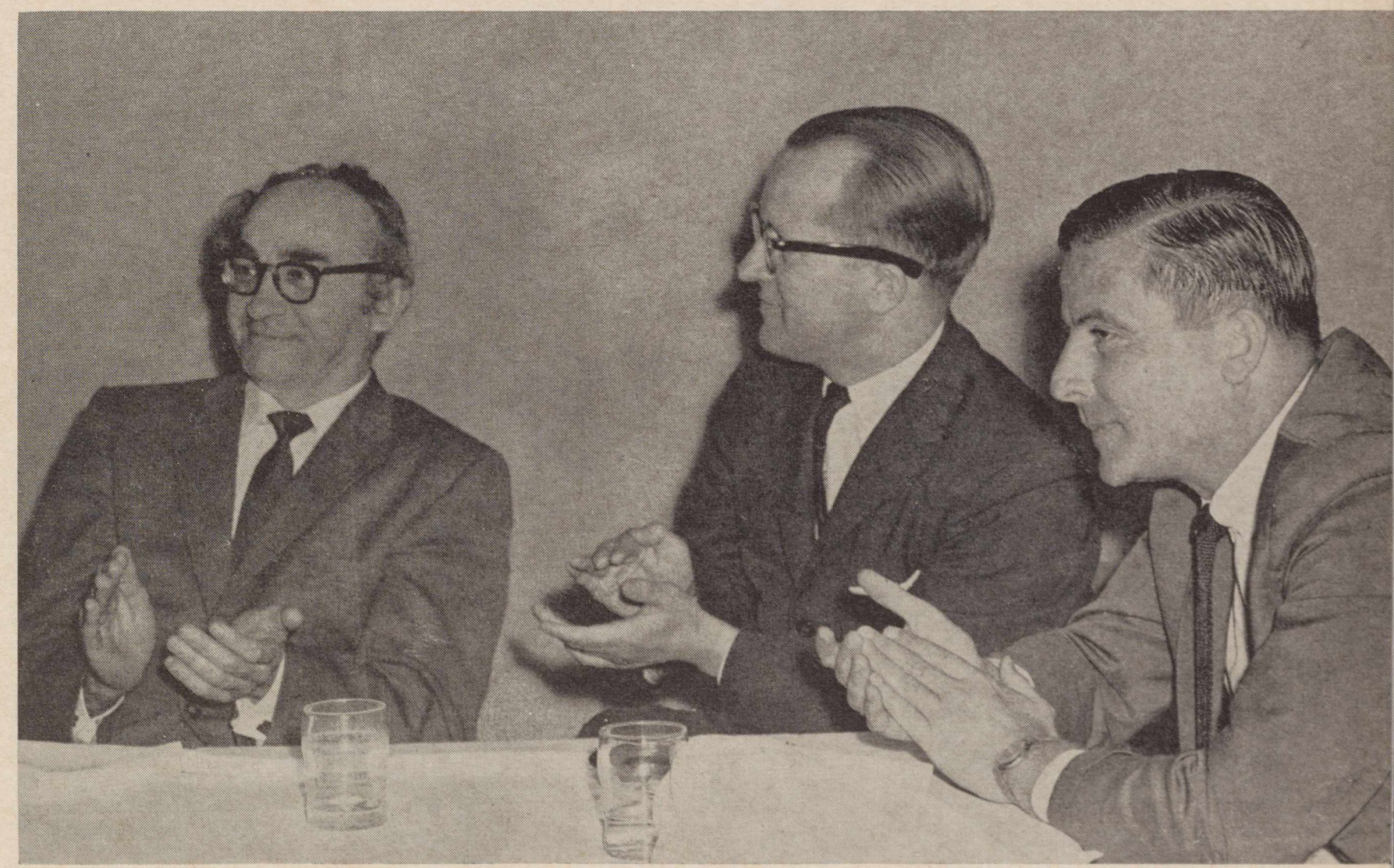

VELNIAS TIKRAI YRA

ANTANAS GIEDRIUS

GARLAIVIS trissyk sušvilpė ir pasileido nuo prieplaukos. Išvažiuojantieji sakė paskutinius sudieu pasiliekantiems.

Niekas čia neplaukė toliau kaip į Jurbarką ir diena po dienos vėl galėjo matytis su pasiliekančiais Kaune. Tačiau atsisveikinimo ceremonijos kartojosi kasdien, kas kelinta valanda — kaip dažnai eina čia ir šen ir ten garlaiviai. Gal tiktai mudu iš viso didelio būrio tą valandą neturėjova su kuo atsisveikinti, aš ir mano kaimynas iš kairės, dėl to abejingai žiūrėjova į kitus.

Mes plaukėme žemyn po 18 kilometrų greičiu per valandą. Ir dažnai stoviniavome, nes pakaunėje panemunėmis kas keli kilometra — vis sustojimo vieta.

Gražus tas mūsų Nemunas! — netikėtai prašneko mano kaimynas. Bet kai šimtą kartų esi juo plaukęs, o dar taip palengva, tai nuobodulį įvaro.

—Nenorėčiau sutikti, — atsakiau jam. — Man Nemunas dar nėra nusibodęs, nors nemažiau kaip šimtą kartų ir aš esu juo plaukęs.

—Gal svajotojui taip... — tarė jis ir pritilo.

Nerodžiau noro kalbėti, ir mano kaimynas tylėjo. Jis, kaip ir aš, vis dėlto nenuleido akių nuo puošnių Nemuno krantų. Tik iš jo žvilgsnio tikrai nebuvo matyti, kad būtų džiaugęsis.

Prisiartinome prie Nevėžio.

Akms atsivėrė erdvus slėnys į šiaurę, visas pilnas žalumo. Kairėj pusėj, tarp gausių medžių, stūksojo Raudondvaris, o ties viduriu slėnio tamsiu dideliu lanku styrojo tiltas per Nevėžį. Tas tilto lankas savotiškai atrodė iš tolo. Čia, rodėsi, taip ir reikėjo, kad būtų vingis į viršų nuo vieno kranto į kitą. Bet kodėl vingis į viršų?..

—Yra tokių, kurie sako, kad velnio nėra, netikėtai vėl prašneko mano kaimynas iš kairės, kaip ir aš, žiūrėdamas į Nevėžio tiltą.

Klausiamai pasižiūrėjau į jį.

—Taip, taip, — atsakė jis. — Aš tuojau tamstai įrodysiu, jei tik panorėsi manęs paklausyti.

Susidomėjau. Man patinka išgirsti apie velnius, raganas, laumes, vaiduoklius ir kitokius nekasdieniškus dalykus.

—Prašau, — sakau jam. — Pasikausysiu.

—Gerai. Toliau paaiškinsiu tamstai, kodėl tokią kalbą būsiu pradėjęs nuo Nevėžio ar, tikriau sakant, nuo Nevėžio tilto, — kalbėjo mano kaimynas. — O dabar iš esmės... Ar tamsta nesi pastebėjęs tokio keisto reiškinio? Kai kišenėje turi penkias sagutes ir iš keturių vienokių nori paimti vieną vieną kitokią, tai pirmiausia paeiliui paimsi po vieną visas keturias nereikalingas ir tik paskutinę — reikalingąją. Arba je tamsta nori užsimauti kairiąją pirštinę, tai iš kišenės pirmiau išsitrauksi dešiniąją, o tik antrą kartą — kairiąją. Arba vėl: kai iš visos dėžės knygų norėsi paimti Šekspyrą, tai pirmiau iš jos iškrausi krėvę, Vaižgantą, Putiną, Šilerį, Goethę, Tolsojų, Dostojevskį ir visą galybę kitų ir tiktai ant paties dugno rasi Šekspyrą. O jei kitą kartą norėsi paimti Krėvę, tai, iškrovęs visą dėžę, rasi jį dugne arba, geriausiu atveju, netoli dugno. Panašiai — ir kitur: dešimt daiktų paeiliui paimsi nereikalingų, kol vieną iš dvylikos paimsi reiklingą.

Dar kartą su atidžia pasižiūrėjau į savo kaimyną.

—Ar tamsta nemanai, kad aš sapnuoju? — tarė jis. — Gali pamanyti, nes ir aš kitą kartą panašiai maniau, žiūrėdamas į savo draugą Niką Dudutį.

Ir mano kaimynas pradėjo pasakoti ilgą istoriją.

—"Mudu abu tarnavova žemės ūkio ministerijoje: aš savivaldybių departamente, jis — miškų. Kasdien susitikdavome. Bet aš ir šiandien nežinau, kas buvo mano draugas iš namų. Tik sakėsi, kad esąs nuo Telšių. Daugiau nemėgo jis apie save pasakoti. Ir geras buvo vyras, kaip ir daugelis žemaičių: nuoširdus, paslaugus ir kietas, kur reikia, bet kartais ir kur nereikia. O buvo svajotojas, linkęs į poeziją ir muziką. Mudu pasižinova tarnyboje. Jis mėgo knygas, teatrą, kiną dažnai su juo ir lankydavome tas meno šventoves.

Mano draugas buvo labai kuklus. Teatre mudu mėgdavome sėdėti pirmajame aukšte, trečiojoje ar kevirtojoje ložėje. O čia dažniausiai sėdėdavo ir viena jauna gražuolė, rodos, su savo broliu. Ji neatrodė puiki, bet neapsakomai gyva ir linksma. Tokia grožybė negalėjo man nepatikti, ir aš laukte laukdavau progų, kad galėčiau sumesti su ja bent kelis žodžius. Ir tų progų man pasitaikydavo. Visai tikaip mano draugui: žiūrėk, čia jai programa iškrinta ties juo, čia rankinukas nuslysta, čia kas nors kita. Jis paima, paduoda jai, ji dėkoja jam ir kaip saulės šypsniu nusišypso. O mano draugas — nieko.

—Nika, Nika! — sakau jam nuošaly. — Argi tau ji nepatinka, kad nesistengi pažinties užmegzti?

—Neturiu drąsos, — atsako jis.

—Vyreli, vyreli! — sakau jam.— Jei aš tavo gymį ir stuomenį tu-rėčiau, kaip man drąsu būtų su ta gražuole kalbėtis!

Nika buvo beveik gražuolis, aš— tik pelų maišas prieš jį.

Vieną kartą žiūrėjome "Brandos atestato" ir vėl visi kartu. Po antrojo ar trečiojo veiksmo, neatsimenu dabar, mūsų gražuolė nusišluostė ašarotas akis ir tiesiai pasakė Nikai, kuris taip pat buvo drėgnomis akimis:

—Ar ir vyrus jaudina šitokie daykai?

—Taip, — atsakė mano bičiulis. — Tokie dalykai tik akmeninės širdies negali pajudinti.

—Ir aš atip manau, atsakė ji.

O man labai besistebint, Nika toliau sakė jai:

—Bet, atsiprašau, aš niekada nebūčiau glėjęs įsivaizduoti tamstos beverkiančios.

—Kodėl? Argi taip atrodau, kad aš akmeninės širdies?

—O, ne. Tik aš maniau, kad tamstai ašaros nepritinka.

—O dabar kaip manai?

—Dabar aš nežinau, kas labiau tinka tamstos veidui: šypsena, liūdesys ar ašaros.

Aš buvau pritroškintas. Ir nuo tos valandos pradėjau nekęsti savo draugo. Kam aš jį skatinau į pažintį su ta mergaite! Kam nepagalvojau, kad ir jis gali atkusti! Tada man rodėsi, kad jis, anot mano dėdės, niekada su ja nesusigiedos, o pagal jo pažintį laimėsiu tik aš. Dabar pajutau, kad tarp jos ir jo iš krto atsirado kažinkoks nematomas ryšys, lyg būtų abiejų ašaros auplaukusios į vieną upelį ir paviliojusios juodu abu.

Pirmadienį klausiu savo draugo:

—Kuriomis dienomis šią savaitę eini į teatrą?

Jis ir pasisako. O aš nenoriu daugiau su juo ten sėdėti ir matyti ją, besišypsančią jam. Aš einu į teatrą tokiomis dienomis, kada jis neina. Bet tada ir jos ten nebėra, arba ateina ji į parterį, į antrąją ar trečiąją eilę su tokiu žilu ponu. Imu manyti, kad čia vyksta lygiai taip, kaip su tomis sagutėmis kišenėje.

Praėjo keli mėnesiai. Mano bičiulis pasidarė labai melancholiškas. Vieną kartą paprašė manęs paskolinti jam šimtą iltų. Labai nustebąau: žinojau, jis turėjo susitaupęs.

—Prasilošiau, — atsakė jis man.

Po dviejų savaičių sugrąžino, bet po tiek pat laiko vėl paprašė. Ir pasisakė:

—Išlošiu loterijoje. Baisiai nesiseka. Pamanyk, brolau: jau trys mėnesiai perku po kelis biletus, ir nieko... Pašėlęs daiktas: jau jau, rodos, čia pat, tik per vieną numerį... ir nieko. Ar tu nesi pastebėjęs, kad kai reikia tau kairiojo bato, tai pirmiau ištrauki iš spintos dešinįjį, o kai imi dešinįjį, tai ištrauki kairįjį?

Jis dėstė man tą patį patyrimą, kokį aš pats savo rankomis buvau išbandęs!

—Taip, taip, — aiškino Nika. — Ir pirštinės iš karto neužsimausi, katros reikia, ir pieštuko iš karto nepasiimi antrojo numerio, kai šalia yra kito. Taip dabar man ir loterijoje: kai nereikėjo, išlošdavau, kai reikia — ne, nors reikalingieji numeriai čia pat po akių painiojasi.

Aš norėjau pasakyti jam: "Tu išlošei vieną gražiausią lošimą." Bet nutylėjau. Nenorėjau savo paties širdies skudinti.

O toliau buvo mano draugui? Ogi jis taip prasilošė ir taip nusivylė, jog tris kartus žudėsi, ir čia jam nepasisekė. Vieną kartą šovėsi, bet persišovė tik ausies kraštelį ir liovėsi, nes pabijojo, kad ir vėl nepataikys, o čia į duris pradėjo bildinti šeimininkė. Keista, kad kulka paskui išlėkė pro lango stiklą ir pataikė į karvelį ant stogo. Nika dėl to albai susijaudino ir kitą dieną paskandino savo pistoletą Nemune po Vytauto tiltu.

Savaitei praslinkus po to, jis prisiminė tą paskandintą pistoletą ir staiga gsualvojo toje apčioje vietoje ir pats pasiskandinti. Jis buvo romantikas, svajotojas. Pasirinko gražų gegužės mėnesio vakarą, nuėjo ant tilto ir ilgai žiūrėjo į vakarus. O kai paskutinius saulės spindulius palydėjo už temstančio akiračio, šoko per turėklį į vandenį. Ir šį kartą jam nepasisekė: jis nukrito ant stipraus brezento, kokiu buvo dengtas garlaivis "Kęstutis", kaip tik tą pačią valandėlę plaukęs pro tiltą. Mano Nika tiktai nulaužė dvi medines karteles po brezentu ir mažumą pasinarino sau sprandą.

Trečią kartą jis visai išvyko iš Kauno ir atsidūrė prie Nevėžio tilto po Raudondvariu. žinai tamsta, ten yra karklynų. Nika pusę dienos sapstėsi karklynuose ir ieškojo progos pasiskandinti. Bet vis jam nesisekė: tai piemuo šalia bandą gano, tai koks žmogutis neškerioja, tai moterys žlugtą skalbia...

Prieš saulėleidį atėjo jam į galvą laiminga mintis. Pasižiūrėjo į stambius ir aukštus Nevėžio tilto lankus ir sumanė jais pasinaudoti. Nuėjo prie tilto, nusivilko švarką, nusiavė batus ir pradėjo lipti lanku aukštyn. Čia pat panevėžiu grįžo namo senas meškeriotojas, pamatė jaunuolį kaip katiną bekopiantį aukštyn ir tarė:

—Na, ką čia darai, vaikine, ar galo ieškai?

—Taip! — atsiliepė Nika. — Įspėjai, žmogau: galo ieškau. Niekur jo neradau, tai čia jau tikrai rasiu.

Jis baigė lipti į patį viršų. Tuo tarpu nuo Raudondvario kalno leidosi kelios ugniagesių mašinos su visais savo pabūklais. Privažiavo tiltą, ir pirmoji ant pat vidurio sustojo, o paskui tą — ir visos kitos. Jos grįžo gesinusios gaisrą Vilkijoje.

Nika jau buvo pačiame viršuje. Bet jis nebuvo dar baigęs savo kalbos su meškeriotoju.

—Ar tau galva susimaišė, vaikine? tarė jam meškeriotojas.

—Ne, ne, būk ramus: nesusimaišė, — atsakė jam Nika. — Mano galva visai sveika, dėl to aš dabar juo labiau galiu pasijuokti iš visų ir iš visko. Ir iš jūsų, ugniagesiai, —tarė jis, atsisukęs į sustojusias mašinas. — žinau, jūs drąsūs vyrai, šokate į ugnį ir vandenį, dideli jūsų nuopelnai. Antai gal nekartą esate išgelbėję našlės namelį ir nušluostę jai nuo skruosto gailias ašaras. Kitą kartą pradžiuginote įtingusį turčių, gyvą ištraukę jį iš degančio namo. Dar kitą kartą išgelbėjote vargšą katiną, įsikorusį į šmaikščią beržo viršūnėlę. O ičia jūs nieko negalite padaryti. Jei paleisite į mane stiprų švirkštą vandens, aš tuojau nupulsiu, ir jūs tik paskubinsite mano galą. Jei norėsite išgriebti mane iš vandens jau įkritusį, aš būsiu nebegyvas, nes, iš tokio aukštumo krisdamas, būsiu užsimušęs. Dėkui jums už dėmesį, atkreiptą į mane, ir už nuoširdų norą išgelbėti mane, tačiau šį kartą pasižiūrėkite, kad jūs nevisur galite...

Ugniagesių viršininkas dar kreipėsi į drąsuolį savižudį:

—Ar tamsta, jaunuoli, neturi kokių pageidavimų, iškeliaudamas iš šio pasaulio?

—Pasaulį palieku jums visiems, — atsakė Nika. — Mano pageidavimai ir norai surašyti laiške, o laiškas antai mano švarke gale tilto. Tą prašau paimti, ir viską rasite. Bet gana jau man su jumis kalbėti. Sulelė leidžiasi, laikas ir man...

Jis nusisuko į Nemuno pusę ir tarė:

—Sudieu, Nemunėli. Vieną kartą norėjau, kad tavo vandenys mane priglaustų, bet kitaip buvo lemta. Nevėžis — tavo sūnus, ir į jį man miela pasinerti. O jei jo vandenys nuneš mane į tavo sroves, tai bus

NUKELTA į 16 PSL.

Laiškas iš Vienos

Brangioji Andromacha,

Vos tik apsigyvenęs Vienoje, tuojau nuskubėjau prie Dunojaus patikrinti, ar jis tikrai toks gražus ir mėlynas, koks yra vaizduojamas puikiajame Štrauso valse, kurį mudu kadaise taip mėgome šokti. Deja, turėjau smarkiai nusivilti: jo vandenys nė iš tolo neprilygsta dangiškajam tavųjų akių žydrumui.

Paskui aplankiau Štrauso paminklą: bronzinė valsų karaliaus statula stovi iškelta ant stovo Miesto Parke ir griežia smuiku, lyg teatre. Štrausas atrodo kaip gyvas, nors smuiko stygos neišduoda jokio garso. Aplink jį pusračiu vingiuoja dirbtinė Dunojaus srovė, kurioje plaukioja dvylika šmaikščių merginų.

Stovėdamas Štrauso akivaizdoje, susimąsčiau. Mano ausyse praskambėjo visų jo valsų tolimos melodijos, atklydusios iš praeities prisiminimų ir iššaukusios mano sieloje tave, brangioji Andromacha, tave, šlamančią šilkais valso vingiuose. Ir man pasidarė liūdna, kad nebėra praeities ir kad tu dabar už gilių vandenų.

Aš negreit palikau bronzinį Štrausą smuikuoti liaunoms paminklo gražuolėms ir margiems Miesto Parko balandžiams, kurie linksmai su juo žaidė.

Mieloji Andromacha, dabar noriu tau kai ką papasakoti apie Vienos universitetą, kurio studentu vakar pasidariau. Universiteto rūmai pastatyti aplink didelį keturkampišką kiemą, kurio vidury stovi balta moters statula, vaizduojanti Austriją. Pagal kiemo pakraščius rūmai užsibaigia kolonadomis ir arkadomis, tarp kurių snaudžia apsiblausę kadaise čia dėsčiusių garsių profesorių bronziniai ar marmuriniai biustai. Mano žvilgsnis valandėlę stabteli ant muziko Brucknerio ir psichoanalizės pradininko Freudo. Galėčiau apie vieną ir antrą plačiau parašyti, bet žinau, kad tu, Andromacha, abiejų nemėgsti, ir todėl aš čia susičiaupiu.

Biustuose įamžintos profesorių išvaizdos sako, kad jie buvo gilūs mokslininkai, daug išminties sulieję į studentų galvas. Šiandien išmintį lieja nemenkesni jų pavaduotojai. Deja, ir pastarieji susilauks tokio pat likimo kaip ir jų pirmtakūnai: laikas pavers juos dulkėmis.

Studentai vaikšto tarp arkadų ir nė nežvilgteri į profesorių biustus. Iš veidų jiems trykšta jaunystė. Jie krykštauja su kolegėmis. Viena pora, nelyginant Romėjas ir Julija, sėdi ant suoliuko universiteto kieme ir maždaug kas minutę jų galvos susiglaudžia ir vėl išsiskiria: jie bučiuoja vienas antram skruostus, akis, lūpas, nosį. Meilės dūmai uždengia jiems akis, ir jie nieko nemato, kas aplink juos dedasi: jie mato tiktai save pačius.

Studentų pilnos auditorijos ir koridoriai. Tačiau jų tarpe jaučiuos vienišas. Net šaunios vienietės studentės nesukelia audrų mano širdy, kuri šiaipjau gana jautri moteriškam grožiui. Aš veltui ieškau jų veiduose bent mažyčio panašumo į tave, Andromacha, — joks veidas neprimena tavęs.

Vieną sekmadienį nuėjau į Vienos miesto Meno Muziejų pasotinti alkanos sielos kūrinių grožiu.Pilnos salės dailiausių paveikslų: Rubensas, Breugelis, Rembrandtas et cetera. Ir kaip tik čia labiausiai pasigedau tavęs, Andromacha, Tu man išaiškintum, kodėl van Dyko Dalilė taip melancholiškai žiūri iš paveikslo į mane. Pasakytum, kodėl nežinomo dailininko tapyta Ieva šypsosi varoma iš Rojaus. Nors tu šiuo metu už marių, bet aš vaizduojuos, kad tu nematoma ir tylėdama žingsniuoji šalia manęs iš salės į salę, kur nuo sienų į mane žvelgia praėjusių laikų šaunios damos, kilnūs ritieriai, narsūs valdovai, klastingos karalienės, linksmi Amūrai, graikų dievai ir paprasti mirtingieji.

Pagaliau iš salių išėjau į koridorių. Mano žvilgnis netikėtai sustojo ties balto marmuro statula, vaizduojančia Kretos karaliaus Mino dukterį Ariadną su diadema ant galvos is su dvylika rožių žiedų priejuostėje. Ir koks buvo nustebimas, kai arčiau prie jos atėjau ir išvydau, kad ji neįtikėtinai panaši į tave! Ar tik tavo protėviai nėra kilę iš Graikijos? Ariadna turi tavo dailiai išlenktas lūpas, tavo graikišką nosį, tavo tiesų liemenį, apvilktą dailių klosčių drabužiu, kuris ties krūtine slepia du švelniu balandžiu. Dabar kas sekmadienį lankau šitą muziejų ir ilgiausiai sustoju ties Ariadnos statula, kuri mano akyse yra gražiausias meno kūrinys visame muziejuje.

Neseniai apžiūrėjau ir Goethės paminklą Vienoje. Goethė sėdi tarsi soste ir žiūri tiesiai į Šilerį, kuris stovi ant aukšto pjedestalo priešingoje gatvės pusėje, Meno akademijos Parke. Atrodo, kad jiedu nesibaigiančioje savo vienatvėje kalbasi be žodžių. Goethės veidas rimtas, šaltas, susimąstęs. Panašioje nuotaikoje šis genijus turėjo būti tą vakarą, kai ant kalnų trobelės sienos užrašė garsųjį eilėraštį:

Visose kalnų viršūnėse
Ramu;
Medžių visose viršūnėse
Vėją dvelkiant
Vos juntu.
Girioje tyli paukštukai...
Lukterk, netrukus
Nurimsi ir tu.

Goethe ilsisi jau beveik ištisus šimtą trisdešimt metų.

Prisimenu, kartą mudu šokome valsą. Buvo jau beveik dvylikta valanda nakties, ir pasilinksminimas greit turėjo baigtis, bet tu, Andromacha, vis dar norėjai šokti. žvelgdama tiesiai man į akis, staiga pacitavai iš Goethės "Fausto" vieną eilutę: "Valandėle, sustok, tu taip graži!" Deja, laikas nesustojo, valsas pasibaigė, ir aš tave palydėjau namo tokiais lėtais žingsniais, kad pradėjo aušti, kai su tavimi atsisveikinau. Nuo tos nakties praėjo daug dienų. Šiandien tu jau turi ties kakta šviesų plaukų pluoštelį, o ant mano galvos atsirado neaiški spalva, panaši į baigiantį sutirpti pavasario sniegą.

Aš norėčiau dar rašyti apie Šilerio paminklą ir "Orleano Mergelę", kuria tu kadaise taip žavėjaisi. Tačiau nenoriu tavęs varginti perdaug ilgu laišku ir tai palieku kitam kartui.

Sudie, brangioji Andromacha!

Tavo draugas Juozas

VINCAS MYKOLAITIS-PUTINAS

NESURANDAMAI

Visur ieškau tavęs ir surast negaliu.
Kur tik eičiau tuo kietu, vingiuotu keliu,
Kur tik kreipčiau žingsnius, kur tik leisčiau mintis,
Tu visur ta pati nebyli paslaptis.

Maniau — saulėtų sriautų verdenėj esi,
Kaip dienovidžio saulė skaisti ir šviesi,
Ar kaip tylūs vidurnakčio meto aidai
Begalinėj nakty į žvaigždes nuskridai.

Bet užgeso seniai vakarykštė žara,
Naujo ryto aušroj ir žvaigždžių nebėra,
Aš grįžtu į namus tuo vingiuotu keliu, —
Nei dienoj, nei nkty tavęs rast negaliu.

Kur tave nudagino juoda nežinia?
Gal nyki nebūtis tuoj nublokš ir mane,
Bet šiandieną man liūdna vienam ir skaudu,
Kad tavęs nerandu, kad tavęs nerandu.

SKAUSMO VALANDA

Ta skausmo valanda kaip ašara sūri
Į sielos gelmeną be garso nulašėjo.
Pripildyta taurė — ir nieko neturi,
Kas širdį džiugino ir guodė, ir žavėjo.

Ir visa, ką lig šiol mylėjau ir kenčiau,
Dabar vien tuštuma be garso ir be aido, —
Ir sutemų ertmė kaskart arčiau, arčiau,
Bet sutemos šįkart daugiau širdies nebaido.

Į sutemas grįžtu, į naktį atgalios.
Naktis kaip motina man buvo daugel kartų.
Dienovidžio kaitra daugiau nebevilios,
Nuo saulės bučinių širdis juodai apkarto.

Susikaupiau širdy rūstus ir nebylus
Tylios raminančios vienatvės laukimu.
Širdis nei prievartai, ne melui nepaklus,
Skausmingai nusivylus laime ir džiaugsmu.

Dabar į gilų aukštį pakeliu akis,
Kur begaliniai toliai driekiasi žvaigždėti.
Žinau — kitokios laimės ilgesys atgis,
Žinau — kitokis džiaugsmas širdį ims žavėti.

ŠIEDU V. MYKOLAIČIO-PUTINO EILĖRAŠČIAI paimti iš okupuotoj Lietuvoj 1959 m. išleisto "Literatūros ir Meno" metraščio; jo redakcija, pažymėdama apie autoriaus ruošiamą spaudai "daugiatomį (7-nių tomų. Red.) Raštų rinkinį, kuriame surinkta jo ilgametė grožinė kūryba...", sako, kad "Metraštyje spausdinami iš I tomo eilėraščiai, kurie parašyti seniau ir neįėjo į atskiras knygas". Niekas, be autoriaus, nepasakys, kiek tas "seniau" yra — 5, 10 ar 15 metų; nespėjame nė mes ir nekomentuojame, nes kuriam skaitytojui ir be komentarų jie nebūtų aiškūs? Tik atsidėję ir keletą kartų įsiskaitykime.

Įdomus ir prasmingas ten pat išspausdintas "Kobrų kerėtojas". Bet ypatingo dėmesio verta pernai metais "Pergalės" žurnale išspausdinta lyrinė poema "Prometėjas'. Visi šie kūriniai rodo, kad ir pro žiaurios vergijos grandines talentas prasiveržia, blykstelėdamas tiek meninės formos, tiek minties gilumo ir visuotinumo šedevrais.

STEIGIAMOJO SEIMO NAMAI Kaune. (Vėliau čia buvo "Aušros" gimnazija).
LITHUANIAN PARLIAMENT building in Kaunas.

M. Krupavičius

STEIGIAMASIS SEIMAS

40 metų sukakties proga

Daug seimų ir seimelių turėjo pirmosios nepriklausomybės Lietuva, kai savo laisvės gyvenimą gyveno unijoj su Lenkija. Bet jie labai skyrėsi nuo Steigiamojo Seimo. Net garsusis anų laikų Ketverių Metų Seimas, sušauktas Lietuvos-Lenkijos laisvės mirties išvakarėse pašalinti mirties grėsmei, buvo menkas ir nevykęs Steigiamojo Seimo šešėlis. Steigiamasis Seimas buvo mūsų ilgoj istorijoj vienintelis tos rūšies valstybės organas, neturįs sau lygių. Kodėl? Jis davė **visiems** valstybės piliečiams laisvę, lygybę, saugumą, teisingumą, gerovę, nuosavybės teisę ir religijos laisvę. Savo įstatymais jis įstatė naujai atkuriamą Lietuvos valstybę į tokias vėžes, kurios vedė dideliu žingsniu į seniai lauktą naująjį gyvenimą.

St. Seimas neiššoko iš nebūties, kaip raganiaus pirštu pamotas. Už jį ilgas ir sunkus šimtmetis kovota, kentėta, vargta, kraujas lieta ir mirta kalėjimuose, Sibiro plotuose ir mūšių laukuose, nes St. Seimas — nepriklausomybės simbolis, vartai į laisvą ir nepriklausomą tautos gyvenimą, jo šeimininkas ir tvarkytojas. St. Seimas seniai lauktas nelaimingos tautos kūdikis, į kurį buvo sukrautos visos tautos laimės ir gerovės viltys. Jis tą lūkestį patenkino, tautos neapvylė.

St. Seimas susirinko laikinojoje Lietuvos sostinėje 1920 m. gegužės 15 d., o išsiskirstė 1922 m. spalio 6 d., tad dirbo nepilnai pustrečių metų, įskaitant ir pertraukas. Jam teko atlikti nemaža ir paprasto Seimo darbų, nes buvo laisvojo gyvenimo pati pradžia. Gyvenimą reikėjo įstatyti į įstatymų vėžes. Rusų paliktieji įstatymai laisvajai Lietuvai netiko. Reikėjo duoti savuosius. Ir jis juos davė. Savo darbais St. Seimas savo vardą įamžino istorijos lapuose ir žmonių atmintyje. Pirmomis darbo dienomis jis **visos** tautos vardu paskelbė Lietuvos neprklausomybę ir atpalaidavo ją nuo visokių ryšių su kitomis valstybėmis, kurie tų valstybių jai buvo jėga primesti. Su kaimyninėmis valstybėmis, išskyrus lenkus, nustatė draugiškus santykius ir sutarė sienas. Gavo kitų valstybių juridinį pripažinimą. Įvesdino Lietuvą į Tautų Sąjungą pilnateisiu nariu ir į kitas tarptautines organizacijas, kurios jai buvo naudingos. Sukūrė politinio, teisingumo, švietimo, ekonominio, finansinio gyvenimo tvarkymo organus. Nusėjo Lietuvą įvairiarūšių mokyklų tinklu. Išleido daugiau kaip 300 aktualiais klausimais įstatymų. Iš jų svarbiausi — konstitucija, žemės reformos įstatymas ir savojo pinigo — **lito** įstatymas. Po pirmojo karo vastybių pinigas ir ramstomas svyravo, silpo ir klupo. Net milžinas doleris neišlaikė savo rimties ir didingumo. Tik vienas kuklutis Lietuvos litas nepajudėjo. Jis išlaikė savo rimtį ir vertę ligi paskutiniųjų nepriklausomybės gyvenimo dienų.

Konstitucija ir žemės reformos įstatymas visai atitiko tautos reikalus ir dvasią. Svetimieji žinovai Lietuvos konstituciją laikė iš visų pokario konstitucijų moderniausia ir geriausiai pritaikyta naujiesiems laikams. Žemės reforma patenkino amžiais lauktą teisingumą. Dvaras — tas mūsų tautos piktšašis — išnyko, kaip dūmas. Lietuvos žemės reforma suintrigavo artimas ir tolimas valstybes. Vieni atvykdavo Lietuvon jos studijuoti, kiti prašė informacijų ir žemės reformos įstatymo nuorašo. Susidomėjimo parodė net kai kurios Azijos valstybės. Amerika nuo jų neatsiliko. Mūsų žemės reformos klausimu atsirado įvairiomis kalbomis nemaža literatūra. Net dabar, 40 metų praplaukus, man rašant šį straipsnį, vienas čilietis prašė informacijų žemės reformos klausimu. Gražūs S. Seimo darbai dar vis aidų aidais aidi po platųjį pasaulį.

Neramūs buvo St. Seimo darbo meto laikai. Priešai Lietuvą supo ir smurtu stengėsi jos vos prasikalusį nepriklausomybės daigelį sutrypti ir tautą naujais vergo pančiais sukaustyti. Jie ją puolė ne tik iš oro pusės, bet ir viduje organizavo smurtininkus, kurie turėjo jiems padėti Lietuvos laisvę pasmaugti. Nekartą tekdavo gulti Laisvoje Lietuvoje su labai rimtu pavojum atsikelti priešo pavergtoj. Buvo tokių pavojų,kad St. Seimas, palikęs savo vietoje Mažąjį Seimą, turėjo savo narius įjungti į Lietuvos gynimo darbą. Jų atsirado ir mūšių baruose. Iš ten Antanas Matulaitis negrįžo tęsti savo darbo St. Seime, nes savo jauną gyvybę paklojo už savo tėvynę. Ir vis dėlto St. Seimas, nors dirbo vienoj rankoj šautuvą laikydamas, nudirbo milžiniškus epochinės reikšmės darbus.

Z. Toliušis Steigiamojo Seimo 20 metų sukakties proga taip apibūdino jo darbus: "St. Seimo darbas — milžiniškas. Nebuvo nė vienos srities, kur jis nebūtų palikęs pėdsakų, nebuvo svarbesnio baro, kur jis nebūtų nustatęs gairių. Svarbiausias jo darbas — sukūrimas teisinių pagrindų mūsų valstybei."

St. Seimo laikais po Europą švaistėsi įvairios politinės sistemos, kurių tarpe buvo pavojingų kraštutinai kairiųjų ir dešiniųjų. St. Seimas nesusižavėjo kraštutinumais. Jis pasirinko sveiką demokratinį vidurį, kuris atitiko ir tautos psichiką, ir jos interesus. Toks nesveikų valstybės gyvenimui kraštutinumų išvengimas parodo ne tik St. Seimo rimtį, bet ir valstybinį subrendimą. Lietuva galėjo tuo didžiuotis ir džiaugtis, nes tuo keliu vedama Lietuva išvengė daug nepageidaujamų ir skaudžių pasekmių.

Anų laikų dideli Lietuvai pavojai galėjo būti nugalėti tik subūrus visas tautos jėgas. Vienybė buvo vienintelis vaistas išgelbėti Lietuvos laisvės gyvybei. Todėl ir St. Seimo krikščionių demokratų didžiuma pakvietė į bendrą darbą visas tuometines frakcijas. Jos tą kvietimą priėmė. Liaudininkų žmogui dr. K. Griniui buvo pavesta vadovauti pirmajai seminei vyriausybei. Jo vyriausybė laikėsi ilgai. Tais laikais ilgiausiai laikėsi tik trys vyriausybės: Kauno, Maskvos ir Pekino. Tas vienybės laikotarpis buvo gal našiausias ir kūrybingiausias. Tačiau nebūčiau objektyvus, jei nutylėčiau tas audras ir audreles, kurios kildavo St. Seimo frakcijų tarpe. Tos audros audrelės ne meilės buvo keliamos. Bet jokia jėga negalėjo susilpninti tos vienybės ten, kur kilo Lietuvos laisvės ir jos gynimo klausimas. Vienybė Steigiamojo Seimo narius rikiavo petis į petį į didžiuosius darbus.

Kas buvo iškovota ir padaryta, tą bolševikas sugriovė. Stovim prie griuvėsių krūvos. Darbą turime pradėti iš naujo. Tą darbą sunkina toji aplinkybė, jog darbas tenka dirbti svetimuose kraštuose. Reik tokios pat vienybės, pasiaukojimo ir entuziazmo, kokie gaivino ir stiprino mūsų tautą Steigiamojo Seimo laikais tiems sunkumams nugalėti. Kai nusiminimas ir neviltis apsės mūsų širdis, stiprybės ieškokime anuose St. Seimo šaltiniuose. Jis yra stipriausia ir ryškiausia tautinės vienybės, pasiaukojimo Lietuvos reikalams ligi savęs atsižadėjimo ir demokratinių principų laikymosi apologija ir šaltinis.

MYKOLAS KRUPAVIČIUS, AUTORIUS šio straipsnio, yra žymus visuomenės veikėjas ir valstybininkas, dabar gyvenąs Chicagoje. Kaip seniau jis sielojosi Lietuvos valstybės atstatymu ir jai demokratinės santvarkos sudarymu, ypač Steigiamojo Seimo sušaukimu, Konstitucija ir žemės reforma, taip dabar, tremtyje, sielojasi Lietuvos laisvinimu ir lietuvybės išlaikymu. Šiemet prel. M. Krupavičius mini deimantinę savo amžiaus sukaktį. Iš širdies linkime jam daug našaus darbo ir geriausios sėkmės.

STEIGIAMASIS SEIMAS

buvo sudarytas iš 112 demokratiniu būdu išrinktų atstovų. Balsavime dalyvavo 90% turinčių teisę balsuoti. St. Seimo atstovų sąstatas buvo toks: **krikščionių demokratų, ūkininkų sąjungos ir darbo federacijos bloko — 59, valstiečių liaudininkų — 28, socialdemokratų — 12, žydų — 7, lenkų — 3, vokiečių — 1 ir nepartinių — 2. Iš viso buvo — 112 atstovų.**

S. Seimas savo pirmininku išsirinko Vasario 16 d. akto signatarą agr. A. Stulginską. 1920 m. birželio 21 d. Steigiamasis Seimas savo pirmosios sesijos aštuoniolikta me posėdyje patvirtino naują ministerių kabinetą, sudarytą koalicijos pagrindais, būtent: **ministeriu pirmininku — dr.** K. Grinių, viaus reikalų ministeriu — R. Skipitį, krašto apsaugos ministeriu — K. Žuką, užsienio reikalų min. — dr. J. Purickį, švietimo — K. Bizauską, susisiekimo — inž. E. Galvanauską, žemės ūkio ir valstybės turtų — agr. J. Aleksa.

Ryšium su sukaktimi laisvojo pasaulio lietuvių spaudoje paskelbtas lyg ir testamentinis buv. **Steigiamojo Seimo atstovų vieningas pareiškimas – kreipimasis į viso pasaulio lietuvius.**

Pareiškime, be kita ko, demaskuojami okupatntų kėslai kalbėti pavergtojo krašto vardu ir skelbiama: "...bolševikai 1920 m. liepos 12 d. pasirašyta su Lietuva sutartimi visiems laikams išsižadėjo visų Rusijos pretenzijų į Lietuvos žemes. Tai jie patvirtino ir nepuolimo sutartimi. Tačiau 1940 m. birželio mėn. Sov. Rusija — be mažiausios iš Lietuvos pusės priežasties — brutaliausiu būdu įsikišo į Lietuvos vidaus reikalus ir iki dantų ginkluotomis ir iš to paruoštomis divizijomis okupavo mūsų tėvynę. Prieš vykdydama šį smurtą, Maskva dar 1939 m. slapta sutartimi su Hitleriu buvo perleidusi nacių Vokietijai Lietuvos teritorijos plotus iki Šešupės, tad bolševikai už lietuvių tautos nugaros begėdiškai prekiavo mūsų žemėmis..."

Demaskavę okupantų įscenizuotą "liaudies seimą", S. Seimo atstovai toliau savo atsišaukime skelbia: "... vad. "liaudies seimas", išrinktas apgaulės, klastos ir smurto sąlyose, vykdė grobuoniškos Maskvos norą. Niekas Lietuvoje, išskyrus saujelę samdytų agentų, nereikalavo įjungti Lietuvą į Rusiją ir joje įvesti sovietinę santvarką, — toks nutarimas yra ir pasilieka niekinis.

Laisvai išrinkto, jokios pašalinės jėgos neprievartaujamo Steigiamojo Seimo pagrindinis nutarimas atstatyti laisvą, nepriklausomą Lietuvos valstybę ir šiandien nenustoja savo galios. Kova už šį siekimą visiems mums privaloma. Pati pavergtoji tauta aktyviai pasipriešinti Maskvai negali. Ta šventoji pareiga gula ant mūsų, kurie atsidūrėme laisvajame pasaulyje. Tą pareigą turime atlikti, nesigailėdami laiko, pinigo, darbo, pasiaukojimo ir pasišventimo.

....Turime ne tik patys vaduotis jo idealais, bet jais maitinti ir jaunąją kartą, kuri užims mūsų vietas ir tęs kovą už savo tėvynės laisvę ir nepriklausomybę. Visi, kaip vienas, turime suglaustomis gretomis rikiuotis prie VLIKo ir Tautos Fondo, nes jie yra tie organai, kurie grumiasi su raudonuoju okupantu ir tiesia kelią į laisvąją tėvynę. Steig. Seimas yra ir turi būti išeiviams šviesus pavyzdys ir kelrodis visame mūsų išeiviškame gyvenime ligi grįžimo į laisvąją tėvynę..."— baigiamas atsišaukimas, po kuriuo pasirašo šie laisvajame pasauly esą Steigiamojo Seimo atstovai:

K. Bielinis, J. Bildušas, S. Digrys, E. Draugelis, M. Galdikienė, P. Jočys, S. Kairys, V. Kasakaitis, M. Krupavičius, J. Makauskis, J. Pakalka, V. Požėla, J. Pronskus, V. Sirutavičius, K. Šaulys, V. Šmulkštys, K. Škirpa, V. Vaidotas, J. Valaitis ir K. Žukas.

KAS RYTĄ IR KAS VAKARĄ palydint Lietuvos ir JAV himnams Dainavos stovyklautojos pakelia ir nuleidžia vėliavas. Dažnai tose iškilmėse dalyvauja ir svečių.

Each morning and evening the campus salute the flag.

DAINAVOJE PRIE SPYGLIO EŽERO

Įspūdžiai iš vasaros mergaičių stovyklos

Jau treti metai, kaip N. P. Marijos seserys vadovauja ALRK Federacijos Jaunimo stovyklai, Manchester, Mich. Ši stovykla savo kalnuotomis apylinkėmis ir akį veriančiu ežerėliu Spygliu primena tėviškės žemę. Daug kam ši vietovė primena Vinco Krėvės aprašytąją Dainavos šalį, kitiems Rambyno papėdę, kur nuolat skamba lietuviškos dainos. Todėl ne be pagrindo stovyklai parinktas Dainavos vardas.

Čia dabar kas vasarą liepos mėn. suvažiuoja iš plačios Amerikos lietuvaitės sustiprėti fiziškai ir pasitobulnti dvasiškai. Palikusios miesto dulkes ir įtemptą gyvenimą, jos čia randa tikrą poilsį ir džiaugsmą.

Stovyklai vadovauja sesuo Paulė, kuri kartu yra ir šios stovyklos administratorė. Būdama stovyklos siela ji ypač daug rūpinasi stovyklautojų religine praktika ir lietuviškumo ugdymu. Savo gyvumu, švelnumu ir pedagoginiais sugebėjimais ji sužavi kiekvieną stovyklautoją (Nestebėtina: beveik 10 praktikos Putnamo mergaičių stovyklose!). Stovyklautojos jaučiasi tartum namuose, nes per visą stovyklavimo laiką vadovės motiniška meilė lydi mergaites kiekviename žingsnyje...

*

žvilgterėkim praėjusios vasaros stovyklos gyveniman.

Vos pirmiems saulės spinduliams pasiekus žemę, stovyka keliasi naujam dienos darbui bei džiaugsmui. Dienos gyvenimas vyksta pagal nustatytą tvarką. Susitvarkiusios, uniformuotos mergaitės skuba į stovyklos aikštę, kur pakeliama vėliava. Po to visos renkasi į koplytėlę išklausyti šv. mišių. Čia stovyklos kapelionas pamokančiais žodžiais prabyla į stovyklautojas... Skambūs jaunųjų stovyklautojų balsai aidi per koplytėlę giedant B. Markaičio Mišias Jauniesiems. Po pamaldų visos renkasi pusryčių.

Pasistiprinus, prasideda rimtas stovyklos darbas. Kad sklandžiau ir tvarkingiau viskas eitų, stovyklautojos suskirstytos būreliais: Aguonėlės, Konvalijos, Ramunės, Lelijos, Rūtelės, žibutės, Neužmirštuolės, Rožytės... Toks suskirstymas žymiai pakelia darbingumo nuotaiką ir labai teigiamai veikia stovyklautojas, skatinant tarpusavio varžyboms. Visi būreliai turi ir savo vadoves ir seniūnę. Seniūnė praneša pamokų laiką ir apskritai prižiūri dienotvarkę. Toliau eina pamokos: lietuvių kalba ir literatūra,* dainos ir giesmės, tautiniai šokiai, rankų darbeliai... Darbą dažnai palydi dainos. Su daina žygiuojama ir į Spyglį atsigaivinti...

Likusią dienos dalį mergaitės praleidžia aikštelėje; po to pasiruošiama vakaro programai, o po jos — poilsis. Dienos darbą vainikuoja įvairios vakaro programos: talentų vakarai, literatūros vakarai, laužai, minėjimai, linksmavakariai.

Į mergaičių stovyklos uždarymo šventę suvažiuoja daug ne tik tėvų, bet ir svečių iš apylinkinių kolonijų. Pernai stovyklos uždarymas sutapo su metine stovyklos šventę, kuri kasmet rengiama šv.Onos dieną — — tikra šventos Onos lietuviškas kermošius!

Stovyklavimo savaitės prabėga kaip sapnas, ir stovyklautojos po darbo, kūrybos ir džiaugsmo dienų išskrenda kaip tie paukšteliai į savo namus. Tik stovyklos leidinėlis "Liepsnelės" primins dar ilgai tas mielas dienas Spyglio pakrantėje.

Ingrida Stasaitė

*Lietuvių k. dėstė stud. I. Stasaitė, muziką — F. Strolia, tautinius šokius — seselė Paulė, rankdarbius — sesuo Arkadija, sesuo Michaelė ir Vida Smagrauskaitė; sportą vedė M. Meškauskaitė; kapelionas buvo T. J. Raibužis, SJ; stovyklos seniūnė buvo Saulė Buivydaitė, pav. Giedrė Bajoriūnaitė.

Karštą dieną pertraukų metu prie gaivinančių gėrimų ir ledų susidaro ilgos eilės..
The girls patiently wait till the candy store will open.

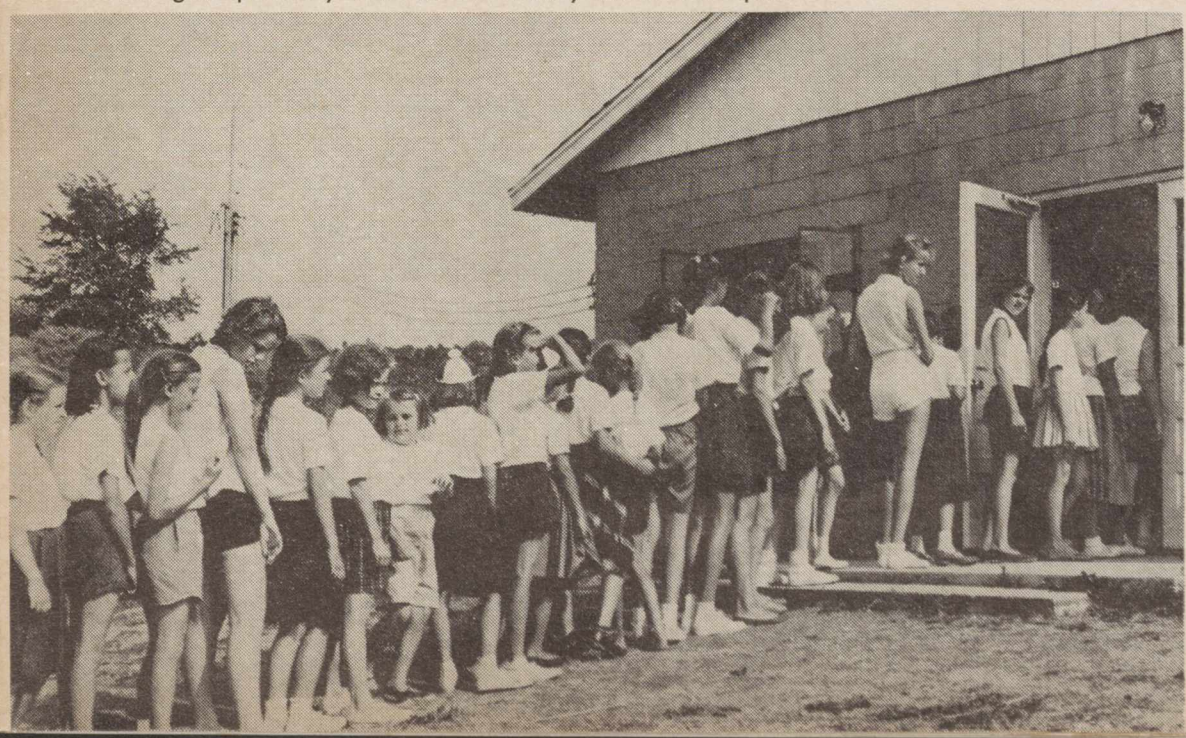

Mergaitės renkasi stovyklon. Jas pasitinka seselė Paulė. Sveinasi stovklautojos: Nijolė Mickevičiūtė su Praurime Petrulyte.
Sister M. Paulė greets the girls with a smile the first day.

KAIP 1918 METAIS LIETUVIAI "UŽĖMĖ" POLTAVĄ

Ats. gen. V. Grigaliūnas-Glovackis

RAUDONIESIEMS UŽĖMUS POLTAVĄ

Daugumas lietuvių, ypač intelektualų, išsikėlė į kaimus. Kalbino ir labai patarinėjo ir man išsinešdinti iš miesto, jei norįs išsaugoti "kudoką", bet Deltuvų, Nekvėdavičių, mano ir dar vieno kito šeimos pasidavėme Dievo valiai ir likome stebėti įvykių. Lankiau tik aš juos; jie manęs, kaip aktyvaus karininko, lankyti vengė.

Darydavome susirinkimus, pasitarimus, aiškių raudonųjų neužgauliodami. Buvo keliolika ir lietuvių, tarnaujančių raudonųjų daliniuose, kurie neabejotinai visus intelektualus, juo labiau karininkus, būtų pažinę ir nuluptus. Jie lankydavosi lietuvių susirinkimuose, ir maža to, kad nė vieno neišdavė, bet stengdavosi padėti veikti mūsų komitetui ir pradžios mokyklai.

Svainis supažindino mane, kaip jis sakė, su savo giminaičiais Rudzieckais, dviem broliais kartu su svainiu atsikėlusiais Poltavon iš Lydos. Ten jie buvo kaimynai ir turėjo ūkius ir spirito varyklą. Vyresnysis jų, bene Antanas, turėjo dvi paaugles dukras, ragavusias gimnazijos mokslo. Vyresnioji tuomet (1918 metais) turėjo gal 18 metų, kai su tėvais grįžo iš tremties tėviškėn ir ištekėjo už garsiojo generolo Želigovskio. Pasidarė ponia generolienė, bet, kiek teko girdėti, laimės nerado. Pradėjo girtauti ir vartoti narkotikus. Vyrai dėjo dideles pastangas savo žmoną pagydyti, bet ar tai jam pavyko, nepatyriau.

Poltavoje svainis, aš ir broliai Rudzieckai buvome sudarę proferanso kvartetą. Gana dažnai, tiek pas juos, tiek pas mus kortomis prsimesdavome ir pasiginčydavome politiniais klausimais. Mat, aš buvau demokratijos gynėjas ir linkęs prie žemės reformos, kaip būtino demokratijos priedo, o svainis ir abu giminaičiai piestu stodavo prieš, gindami dvarų ir įmonių neliečiamybę.

Ponų Deltuvų šeima raudonųjų laikais jautėsi lyg pelė po šluota, bet p. Andrius stengėsi savo pareigas, kaip komiteto pirmininkas ir šalpos organizacijų įgaliotinis, kuo puikiausiai atlikti. Mes, kiti komiteto nariai, kiek įmanydami irgi jam padėdavome.

1918 METŲ VELYKOS

Kaip nieko nėra amžino, ar kaip rusai sako "ničto nie viečno pod lunoj", taip ir raudonųjų valdžia Poltavoje irgi turėjo, palyginti, labai trumpą amžių. Šv. Velykų pirmąją dieną (kovo mėn. 25) raudonieji paskubomis iš Poltavos "traukėsi". Hetmono Skoropodskio vadovaujami ir vokiečių remiami daliniai artilerijos ugnimi apšaudė miestą. Tai buvo tas terpentinas, pagreitinęs raudonųjų traukimąsi. Mes su svainiu, grįždami iš bažnyčios, patekome į apšaudomą plotą. Teko šliaužti ir ieškoti saugesnių priedangų. Šaudymui kiek aprimus, pasiekėme Rudzieckus, o pavakary, grįžę namo, su namiškiais pasidalinome švenčių linkėjimais ir svogūnų lukštuose nudažytais margučiais.

Ne tik mūsų Išganytojas iš mirusiųjų prisikėlė, bet kartu iš bado skurdo ir vargo kėlėsi ir Poltava.

LIETUVIAI VALDO POLTAVĄ

Pirmieji Poltavą užėmė hetmano Skoropadskio daliniai. Trečią ar ketvirtą dieną atsirado ir "hetmancų" talkininkai vokiečiai, kurie čia įsteigė vietinę komendantūrą ir užėmė geriausius postus.

Miesto valdyba irgi persitvarkė. Sovietai (tarybos) išgaravo. Miesto valdybon nariu buvo pakviestas mūsų komiteto narys advokatas (tuomet teismo tardytojas) Zigmas Toliušis, Stasiulevičium vadinamas. Jam buvo pavestas maisto skyrius. Toliušis savo sekretoriumi pakvietė savo mokslo draugą Antaną Skrinską (vėliau Lietuvoje buvęs Marijampolės Apygardos Teismo pirm.).

Miesto valdybos nariu tremtinių reikalams buvo didelis Toliušio bičiulis, taip kad jei Puriškevičius būtų aplankęs Poltavą, būtų galėjęs drąsiai carui pranešti, jog lietuviai ir jų bičiuliai užėmė Poltavą. Mat, be miesto valdybos, vokiečių komendantūroje raštininkėmis įsikūrė dvi lietuvaitės, Suvalkų gimnazijos mokytojo Betcherio dukros. Nekvedavičius liko, kaip ir buvęs, karo ligoninės vaistinės šefu. Naudodamasis savo tarnybine padėtimi, nuo raudonųjų saugion vieton buvo paslėpęs visą spiritą, vyną ir kitus "gyvenimo eleksyrus". Iš tų "eleksyrų" Nekvedavičius pridirbo įvairių "širdies ramintojų", kurie pagelbėdavo lietuviams išspręsti svarbius reikalus, ypač organizuojant grįžimą nepriklausomon Lietuvon. Net miesto policijos vadu buvo pakviestas p. Šostakas. Tik tuomet jis buvo "ščyras ukraincas". Kai aš jam lietuvių komiteto vardu padaviau rusų kalba rašytą prašymą, bandydamas lietuviams bedarbiams gauti tarnybas miesto policijoje, jis grąžino jį su rezoliucija: "Cei movy nie rozumieju". Nuėjau asmeniškai ir gerokai išsibariau, kaip jis, baigęs karo mokyklą prieš revoliuciją, buvęs rusų karininkas štabo kapitono laipsnio, drįso man, irgi rusų karininkui, uždėti tokią rezoliuciją ant rusų kalba rašyto prašymo.

Per Toliušį ir miesto burmistrą, gerą Toliušio bičiulį, be Šostako malonės pavyko kelis vyrus įtaisyti miesto policijon. Koks gi mano buvo nustebimas, kai 1919 metais Šostaką sutikau pas mano pulko štabo viršininką. Jis vėliau nepriklausomoje Lietuvoje ėjo aukštas pareigas Vidaus reikalų ministerijoje ir su manimi stengdavosi būti labai "correct", lyg norėdamas atitaisyti apie save Poltavoje sudarytą blogą nuomonę.

Man pačiam pavyko įsitaisyti korpuso intendantūros laisvai samdomu darbininku ir naktiniu sargu. Sandėlių vadovybei leidus, suorganizavau lietuvių darbininkų ir sargų būrelį, į kurį įstojo darbo neturį intelektualai. Prisimenu vėliau buv. pulk. Banėną, majorą Ramanauską, kuris vėliau, kaip 2 pėstininkų pulko II batalijono vadas, Suvalkų operacijų metu pateko lenkų nelaisvėn ir už už reikalavimą su belaisviais karininkais tinkamai elgtis buvo lenkų sušaudytas, mokytoją Lazauską. Jų buvo daugiau kaip dešimt, bet kitų nebeprisimenu.

Pagyvėjo komiteto veikla. Dėka Nekvedavičiaus iškeltų vokiečių komendantūros vadovybei vaišių ir gausaus šeimininko pagaminto "spiritus movens", lietuvių komitetas buvo pripažintas de facto ir de jure. Lietuviams per komitetą buvo leista susisiekti su nepriklausoma Tėvyne. Komitetas gavo teisę lietuvius aprūpinti pasais ir organizuoti grįžimą.

Teritorijos mums taip pat buvo nepašykštėta: be Vilniaus, Kauno, Suvalkų ir Gardino gubernijų, kurias rusai vadino "Sievero–Zapadnyj Kraj" (Šiaurės–vakarų kraštas), vokiečių komendantas į Lietuvos plotą dar įjungė dalį Mogilevo, Minsko ir Vitebsko gubernijų. Ir kad savo "piliečius" aprūpintume pasais, ne tik patys dirbome visą laisvą laiką, bet teko net porą raštininkų pasamdyti. Prikepėme piliečių bene penkiems dideliems ešalonams, nekalbant apie tuos, kurie patys savo lėšomis vyko. Į ešalonus būrėsi mažiau pasiturintieji, nes kelionė buvo daug pigesnė.

Mano svainis ir Rudzieckai labai nustebo kai sužinojo tapę "Lietuvos piliečiais". Vokiečių komendantūra atsisakė su jais kalbėtis ir nukreipė į lietuvių komitetą, kuriam esą pavesta savo piliečių grįžimo reikalus tvarkyti. Tai buvo stiprus smūgis lenkų išdidumui. Jų komitetas negavo teisės ešalonų organizuoti, o lietuviai "kepė" piliečius, ir vokiečiai komiteto išduotus pasus vizavo. Komendantūroje mūsų reikalus gražiai tvarkė panelės Betcheraitės. Iš komendantūros vizuotus pasus parnešus lietuvių komiteto būstinėn, Deltuva ir Butkevičius juos išdalindavo savininkams, paimdami nustatytą mokestį. Vargšai ir bedarbiai pasus gaudavo veltui. Už juos sumokėdavo turtingesnieji. Nekvedavičiaus nuo ligų įskiepijimo pažymėjimai turėjo tokią pat reikšmę, kaip ir vokiečių įstaigų išduotieji. Paruošus ešaloną, būdavo sudaromas sąrašas, šeimos ir viengungiai aprūpinami iš komendantūros gautais numeruotais bilietais, o paskui komiteto pareigūnai užsakydavo traukinį, apmokėdavo nustatytą mokestį ir grįžtančiuosius išleisdavo Tėvynėn.

Joks kitas tautinis komitetas tokios galios neturėjo. To lietuviams visi kiti, itin lenkai, labai pavydėjo, tik, žinoma, niekas į tai dėmesio nekreipė .

LIETUVIŲ DIENŲ LEIDYKLA TURI

Ignas Šeinius

VYSKUPAS IR VELNIAS

Apysakos ir novelės

A. Baranauskas

FOREST OF ANYKŠČIAI

Anykščių šilelio vertimas angliškai

(Su liet. originalu)

S. W. Maugham

v

DAŽYTAS VUALIS

Romanas

Užsakymus siųskite:
Lietuvių Dienų Leidykla
4364 Sunset Blvd., Hollywood 29, California

*

...nors šiuo laišku priimki gražiausius linkėjimus "Lietuvių Dienoms" dešimtmečio proga ir Tau, kaip redaktoriui...

Daug labų

Antanas Vaičiulaitis,
"Aidų" redaktorius

*

...Kiekvienas numeris yra savitas, naujas, įdomus. Asmeniškai ir "Į Laisvę" vardu sveikinu, linkėdamas Jum daug sekmės. Jūs esate laikraštis, kuris turės išsilaikyti tiek pat ilgiau, kiek fotografija išsilaiko už rašytą žodį. Jūsų misijos laukas — jau mažai lietuviškai bekalbantys arbau lietuviškai nebemoką. Dieve padėk Jum išlaikyti arčiau lietuviškų reikalų.

Ilgiausių metų!

Vytautas Vardys,
"Į Laisvę" redaktorius

*

Karšti sveikinimai dešimtmetį bešvenčiančioms Lietuvių Dienoms, kurios yra mūsų tremties kultūros istorija paveiksluose. Jei šis žurnalas šiandien mūsų kas mėnesį laukiamas su stipriu smalsumo ilgesiu, tai ateityje lietuvių tautos kultūros istorikų jis bus gaudomas kaip nepamainomas informacijų ir vaizdų šaltinis.

Lietuvių Dienos laimingos savo redaktoriumi turėdamos vieną iš mūsų pirmaujančių dailiojo žodžio meisterių, visuotinai pamėgtą lietuvių tautos poetą Bernardą Brazdžionį, o leidėją — žmogų, kuris pradžioje nebijojo rizikos, o dabar negaili lėšų, kad tik šis žurnalas turtingiau gausiais paveikslais atvaizduotų viso pasaulio lietuvių kultūrinio ir visuomeninio gyvenimo apraiškas; tai — Antanas Skirius, kuris Naujosios Romuvos tradicijas su nepralenkiamu sekmingumu perkėlė į Naujojo Pasaulio kontinentą.

Žurnalo pavadinime pradžios žodžiu randame LIETUVIŲ vardą. Tai lyg vekselis lietuvių tautai, kad čia pirmon vieton žiūrima lietuviškos širdies, o ne to, ar kas lietuvišką darbą griebia pirma dešine ar kaire ranka. Iš kitos pusės — tai ženklas, kad čia branginama visa tai, kas lietuvių tautai šimtmečiais buvo brangu — religinės tradicijos, skaidri moralė, asmens, šeimos, visuomenės taurumas.

Žurnalo veide randame žodį DIENOS, nes čia norima žodžiu ir vaizdu įamžinti šviesaus dėmesio vertus iškilius lietuvių gyvenimo momentus nenuklystant į priklių ginčų naktį ar į juodų barnių dumblą.

Lietuvių Dienos yra mūsų pasididžiavimas. Jos toli pralenkia tos rūšies amerikiečių žurnalus, nors savo dispozicijoje turinčius milijonines sumas, nes Lietuvių Dienos vadovauja mūsų tautai, iškildamos į kultūrines aukštumas, o anie žurnalai taikosi prie minių...

..Lietuvių Dienos švenčia dešimtmetį, bet jos bus minimos šimtmečiais, ir mes tikimės kad jos, vadovaudamos lietuvių kultūrininkų ir visuomenininkų gretoms, nuves mus į laikotarpį, kai lietuviškoji trispalvė suplevėsuos Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje.

Mes su Jumis

K. Juozas Prunskis,
"Draugo" kultūros priedo red.

SENOSIOS LIETUVOS IR NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS

PINIGAI

Dviejų vertingų Jono K. Kario knygų proga

ALGIRDAS GUSTAITIS, Los Angeles, Calif.

Kai kuriems pinigas yra dievaitis, valdantis ne tik žmonių kūnus, spaudą, valstybes, bet ir sielas. Litas, markė, rublis, frankas, pezas, doleris... — ar ne mielai šnabžda tarpupirštėse, dzinksi į medines, marmurines aslas. Už auksą velnias Kristų nupirko. Už auksą niekšai valstybes pardavinėja, vaikai tėvų išsižada.

Rinkti pinigus kilniesiems reikalams yra menas, pasiaukojimas. Turėti pakankamai sau yra daugelio viltis. Be pinigo blogai, bet ar su juo gerai? Ar didieji "kolekcionieriai", supylę pirmąjį pilną milijoną, laimingesni už kur kas vargingesniuosius? Ar pinigas yra valstybės pagrindas? Ar senoji Roma buvo galinga pinigais? O kaip Lietuvos imperija? Kokie jos buvo pinigai? Ką žinome apie juos?

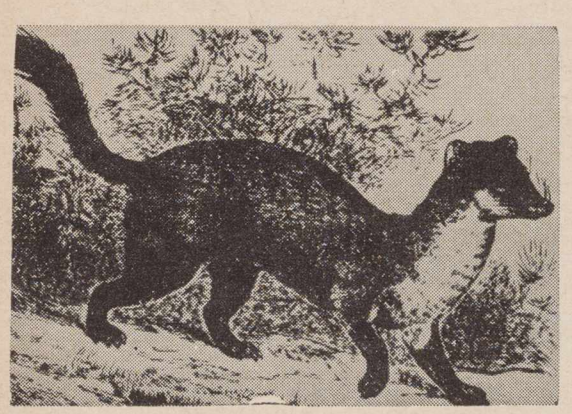

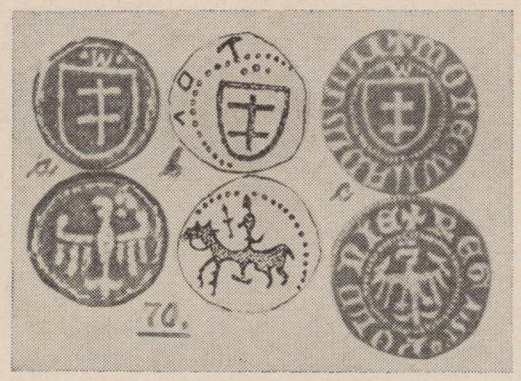

1. Kaunė, senovės lietuvių "piniginis" žvėrelis, kurio kailis buvo mokėjimo matas. **2. Skydas su dvigubu kryžiumi** Lenkijos ir Lietuvos monetose: a, c — Jogailos, b — Vytauto.
1. The marten, monetary animal of ancient Lithuania. 2. Shield with a double cross in Lithuania's and Poland's coins.

Klausimų eilę lengva pažerti. Bet atsakymus ne kiekvienas gali rasti. Reikia gilių studijų, sunkaus darbo ir vėl — to paties pinigo, nes niekas nesidaro už dyka.

Visi lietuviai didžiuojasi senąja Lietuvos imperijos praeitimi. Puiku! Bet ar visi tąją imperijos praeitį pažįsta? Vytautas Didysis buvo galingas, valdė milijoną kvadratinių kilometrų Europoje ir Azijoje, karalius Mindaugas suvienijo Lietuvą. Bet tai jau perdaug aiškūs dalykai. Stambmenos. O ką žinome iš "smulkmenų"? Gal vienas tą, kitas kitą. Dr. Gimbutienė mums nušvietė seniausių kapų istorijas ir dienos švieson iškėlė vyrų ginkluosenas ir moterų puošmenas. O štai Jonas K. Karys atėjo talkon lietuvių visuomenei, kad per mus apie pilnesnę senovės Lietuvą sužinotų pasaulis — jis pateikė dvi vertingas knygas apie lietuviškuosius pinigus nuo seniausių laikų iki paskutiniųjų Nepriklausomybės metų. Tai — "Senovės lietuvių pinigai", 396 psl., $10., 1959, ir "Nepriklausomos Lietuvos pinigai", 256 psl., $5., 1953. Abi knygos gausiai iliustruotos, turi anglų kalba santraukas. Įvertindami autoriaus reikšmingą darbą ne tik lietuviškai numizmatikai, bet ir Lietuvos istorijai, tam tikslui ir skiriame šias skiltis, kurios tepaskatins skaitytojus patiems susidomėti minėtais veikalais.

Kaip atsirado pirmieji lietuvių pinigai?

Senų senovėje lietuviai buvo narsūs kariai, taiklūs medžiotojai, strėlėmis, ietimis perverdami ne tik priešus, bet ir žvėris. Neturint savų aukso kasyklų, mokesčiai tuomet rinkti brangiaisiais žvėrių kailiukais, pagrindu paėmus kiaunę. Kaip ir daugelį kitų, šį "išradimą" iš lietuvių pasiskolino slavai.

"Kiauninis mokestis" buvo žinomas ir lietuviškose prūsų Įsrutės apylinkėse. Savotiškas "kiauninis mokestis" tebegyvuoja ir dabar net Jungtinėse Amerikos Valstybėse, — net šiltojoje Kalifornijoje madoj Ievos dukterims dovanoti ir nešioti jei ne ištisus "minko" kailinius, tai bent porą pamušaluotų kailiukų, o tie "minkai" ir yra viena kiaunių rūšis. Taigi, prieš kelius šimtus metų Lietuvoje pradėtas įprotis vertę sverti kiaunės kailių nėra jau toks senamadiškas, o labai vartojamas ir Amerikos magnatų bei turtuolių.

J. K. Karys "Senovės lietuvių pinigai" 51 psl. rašo: "Kiaunių anais laikais veisėsi Lietuvoje gana daug. Jų kailiukams "pinigų" aukštumon iškilti talkininkavo eilė aplinkybių: visos jos savo didumu beveik vienodos; kailiukai, ypač žiemą, labai gražūs, blizga, švelnučiai; jie nedideli — apie 75 cm ilgio, įskaitant ir uodegėlę; lengvi, dėl to tinką geriau už kitus kailius laikyti, saugoti, grupuoti į stambesnius vienetus, iš rankų į rankas leisti; patogūs, kad ir toliausia, gabenti. Be viso to, pasirodę Lietuvoje ankstyvieji pirkliai iš Vakarų ir Pietryčių kaip tik kiaunių kailiukų, pogintaro, ėmė pirmiausia klausti, siūlydami už juos tiesiog nelauktai geras kainas."

Vytis senovėje ir Lietuvos Nepriklausomybės metais: a ir b — Žygimanto Augusto, c — Nepriklausomos Lietuvos monetose.
State emblem of Lithuania, "Vytis", in past and Independent Lithuania.

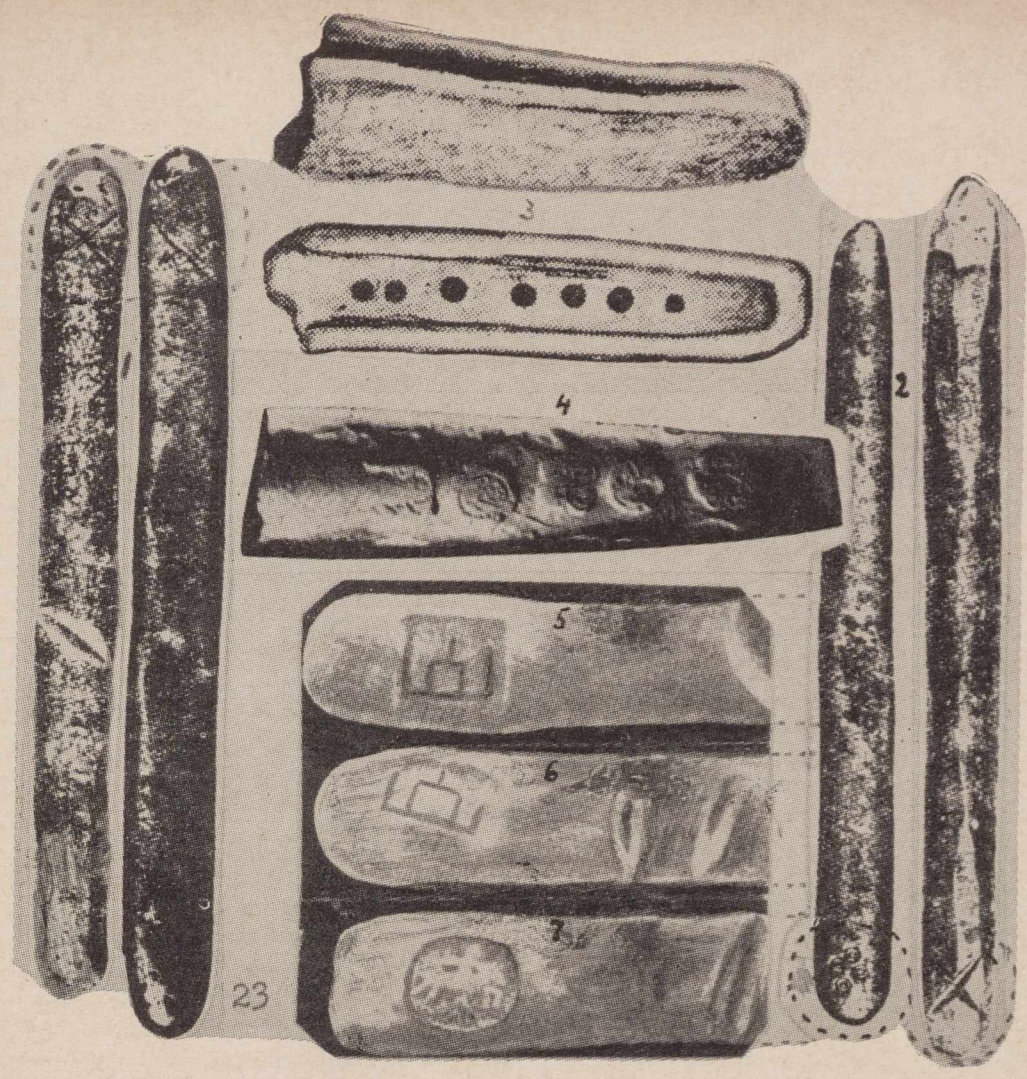

PINIGAI, pradėję kursuoti IX-X a. šalia kiaunių kailiukų: kapos ir karčiai. Juos liedinosi, kas tiktai turėjo sidabro. Juose jau matome Gedimino stulpus ir raitelį.
MONEY, used in the IX-X centuries.

Ir toliau: "Senovės lietuviai kailių paruošimo srityje buvo įsigiję didelį patyrimą. Niekas iš kaimynų čia lietuviams neprilygo. Tad L. D. Kunigaikščio Aleksandro pasiuntinys Erazmas Ciolekas Romos Popiežiui Aleksandrui VI netuščiai didžiavosi, jog Lietuva brangiuosius kailius parduodanti "visam pasauliui". (L. Enc. X, 222). Tos "visam pasauliui" prekybos tradicijų šaknys siekia gilius Lietuvos priešistorinius laikus". (54-55 psl.).

Apie IX-X a. lietuviuose pradėti gaminti metaliniai liediniai (69 p.). Eina kapos, ilgosios kapos, karčiai. Raitelis pirmą kartą pasirodė D. L. K. Kęstučio monetose. Lietuvos pinigai daryti iš gero metalo, griežčiausiai draudžiant į jį maišyti pigiųjų. Kaip brangenybės lietuviški pinigai vertinami muziejų ir kolekcionierių. Jų buvo ir Egipto karaliaus Faruko vertingame numizmatikos rinkinyje, dabar patekusiame į J. A.V-bes (71 psl.). Sidabro gabalų pinigai Lietuvoje turėjo nustatytas sistemas; vėliau jas pasekė slavai. "Jiems (slavams) ne galvoj, kad visi žino, jog visais laikais bendrosios šviesos spinduliai yra švietę į juos, bet ne iš jų; taigi, dalis tų spindulių veržėsi ir per Lietuvą į rytų slaviją, ne atvirkščiai." (75 psl.). "Iš rastų lobių išdėstymo matyt, kad liedintieji lietuvių pinigai savo laiku yra sukinėjęsi aplink stambiausius Lietuvos centrus — Vilnių, Kauną, Gardiną, Smolenską, Starobudą ir spinduliavę į visas puses aplink, neišskiriant nė Rusijos ir Ukrainos žemių, priklausiusių kitados Lietuvai, arba kur siekė jos politinė įtaka." (78 p.).

Girdėti ir negirdėti vardai...

Grivnos, karčiai, siklai, graižiai, pečatai, dvylekiai, pulai... Girdėti vardai? Gal taip, o gal ir ne. O tai lietuviškų pinigų pavadinimai, vartoti, žinomi iš anų šimtmečių. Jie ir eilė kitų.

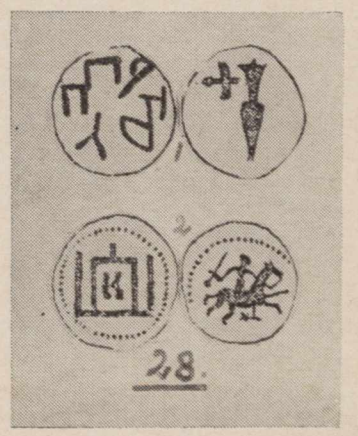

Lietuvos seniausios monetos. Jose matyti mums pažįstami ženklai.
Oldest coins of Lithuania.

Jonas K Karys, Senovės Lietuvos pinigų ir Nepriklausomos Lietuvos pinigų knygų autorius.
J. K. Karys, author of two books: Ancient Lith. currencies and Currency of the Independent Lithuania.

1000 LITŲ. Įdomi ir turtinga antroji banknoto pusė; centre sėdi jaunuolis ir jaunuolė; ir kairėj rankoj laiko gėlių šakelę, dešinėj darbo įrankį, prie kojų dalgis, grėblys, arklas ir kraitelė su vaisiais. Jaunuolis skambina kanklėmis, o aplink jį pridėliota įvairių simbollų: laisvės ir garbingos praeities (3 vėliavos), karo (dvigubu kryžiu skydas, du sukryžiuoti kardai ir buožė), mokslo, mena, pramonės (knyga, paletė, trikampis); tarp jaunuolių kairėj — "Merkurio lazda" — prekybos simbolis; žemiau tarp jaunuolių — "Rūpintojėlis", kurio nepažindami užsienio numizmatikai klaidingai palaikė Aitvaru, mitologinių lietuvių "lobio dievuku". Banknoto data 124 m., apyvarton išėjo 1926. Piešė A. Galdikas.

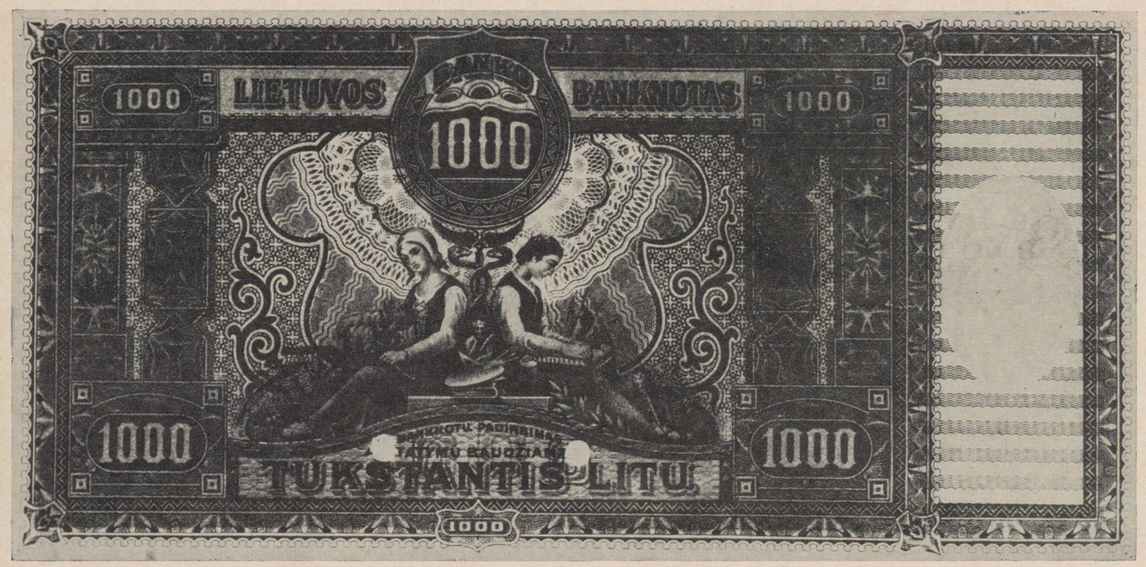

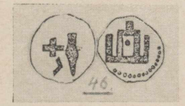

Vilniškės monetos.

Lietuviškos mokyklos Lietuvoje, Amerikoje, Vokietijoje ir kitur galėtų kurios pamokos metu (pav., kad ir istorijos) rašto darbuose panaudoti eilę temų bei klausimų. Štai jų keliolika:

Kada Novgorodas ėmė liedinti savo pinigus panašius į lietuviškuosius? Kokias teritorijas ir iki kada patys rusai, slavai vadino Litovskaja Rus (Lietuvos Rusija)? Kuriomis kryptimis gausiausiai slinko lietuviškieji pinigai? Ką žinote apie lietuviškąjį sidabrą? Kas buvo Karaliaučiaus svarstis ir kada jis atsirado? Kada slavai pradėjo nutylėti, slėpti lietuviškų kapų vardą? Kiek šimtų metų lietuviškieji pinigai senesni už rusiškuosius rublius? Ką žinote apie senosios Romos ir arabų pinigus, atrastus Lietuvoje? D. L. K. Algirdo monetos "pečat". D. L. K. Kęstučio Trakuose muštintos monetos. Ką žinote apie Kauno monetų kalyklas? Kaip D. L. K. Kęstučio monetose atsirado Raitelis? Vytauto Didžiojo Lucke muštintieji dinarai. Jogailos vilniškės monetos. Vytauto vardo inicialai monetose ir piniguose. Nuo kada lietuviai pradėjo vartoti dešimtainę sistemą piniguose? Artugai, pulai, — kas jie? Ar galima gerai žinoti Lietuvos imperijos istoriją be lietuviškųjų monetų? Kada lietuviškieji ženklai įeina į mūsų prosenelių monetas? Vytis ir Lietuvos Herbo atsiradimas. Skydas su dvigubu kryžiumi. Jų raida iki Lietuvos Šaulių Sąjungos ženklo ir Vyčo Kryžiaus. Magni Ducis Lituanie ir Magni Ducatus. Pusdenariai, arba obolai. Denarai ir grašiai. Ketvirtokai. Šeštokai. Taleriai. Lietuvos imperijos aukso monetos. Vilniuje kaldintos auksinės monetos. Sidabriniai šilingai ir varinės baratinkos. Paltarokai ir lietuviškieji ortai, Moneta Nova Magni Ducatus Lituaniae. Lietuviai numizmatai. Pinigai 1918 metais Prisikėlusioje Lietuvoje. Ir taip toliau ir taip toliau.

Ar pastebėjot, kad daug lietuviškųjų senovės pinigų dar ir dabar yra gyvi lietuviuose? Tai užsilikusios žmonių pavardės: Grašiai, Ketvirtokai, Šeštokai, Šilingai, Paltarokai...

"Senovės lietuvių pinigai" papuošti 124 iliustracijomis; kartais jų vienoje po keliolika monetų.

20 LITŲ .Pirmoj, vardinėj, pusėj — Vytautas D. (su 500 m. mirties sukakties data); centre Vytauto bažnyčia (iš XIV-XV a.). Antroje pusėje — kairėje Laisvės statula, stovėjusi V. D. Muziejaus sodely (Zikaro skulptūra); centre — Klaipėdos uostas. Išleista 1931 m.

On October 1, 1922, a national currency was established in Lithuania. The monetary unit was the LITAS, consisting of 100 CENTAS and containing 0.150464 gram of pure gold. For over ten years, one litas was equal to 1/10 of the U. S. dollar; after the 1934 dollar reform it reached the value of 16.64 American cents.

Litas ir kas toliau...

J. K. Kario antroji knyga "Nepriklausomos Lietuvos pinigai" irgi gausiai iliustruota. Domėdamasis vartai ir žiūri į "nenugalimos" caristinės Rusijos rublius, "nenugalimos" kaizerinės Vokietijos markes. Žuvo anieji didžiūnai, pliuško, niekais nuėjo ir jų pinigai, tik skurdo ir ašarų klanus palikę jų taupytojams...

Pasaulin atėjo Lietuvos Respublikos l i t a s. Pinigas gražus, jaunas, tvirtas, kotiruotas žymiausiuose pasaulio bankuose, keitimų įstaigose, imtas, laikytas kaip labai tvirta, gera, patikima valiuta.

Nors Lietuvos respublika nebuvo didelė, bet jos valiuta stovėjo aukščiau už teritorijomis didesnių valstybių pinigus. Pavyzdžiui, Lietuvos litas buvo brangesnis už Argentinos, Austrijos, Belgijos, Bolivijos, Brazilijos, Danijos, Graikijos, Irano, Ispanijos, Italijos, Meksikos, Nikaraguos, Norvegijos, Peru, Portugalijos, Prancūzijos ir kai kurių kitų valstybių pagrindinius piniginius vienetus.

"Kiek garbinga buvo Nepriklausomos Lietuvos valiuta, tepailiustruoja kad ir šitoks, vienas iš daugelio, atsitikimas. 1938 m. rudenį, grįždamas iš Paryžiaus, šios knygos autorius Belgijos sostinėje (Bruxelles) pristigo vietos pinigų. Jis parodė geležinkelio stoties mainymo kontoros valdininkui vokiečių markes — valdininkas susiraukė; parodė prancūzų frankus — dar blogiau, nesugaudo kurso. Kiek varžydamasis, tačiau gera nuotaika, autorius išsiėmė iš piniginės 10 litų banknotą ir padėjo ant stalo. "Litas? Oui, Monsieur, bien, bien", linksmai murmėjo pinigų keitimo pareigūnas — ir bematant išmokėjo 50 belgų frankų" — taip rašo J. K. Karys knygos "Nepriklausomos Lietuvos pinigai" 220 puslapyje.

Abi knygos turi mokslinį, numizmatinį pagrindą, bet parašytos lengvai, sklandžiai, skaitytinai kiekvienam; be to, su didele meile savajam kraštui — Lietuvai.

Abu veikalus yra puikiai įvertinę istorikai ir kiti šios srities specialistai. Eiliniam skaitytojui belieka tik jas įsgyti, jei ne iš meilės knygai, tai iš meilės pinigui; o tos meilės, berods, retai kuriam mūsų trūksta.

100 LITŲ. Viršuj pirma banknoto pusė, apačioj — antra. Dešinėj, viršu tiniame kampe tariamas "Vytauto ženklas" (kardas sukryžiuotas su ieties smaigaliu ir šalia raidė V), J. Kario žodžiais, sukomponutas lietuvių menininkų iš senų, moksio dar neišaiškintų heraldikos simbolių. Antroj pusėj — lietuvaitė su vainiku ant galvos ir gintaro karo liais ant kaklo.

VELNIAS TIKRAI YRA...

Atkelta iš 8 psl.

dar geriau, tai to aš labai norėčiau. O, daug svajonių palieku tavyje, Nemune, daug širdies! Kas apsakytų!.. Sudieu ir tau, saulele, kuri daug kartų mane šildei ir gaivinai mano širdį, vargo ir meilės sugniužintą. Kaip motina tu man, ir miela man matyti tave paskutinį kartą tokią skaisčią, tokią gražią... Sudieu ir tau, žydrusis dangau su savo užsiplieskiančiomis žvaigždėmis. Ir tu man mielas buvai šviesiomis dienomis ir žvaigždėtomis naktimis. Tiesa, kartais buvai rūstus ir pylei ant mano galvos lietų, kai reikėjo man šilumos ir paguodos, bet šiandien aš nepykstu an tavęs, ir visiems atleidžiu, kas tik kada yra pažeidę mane. Ir jūs atleiskite man. engvas, kaip pūkelis, su gryna širdžia, kaip Nemuno ir Nevėžio vandenėlis, kaip paskutinis saulės spindulys noriu palikti šį pasaulį. Sudieu, sudieu!

Nika iškėlė rankas, pasviro kristi, ir...stipri vyro ranka nutvėrė jį ir paėmė į glėbį.

Tuo tarpu, kai jis kalbėjo jautriuosius savo žodžius į ugniagesius, į Nemuną, į dangų ir saulę, viena ugniagesių komanda patylomis tiesė tinklą paliai tiltą, o kita kėlė aukštyn kopėčias ir laipino paskui vienas kitą du vyrus. Juodu nepavėlavo, o tik mano Nika. Ir dabar jis taip nustebo, jog neteko žado ir nė vieno žodžo nepratarė ligi pat Kauno, kur jį perdavė policijai. Policija savo rėžtu nusiuntė į universiteto klinikas. Psichinių ligų skyrius, išlaikęs jį tris dienas ir jokios nesveikatos neradęs, paleido namo.

Dabar Nika, sugrįžęs į savo kambarį Putvio gatvėje, rado telegramą ir laišką iš Amerikos. Telegrama jam pranešė, kad jis išlošęs 50.000 litų, o laiške Lietuvos konsulas iš New Yorko rašė, kad miręs jo dėdė ir palikęs jam 67.000 dolerių.

Nika nieko nepratarė, nenusišypsojo, neaiktelėjo, tik atsiduso, atsisėdo į kėdę prie stalo ir tris valandas nejudėdamas išsėdėjo. Ką jis tada galvojo, nesipasakojo, o tikriausiai nieko negalvojo, tiktai atmerktomis akimis snūduriavo.

Paskui pirmutinis jo darbas buvo perskaityti visų trijų dienų laikraščius, po to sutvarkė išloštus pinigus, parašė konsului į Ameriką ir išvažiavo kažinkur į kaimą.

Taip nemačiau jo pusantro mėnesio. Kai vėl grįžo, pirmiausia atėjo pas mane ir paprašė, kad padėčiau jam kaiką nužiūrėti. Dabar jis per savaitę laiko nusipirko puikią vilą Vytauto kane ir liuksusinį automobilį. Ir pasisakė, kad dar ką darysiąs.

Po mėnesio pakvietė mane į vestuves su žydria Sauginaite, ta pačia meiliąja mergaite, su kuria buvo susipažinęs teatre."

MANO bendrakeleivis nutilo ir pradėjo žiūrėti per turėklį į vandenį, kuris šniokšdamas ir putodamas rtosi iš po sparnų. Pastebėjau, kad jis buvo susijaudinęs. Ir jo pasakotoji istorija, man rodėsi, dar nebuvo baigta. Bet aš laukiau nieko nesakydamas ir žiūrėjau į jo veidą, ką galima būtų iš jo daugiau išskaityti. Galą pavažiavus, jis vėl pažvelgė į mane ir tarė:

—Ar nemanai tamsta, kad aš tą jo kvietimą priėmiau? Ne. Jo vestuvėse nebuvau. Tiktai naktį, per pačią dvyliktą, kaip vagis ir pakaruoklis, nuėjau iš tolo pažiūrėti pro langus. Norėjau ją pamatyti... tą patį vakarą... pamatyti ir sušukti jai: "Žudike!.." Ilgai laukęs, pamačiau. Juodu abu šokę išėjo į verandą ir žiūrėjo į žvaigždėtą dangų, lyg būtų buvę anksčiau neatsižiūrėję. "Koks mielas dangus!" tarė jis. "Taip", tylomis atsakė ji. "Ir tu, mano mieloji..." vėl tarė jis. Ji padėjo savo galvą ant jo peties, o jis apkabino ją per liemenį ir prisispaudė prie savęs. Aš stovėjau toliau už medžio ir užsimerkiau. Kai pasižiūrėjau vėl, jau juodviejų nebebuvo."

Mano bendrakeleivis vėl nutilo.

—Ir nepasakei jai savo drūtojo žodžio? — tariau jam.

—Nepasakiau. Kam būčiau turėjęs sakyti! Pervėlu...

Jo veidas truputį nubalo, o akys nuklydo į tą pačią putotą srovę.

—Ar seniai buvo tos vestuvės? — paklausiau.

—Ar seniai... Vakar, — atsakė jis, nepakeldamas akių.

žiūrėjau į jį ir vėl stengiausi išskaityti iš jo veido, kas darosi dabar jo širdyje. Staiga jis pasakė:

—Kvailas buvo Nika, kad neatėjo tada šičia... žiūrėk tamsta, kaip maišo garlaivio sparnai vandenį. Tereikėjo jam tiktai užeiti iš anos pusės ir stačia galva smegti tiesiai po sparnais. Niekas nebūtų išgelbėję... nė smarkiausi ugniagesiai.

Mano kaimyno akys darėsi vis didesnės ir didesnės, rodėsi, jau skendo jos kunkuliuojančiame Nemuno vandenyje.

—Malonus pone, — tariau jam,— ar neįdomiau būtų mums pasidairyti į žaliuojančius Nemuno krantus, nekaip į kunkuliuojantį ir vis tą pat, vandenį?

—Taip, — atsakė jis. — Iš tikro įdomiau...

Ir atsistojo. Taip pat ir aš. Apsidairęs pasižiūrėjo į komandos aikštelę, ištiesė į tą pusę dešinę ranką ir tarė:

—Iš ten dar patogiau. Plačiau matyti.

Ir jis ėmė lipti į viršų, o paskui jį ir aš. Į tą aikštelę laipčiukai labai siauri ir statūs, tai kai vienas jau ant paskutinio laiptelio, antrasis tegali pradėti iš žemai. Taip ir pradėjau. Bet kai aš buvau netoli viršaus, mano bendrakelevio tiktai kojos sumirgėjo už turėklio...

Vairininko budelėje buvo pats kapitonas. Jis tą patį akimirksnį pamatė krintantį, energiškai tris kartus suskambino į mašinų skyrių, ir mašinos nustojo dirbusios. Tuo pačiu akimirksniu kapitonas garsiai įsakė tarnybai imtis vąšų ir karčių ir nuleisti valtį. Rodos, per vieną minutę viskas buvo padaryta.

Visi supuolėme žiūrėti, ar nepamatysime iškylančio iš sūkuriuojančio vandens žmogaus. Tačiau — veltui. Ir valtis važinėjosi graibydama po visą įtariamą vandens plotą — veltui.

Kapitonas sušaukė žvejus, ir tie pasiliko žvejoti, o mes nuplaukėme. Artinomės prie Seredžiaus. Čia buvo pranešta policijai.

Mano ramybė visai dingo. Aš negalėjau nusėdėti ir visą laiką vaikščiojau po garlaivio bliktį. Keisčių keisčiausios mintys varstė mano galvą, ir vienos kaltino mane, kad iš anksto negelbėjau žmogaus, matydamas jį susikrimtusį ir neramų. Mano širdis pasidarė labai sunki.

Ištisas dienas varčiau laikraščius, ar nebus kokios žinios apie skenduolį — nebuvo. Klausiau vienur ir kitur policijos — niekur nebuvo jokios žinios. Paslėpė jį Nemuno srovės, kad niekada niekas nerastų...

TOS BAISIOS istorijos negalėjau užmiršti. Visą vasarą slėgė mane sunkūs atminimai, kai kas primindavo Dudutį, Nevėžio tiltą, garlaivį... O kai važiuodavau kada pro tą vietą, kur nepažįstamasis mano bendrakeleivis palydėjo savo gyvybę, tarytum šalta Nemuno banga nusiaubdavo visą mano kūną.

Tuos sunkius atminimus dar labiau supainiojo man karklynai. Kartą, važiuodamas pro tą nelemtą vietą, pastebėjau kad visa pakrante tirštai nuaugusi į plotį ir ilgį. O ties vienu daiktu, kur Nemuno srovė griauja krantą, karklai pakibę ir nudribę į vandenį. Pro pat šį krantą tada ėjo garlaivis, ir tas žmogus, stiprios srovės į krantą metamas, galėjo įkliūti į tuos karklus ir likti po jais. Čia niekas negaėljo jo sužvejoti.

Tą savo mintį pasakiau vienam pažįstamam serediškiui. Jis taip pat patvirtino, kad panašiai galėjo atsitikti, ir žadėjo pasakyti policijai — gal ta pakartotinai paieškosianti savažudžio. Dabar vėl laukiau žinios, kas buvo po tais nudribusiais karklais.

Tuo tarpu atėjo ruduo. Teatre prasidėjo vaidybos. Ana dviejų isdraugų istorja taip buvo mane pagavusi, jog nepraleidau pradžioje nė nevio spektaklio. Ir mano akys dažnai krypo į 3-čią ir 4-tą ložę. Ir man rodėsi, kad pažinau ten Nikodemą Dudutį su jaunute jo žmona. O paskui pastebėjau, kad juodu dažniau sėdi parteryje, antrojoje eiėje.

Vieną kartą man teko vieta ketvirtojoje eilėje,, o Dudučiai, kaip visada, atėjo į antrąją eilę ir susėdo beveik ties manim, tiktai kiek dešiniau. Jaunoji ponia, pasisukusi į kairę, kalbėjo su savo vyru, ir man labai patogu buvo ją matyti. Ir, tikra teisybė, ji buvo labai graži ir meili, dėl to dabar visai nesistebėjau, kad kuklusis Dudutis pasiryžo jai pasipiršti, o jo draugas, tiktai vien jos akių žvilgsnį pagavęs, nunėrė į Nemuno gelmę...

Kažinkas uždėjo man ant peties ranką. Atsisukau. Ir ką aš pamačiau, man visai užėmė žadą. Vieną akimirką nustojau regėjęs žmones ir pasijutu, lyg kažinkur būčiau išlėkęs. Šalia manęs penktojoje eilėje stovėjo paskenduolis.

—Labas vakaras, — tarė jis ir atkišo man ranką.

Dar akimirką žiūrėjau į jį, kol padaviau savąją.

—Nebijok, nesivaidinu, — tarė jis šypsodamasis.

Paskui parodė į šalia jo bestovinčią jauną mergaitę ir pasakė:

—Būkite pažįstami: mano draugė, panelė Algė, o šitas ponas... nežinau nei vardo, nei pavardės... vieno mano gyvenimo epizodo liudininkas.

Mes pasisveikinome. Panelė Algė truputį šypsojosi. Ji nebuvo labai graži, tamsaus veido, juodų akių ir juodų plaukų, bet iš viso lieso jos veidelio tryško kažinkoks gerumas ir ramumas.

Po pirmojo veiksmo išėjome į salę. Panelė Algė susitiko kitą draugę, ir juodvi susikibusios nuėjo pirmiau, mudu palengva slinkova paskui juodvi.

—Tamsta labai nustebai, mane pamatęs, — tarė man Eibutas (dabar jis jau buvo pasisakęs ir savo pavardę).

—Kas būtų galėjęs nenustebti mano vietoje! atsakiau jam.

Eibutas šypsojosi.

—Mano širdis ligi šios dienos nebuvo rami dėl tamstos, — tariau jam.

—Aš tamstai labai dėkingas ir drauge labai atsiprašau, — rimtai pasakė jis.

—Baisiai nustebau, kaip tamsta išsigelbėjai! — tariau jam.

—Papasakosiu, — tarė jis.— Kai atsidūriau Nemuno gelmėje, mano sąmonę perskrodė staigi mintis, kad aš jau žūstu ir einu į amžinas tamsybes, palikdamas šviesų pasaulį... vis dėlto — šviesų pasaulį. O iš visų stipriausia mintis dūrė man į galvą — mano vargdienė motina. Kaip čia pat pamačiau šviesų paveikslą ir iš viso vieko sujudau išsigelbėti. Mano galva atsitrenkė į kažinką kietą, ir aš griebiausi rankomis. Tas viskas atsiko po vandeniu ir kažin ar truko visą minutę. Tvėriausi abiem rankomis ir išnirau iš vandens. Gavau kiek atsikvėpti, ir vėl užliejo mane banga. Bet aš jau spyriausi aukštyn ir pamačiau, kad esu prie kranto skęstančiame krūme, kurį labai blaškė garlaivio sukeltos vilnys. Paskui jau buvau pakankamai aukštai iškišęs galvą, ir vilnys mano burnos daugiau nebesiekė. Girdėjau kapitono balsą ir pro karklus pamačiau sumišimą ant garlaivio blikties. Staiga parėjo man į galvę mintis — neišsiduoti. Nulindau tolyn į karklyną ir pradėjau džiovintis prieš saulę. Ir kai dabar girdėjau žmonių basus ir pastangas mane surasti, man pasidarė gėda, o paskui ir — įdomu. Aš galvojau: "Jie manęs neras ir ims tikėti, kad tikrai žuvęs." Nusišypsojau, kad atsitiko taip, aprašoma romanuose ir pasakose. Bet ir gailėjo jų vargo, jų rūpesčio. Ir vėl džiaugiaus, kad niekam nebuvau palikęs savo asmens dokumentų. O paskui ištisus du mėnesius praleidau kaime pas motiną. Ir niekam iš mano giminių ir pažįstamų į galvą neparėjo, kad aš kišau galvą į Nemuną. O ką ten kalbėjo ir rašė apie kokį nušokėlį nuo kapitono tiltelio, tai buvo kitas, kurio niekas nežinojo ir kurio niekas nerado...

Taip, truputį šypsodamasis, baigė savo pasakojimą Eibutas. Valandėlę ėjova tylėdami. O kad jau antrą kartą šviesos mirktelėjo, tai patraukėm į savo vietas.

Po trečio veiksmo vėl valandėlę su juo ėjova.

—O kaip ten su tuo velniu?... — paklausiau jo. — Tamsta tada buvai pradėjęs nuo Nevėžio tilto ir velnio...

Eibutas susijuokė, o paskui pasakė:

—Velnias tikrai yra. Tamsta atsimeni, kaip pasakojau apie sagutes kišenėje? Tą pat patiria daugelis žmonių kasdien, visada. O kas tai daro? Kas maišo sagutes kišenėje, batus po lova, pieštukus ant rašomojo stalo?... Jis, tik jis. Ir šokti į prarają gundo jis. Mane nuo kapitono itltelio pastūmė tik jis. Ir karklyne gundė jis. Rodėsi, eik, grįšk į Nemuną, kai viskas nutis, pasinerk niekam nematant, ir galas. Kaip tu dabar būsi toks nevykėlis! Drumstelė dar kartą!.. Ir Dudutį stūmė jis, ir mane, ir tūkstančius kitų. Kasdien, kas valandą, kas minutę... Aš tamstai sakau: velnias tikrai yra.

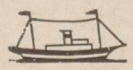

LAIKAS PRABLAIVĖTI

Dėl lietuviškojo NATO

J. Andrius, Hollywood, Calif.

Eikime tiesiu keliu

Mintys, keliamos J. Kojelio straipsny "Susitarti galima", LD kovo mėn. numery, vertos dėmesio ir svarstymo jau vien dėl to, kad jose ryškėja noras grįžti prie vieningo darbo Lietuvos laisvinimo bare. Iki šiol juk buvo bandoma įrodinėti, kad susiskaldę veikdami daugiau laimėsime. Gaila tik, kad siūloma eiti prie tos vienybės ne tiesiu keliu, bet labai jau vingiuotu takeliu. Nors Vyriausiajam Lietuvos Išlaisvinimo Komitetui ir pripažįstama didelė reikšmė, bet čia pat randama jame daug įvairių trūkumų ir reikalo būtinų reformų. Gi visos problemos spredimui siūlomas gana miglotas būdas — vietoj dabartinio VLIKo sukurti naują organizaciją NATO pavyzdžiu. Kaip pirmą žingsnį į tą autorius nori, kad visos grupės pasisakytų ir susitartų keturiais jo suformuluotais klausimais, kurie iš esmės pakeistų VLIKo struktūrą ir jo veiklos sritį.

Prieš svarstant autoriaus siūlomas reformas, gal praverstų pažvelgti į faktinę padėtį tiesiogiai, o ne vien į jos atvaizdą kreivame veidrody, kokį bando rodyti mums straipsnio autorius. Visų pirmą reikia pabrėžti, kad nutrupėjusios nuo VLIKo vadistinės grupės pačios savo valia pasitraukė iš bendros laisvinimo kovos ir esamoje padėty pačios savo valia gali vėl jungtis į bendrą darbą. Nutrupėjimas įvyko dėl menkų, daugiau asmeniškų priežasčių — ir kelias grįžti atgal aiškus ir atviras.

Negaišinkime laiko tuščioms deryboms

Sunku įsivaizduti, kokių dar pastangų ir žygių galima būtų imtis, lyginant su tuo, ką VLIKas yra padaręs grąžinti pasitraukusias iš jo grupėms atgal į bendrą darbą. Deja, niekas nepadėjo. Nei asmeniniai VLIKo pirmininkų kontaktai su anų grupių vadais, nei paskirų žmonių bei grupių tarpininkavimai, nei specialiai sudarytos VLIKo komisijos ilgos ir varginančios derybos nedavė jokių teigiamų rezultatų. Greičiau tik sukomplikavo visą reikalą. Tai ko dar galima būtų laukti iš naujų derybų? Nesinaudoja išėjusios grupės ir VLIKo nutarimu, pagal kurį jos gali bet kuriuo laiku grįžti atgal į VLIKą. Tam užtenka tik paprasto pareiškimo — ir visi formalumai tuo baigiasi. Taigi durys atviros, ir nėra jokio reikalo jas laužti.

Diktatais nieko nelaimėsime

Deja, pasitraukusios iš VLIKo grupės užsispyrusios nenori suprasti vieno, ir tai labai paprasto, dalyko, kad VLIKas — ne totalistinė, bet demokratinė institucija ir, kaip toks, nenusilenks jokiam diktatui. Gal kokių reformų ir reikalinga jo struktūroje ar veikime, bet jos negali būti jam primestos vienos ar kitos grupės prieš daugumos valią. Tuo labiau jis nepriims diktato iš šalies, t. y. iš tų grupių, kurios neįeina į jo sudėtį. Ir čia išėjusiems yra tik vienas, vienintelis kelias — grįžti ir bandyti įtikinti kitas grupes, kad siūlomos reformos tikrai geros ir būtinos. Bandyti jas pravesti demokratiniu būdu. O tada, diskusijų eigoje, visos grupės pasvarstys siūlomų reformų reikalą ir, laikantis VLIKo statuto, priims ar atmes jas. Toks demokratinis kelias. Toks dabartinio VLIKo kelias.

Pasigendama triukšmo

Keista, kad straipsnio autorius pasigenda triukšmo, kurio visi taip bijo ir vengia. Jam perdidelė tyla kelia nerimą. Iš tikro, ar jau taip tylu? Tiesa, čia, mūsų tarpe, to triukšmo gal ir mažiau. Nesunku pastebėti, kad šiuo metu santykiai tarp Vyriausiojo Lietuvos Komiteto ir pasitraukusių iš jo grupių bei Diplomatinės Tarnybos kaip ir sunormalėjo, išsilygino. Daug čia prisidėjo prie to taktas ir sugebėjimai dabartinio VLIKo pirmininko, dr. Antano Trimako. Pagaliau ir patys triukšmautojai įsitikino, kad savo triukšmu ir trukdymais VLIKui dirbti laisvinimo darbą jie tuo pačiu padeda mūsų tautos priešams — Lietuvos okupantams.

Bet triukšmo yra kiek nori, ir tai labai didelio. Gal dar niekad tiek triukšmo nebuvo, kiek jo yra šiuo metu. Tik tam, kas visai nesidomi laisvinimo darbu, atrodo tylu ir ramu.. Bet užtenka pasekti spaudą iš anapus geležinės uždangos, pasiklausyti Vilniaus radijo, paskaityti čia, vietos komunistų, laikraščių, kad įsitikintum, koks triukšmas keliamas dėl VLIKO veiklos, kiek neapykantos ir kiek keiksmų tenka tos institucijos adresu. VLIKas ir jo žmonės ten paversti neapykantos simboliais ir keiksmažodžiais. Kurgi čia ta tyla, dėl kurios net nerimauti reiktų?

Skirtingi skoniai

Straipsnio autorius mano, kad ne visi VLIKo atstovai yra gausingų ir pajėgių grupių nariai, kad ne visi jie atstovauja išeivijos grupėms. Betgi VLIKas ir neatstovauja išeivijos, — jis atstovauja mūsų tautai tremtyje. Jis kalba jos vardu, o ne išeivijos. Jis veikia lietuvių tautos vardu, o ne jos išeivijos. Kuri grupė gausingesnė ir pajėgesnė, pasiskaičiuosime grįžę Lietuvon. Kad vienos grupės daugiau žmonių pasitraukė į užsienius, o kitos į miškus, tai iš to dar negalima daryti išvada, kad pirmoji grupė gausingesnė, o kitos gal jau ir visai nebėr. O kas liečia asmenų parinkimą, tai čia, kaip sakoma, skonio dalykas, — vienam patinka Jonas, kitam gi Onytė. Demokratinėje santvarkoje pačios grupės skiria savo atstovus, nepaisydamos kitų grupių noro ar skonio.

Stiprūs kaip niekad

Ar nebus tik sąžinės pakutenimas svarbiausias akstinas, iššaukęs aną straipsnį "Lietuvių Dienose". Juk darosi tikrai nepatogu, kai vieni dirba išsijuosę, o kiti, stovėdami nuošaly, šaiposi iš dirbančiųjų ir jų darbo, stengdamiesi, be to, kur tik galima kišti kuolus į jų vežimo ratus. Gal jau laikas ir prablaivėti? Juo labiau, kad tas skaldymo ir trukdymo darbas neapsimokėjo. Nepasiekta, ko tikėtasi. VLIKas nesuiro, net ir nesusilpnėjo, kaip bando teigti J. Kojelis. Atvirkščiai, pasipildęs naujais nariais, pozityvaus darbo šalininkais, padalinęs išėjusiųjų naštą likusiems, jis nė valandėlei nenutraukė kovos Lietuvos laisvinimo bare. Konsolidavęsis savo viduje, susitvarkęs finansiškai, Vyriausiasis Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas dar niekad nėra buvęs toks stiprus ir vieningas, kaip šiuo laiku. Dar niekad jo balsas nebuvo taip toli girdimas, kaip šiandien. Tai štai kas kelia neapykantą Lietuvos priešams, kas verčia juos taip triukšmauti. Greičiausia tas kutena ir nuošaly nuo jo stovinčių sąžinę.

Praėjusiame LD numeryje išspausdinę J. Kojerio straipsnį lietuviškųjų veiksnių sutarimo klausmu, kvietėme ir kitus savo nuomonę pasakyti. Čia dedame vieną kitokios nuomonės pasisakymą.

NAUJOS KNYGOS

Atsiųsta paminėti

Lietuvių Katekizmas. Roma. 1960. Pagal vokiečių Herderio išleistą katekizmą lietuvišką vertimą parengė kun. Pr. Manelis, Teol. Dr. Tekste Albert Burkarto piešiniai. Didelio formato 265 psl.

Vertimas atliktas labai kruopščiai, kai kur panaudota mūsų poetų kūrybos ištraukų.

Katekizmas skiriamas 10-13 m. amžiaus vaikams, bet vertėjo žodžiais "jis yra lavinimosi knyga taip pat jaunesniems pradžios mokyklos vaikams, gimnazijos mokiniams ir suaugusiams".

Lietuva Šiandien. Dr. A. Margeris ir S. J. Jokubka. Išleido "Vilnis", 1960. 95 psl. brošiūrėlė, kaina $1.

Mūsų recenzentas, paprašytas parašyti šis brošiūrėlės kritiką, atsakė, kad jos vertė žemiau bet kokios kritikos. Gale laiško jis sako:

Reikia tik stebėtis, kaip žmonės, gyvenantieji laisvoj Amerikoj, nesiskaitydami nė su elementariausia spaudos etika, visiems teikiama laisve naudodamiesi, turi drąsos biauriai dergti kraštą, kuriame jie gyvena. Teisingai dr. A. Margeris neva lietuvių žodžiais nupeikdamas Demokratines Amerikos laisves, sako, kad jie 'nemylėtų ir negerbtų" "laisvės", kuri leidžia piliečiams "neteisingai, užgauliojančai kritikuoti... arba net šmeižti valdžios viršūnes"... Tokios laisvės, matyt, ir šiedu autoriai negerbia, bet ja pasinaudodami tiek šiukšlių privertė Amerikos adresu, kad rodos knygelė tik tam buvo parašyta. Ką tokiais sapaliojimais autoriai gali įtikinti, kad net jie patys netiki tuo, ką rašo apie rusų-komunistų pavergtą Lietuvą, viską naiviai zalatindami net iki tokių absurdų: "Veik visos miestų gatvės tebevadinamos tais pačiais vardais, kokiais buvo vadinamos buržuazijos valdymo metais: Lietuvos kunigaikščių vardais... Kurios buvo pavadintos lietuvių tautos niekšų vardais, toms gatvėms vardai pakeisti." Sakysim, Vilniaus Gedimino gatvė pavadinta Stalino vardu, tai kuris tas "lietuvių tautos niekšas" ir kuris kunigaikštis? Ar tik įspūdžių autorius nesupainiojo vardų ir sąvokų?

Melo ir nesąmonių pilna kiekviename puslapyje Tačiau įdomiausia, kaip vienas "turistų", neva kalbėdamasis su SSR piliečiu, šmeižiančiu JAV partijas bei rinkimų sitemą ir demokratinę laisvę, dedasi tokiuo kvaileliu, negalinčiu atrmeti ano "argumentų", kad tikrai reikia pripažinti jam drąsą naudotis "laisve šmeižti" ir kad autoriaus nusiskundimas šia laisve yra vienntelė teisinga vieta visoje knygelėje.

•

JŪSŲ DIENOS — MŪSŲ DIENOS

Negalėdamas pėsčias atkeliauti į Jūsų dešimtmetinį "Lietuvių Dienų" Lucko suvažiavimą, siunčiu veiksmingiausią palaiminimą Jūsų darbams ir skarbams, o Tau asmeniškai linkiu dar penkiasdešimt metų vadovauti Tremties Tautos apipaveikslinimo akcijai. Taigi — teikis įamžinti mūsų veidus, padidinti mūsų nuopelnus ir pagarsinti mūsų žygius, nes ateities Biržiškoms, Ivinskiams ar Šapokoms visa tai bus tikra teisybė.

Šiandien į Jūsų ir Tavo šventę tik su ilgesiu galiu atsidūsėti. Nesgi —

Jūsų "Dienos" — mūsų dienos,
Dešimt metų už pečių, —
Taip norėčiau būti vienas
Jūsų ūkiančių svečių.

Taip norėčiau nuo pat stalo
Kelti taurę lig lubų,
Palinkėti kapitalo
Ir "Dienų" labai labų:

Kad iš lapų jų bylotų
Didžiavyrių atvaizdai, —
Kūnai ponų augalotų,
Damų skribliai, kaip lizdai.

Kad mūs vardas nenudiltų
Žygiuos moksle ir mene, —
Kad vaizduotut amžių tiltu
Rojun jojantį mane.

Spaudžiu Tau rankelę
Antanas Gustaitis

"...IŠLAIKYTI IR DAR VIS GERINTI..."

Los Angeles Dailiųjų Menų Klubas, kurio narių beveik didžiumą sudaro lietuviai rašytojai bei laikraštininkai, aš tikiu, yra kvalifikuotąs gilįjį suprasti ir aukštai įvertinti Jūsų sėkmingą darbą ir sugebėjimus jau per dešimtmetį leidžiant mūsų visuomenei "Lietuvių Dienų" magaziną. Tai darbas, kuriam yra būtini ne tik talentai, bet ir didelis pasiaukojimas. Per dešimtmetį išsilaikyti ir dar vis gerinti lietuvišką periodinį leidlnį mūsų sąlygomis yra pažymėtinas ir visų mūsų dėkingumo nesipelnantis veiksmas.

Mums labai malonu, kad jau kelintus metus šio leidinio redaktoriumi yra Dailiųjų Menų Klubo narys, o jo redaktorių ir bendradarbių eilėse taip pat matyti dar visa eilė kitų Klubo narių. Tai parodo, kad į šią dešimtmečio sukakties šventę mes jungiamės gal ne tiek, kiek svečiai, stebėtojai ar skaitytojai, bet greičiau tie, kurie savo žymiais ar tik kukliais įnašais dėjomės ir dedamės, idant lietuviško kultūrinio gyvenimo dienos, buvusios šviesios per dešimtmetį, vis neaptemtų dar ir per ateinančius dešimtmečius.

Linkime sėkmės, ištvermės ir vaisingų naujų dienų!

Los Angeles Dailiųjų Menų Klubo vardu šio laikotarpio pirmininkas

Bronys Raila

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

JONAS JURGILAS, M.D.

10718 White Oak Ave.
(kampas Chastworth Blvd.)

GRANADA HILLS, CALIF.

Ofiso telefonas: EMpire 3-5909
Namų telefonas: EMpire 3-5707

PRIĖMIMO VALANDOS:

Kasdien
10—12 priešpiet ir 3—7 popiet,
šeštadieniais
9—1 val.

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

FILATELISTŲ DRAUGIJOS "LIETUVA" nariai, laimėję premijas šių metų pašto ženklų parodoje balandžio 2 ir 3 dienomis, Dariaus ir Girėno, Amerikos legiono, posto salėj, Chicagoj.

Iš kairės: Eugenija Daugirdienė, parodos c. pirmininkas ir draugijos įsteigėjas (1946) Ignas Sakalas, J. Daužvardienė, Garbės teisėjas Lietuvos konsulas dr. P. Daužvardis, kuriam parodos komitetas įteikė Lietuvos pašto ženklų albumą, dail. A. Beleška, Viktorija Tubelienė, G. J. Formella, Juozas Charaska ir Mary Ann Garcius.

MEMBERS OF THE FILATELIST ASSOCIATION LITHUANIA, having won awards at this years stamp exhibition in Chicago, Il.

G. SKRIPKUTĖ, Hamiltono LB pirmininkė, įteikia Vlado Šlaito 1959 m. literatūros premijos čekį J. Kardeliui, jury komisijos nariui, kad jis persiųstų laureatui, gyvenančiam Anglijoje.

Premijos, kurią skiria Lietuvių Rašytojų Draugija, šių metų mecenatas buvo Hamiltono Kanados Lietuvių Dienos komitetas. Premija paskirta V. Šlaitui, tremtyje išaugusios kartos poetui, už jo poezijos rinkinį "Ant saulėgrąžos vamzdžio".

Lith. literature award presentation ceremonies in Hamilton. Miss G. Skripkutė is presenting the award to a jury member, J. Kardelis, who will forward it to V. Šlaitas, for his poetry collection "Ant saulėgrąžos vamzdžio".

WM. V. GORSKI, Boston, Mass. lietuvių kilmės amerikietis, prisiekia Massachusetts gubernatoriaus Foster Furcolo spaudos sekr. pareigoms. Jis yra Lietuvos Vyčių narys.

GOVERNOR FOSTER FURCOLO of Massachusetts (left) administers oath of office to William V. Gorski of South Boston whom he appointed as his Press Secretary .Wm. Gorski is a member of Council 17, Knights of Lithuania.

"KELEIVIO" leidyklos patikėtiniai. Sėdi (iš kairės): J, Januškis, įstaigos vedėjas, P. Brazaitis, ižd., M. Michelsonienė, pirm., S. Michelsonas, Jackus Sonda, redaktorius. Stovi: V. Anesta, N. Jonuška Pr. Ramanauskas, J. Vinciūnas ir A. Valeika.

Šių metų vasario mėn. "Keleiviui" sukako 55 metai; ta sukaktis atžymėta gegužės mėn. 1 d. banketu; o bal. mėn. pabaigoj išleistas sukaktuvinis dvigubas nr. Keleivis yra užėmęs kovingą Lietuvos laisvės prieš pavergėjus komunistus liniją, stipriai kelia ir gina lietuviškuosius ir lietuvybės bei demokratijos reikalus.

Trustees of Keleivis, a Lith. weekly newspaper, printed in So. Boston, Mass. Keleivis is currently in its 55th year.

KAZIMIERAS KRUŠINSKAS, balandžio 23 d. atšventęs 80 metų gimatdienį ir 60 metų visuomeninės veiklos sukaktis. Minėjimo vaišėse dalyvavo daug žymių svečių,

/ **Aprašymo pabaiga kitame psl.**

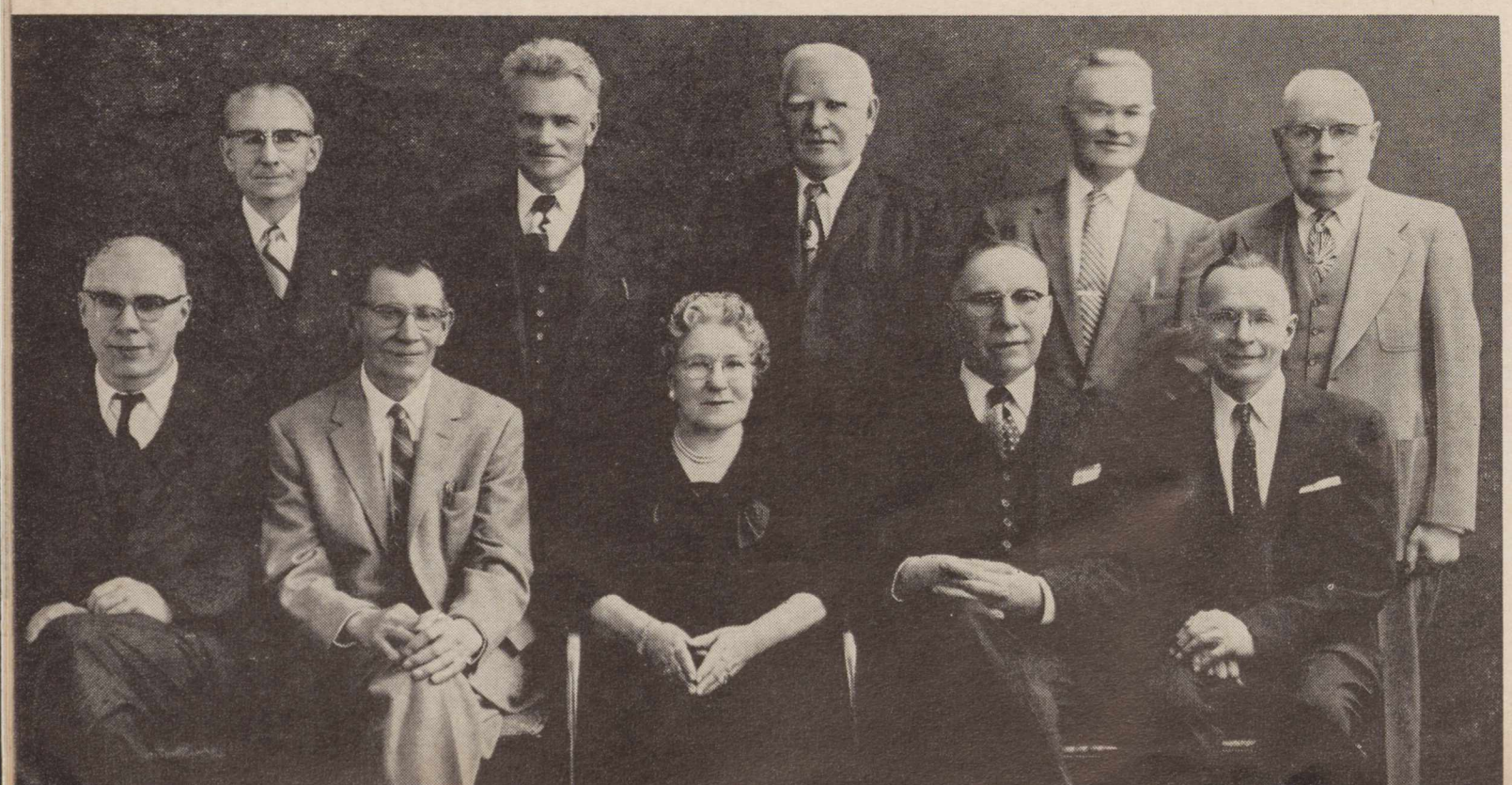

Kazytė Brazdžionytė, 5 metų Balio ir Juzės Brazdžionių dukrelė, Sophie Barcus radijo programoje Chicagoje deklamuoja kalėdinį eilėraštį (dešinėje vedėja Mrs. S. Barkus).
A five year old girl Kazytė Brazdžionytė recites a Christmas poem on the Sophie Barcus radio program in Chicago.

Sophie Barcus radijo programos "Lietuviškų vakaruškų" dalyviai: Nora Gugienė, sol. Giedraitienė, sol. Kaledinskaitė, sol. Aldona Barcus-Daukus; F. Daukus, B. Brazdžionis.
Singers and narrators on the S. Barcus monday radio program.

EGLĖ TUMASONYTĖ, gimusi Kaune, 1943 m. trečio (kovo) mėn. trečią d., trečiadienį. Ji gyvena Palos Park, Ill., lanko Carl Sandburg High School Orland Park, Ill paskutinę klasę. Eglė gabi moksle, mėgiama mokinių ir mokytojų. 1959 buvo išrinkta "Homecoming Queen", o šiais metais — mokyklos geriausia piliete ir gavo Daugthers of the American Revolution dovaną. Foto V. Maželis
The annual award presented by the Daughters of the American Revolution to an outstanding senior girl this year goes to Miss Eglė Tumasonytė. She was chosen because of her outstanding scholastic ability, honesty, integrity, and citizenship.

VEIDAI IR VAIZDAI

(ILIUSTRUOTA KRONIKA)

TRYS SENIAUSIOS LD SKAITYTOJOS Los Angeles mieste, atsilankiusios į LD žurnalo minėjimą: Marta Christ (Kriščiūnienė), Josephine Navickas, Barbara Tuynell (Tuinylienė).
THREE oldest LD Magazine readers, attending its 10th anniversary banquet.

K. KRUŠINSKAS

Atkelta iš 118 ps.

tarp kurių buvo prel. J. Balkūnas, Darbininko redakt. kun. V. Dabušis, BALFo reikalų ved. kun. L. Jankus, LRK Federacijos pirm. A. Masionis, pulk. J. Šlepetys, LLK narys P. Vainauskas, Tautos Fondo ižd. Minkūnas, vietos KD ižd. Dzikas, giminių ir artimųjų. Sunešta daug dovanų.

K. Krušinskas į JAV. atvyko 1899. Penkerius metus pirmininkavo Šv. Kazimiero Dr-jai, 1906 įsirašė į LRKKSA ir 6 metus buvo centro raštininku. Jis yra vienas Federacijos steigėjų. K. Krušinskas ypač yra pasidarbavęs rinkdamas aukas. Jo sumanymu įsteigtas po 10 centų fondas Žiburio draugijai paaukojo 500 dol. Jam raštininkaujant Federacijai, surinkta 3/4 milijono aukų.

Ėjo jis ir daugiau įvairių pareigų draugijų valdybose ir klubuose. O jis pats apie savo veiklą sako: "Tai tik atlikau pareigas, kaip kiekvienam lietuviui priklauso."

Už uolų rėmimą ir platinimą L. Krikščionių Demokratų ideologijos Amerikos lietuvių tarpe ir už gausias aukas bei aukų rinkimą LKDP centro komitetas 1922 metais jam suteikė partijos garbės rėmėjo titulą ir išdavė garbės pažymėjimą, po kuriuo pasirašė pirm. prel. M. Krupavičius, sekr. dr. L. Bistras ir vald. nariai.

KAZIMIERAS KRUŠINSKAS celebrating his 80th birthday on April 23. (P. Montvila)

LIETUVIŲ
DIENOS

BALANDIS / APRIL 1960

— **Lietuvių Dienoms** 10 metų sukakties proga prie sveikinimų pridėjo ir piniginę auką: Stony Brook vasarvietės savininkė ir to paties vardo konservatorijos įsteigėja bei vadovė **Pr. Lapienė — $20; kan. A. Steponaitis, solistė F. Korsakaitė** ir **F. Žukauskas — po $10; dr. J. Naujokaitis — 7; J. Gliauda — 7; V. Balsys, V. Prižgintas, K. Karuža** ir **F. Karaliūnas-Collins** iš Los Angeles — po 5; **J. Uždavinys** —3.50.

LD 1960 M. GARBĖS PRENMERATORIAI

LD garbės prenumeratorių ir skaičius ir sudėtis metai iš metų įvairuoja. Šiemet garbės prenumeratoriai yra šie: prel. J. **Ambotas** iš Hartford, Conn.; dr. Stp. **Biežis** iš Chicagos; prel. Pr. **Juras** iš Lawcence, Mass., Mr. Fr. **Kanewski** iš Cape Code, Mass.; arch. J. **Mulokas** iš Chicagos; min. pulk. K. **Škirpa** iš Washingtono; G. **Tamašauskas** iš Mount Vernon, N. Y.; M. **Venis** iš So. Bostono; A. **Ausmanas** iš Venecuelos.

—LD leidykloje lankėsi šiuo metu atvykęs į JAV iš Argentinos **kun. A. Duoba**, "Laiko" redaktorius ir visuomenės veikėjas.

—**Dail. Adomas Varnas,** sumokėjęs prenumeratą už 3 metus, laiške, be kita ko, pastebi: "Džiaugiuosi gražiu LD išleidimu. Daug ką gera galėčiau paporinti apie jas..."

Mūsų dailininkas veteranas ir senyvo amžiaus sulaukęs, tebėra kūrybingas ir pilnas kūrybinių planų. LD Rekacijai ir skaitytojams būtų nepaprasti įdomu, kad dail. Varnas parašytų keletą savo atsiminimų iš laikų, liečiančių pirmąsias parodas Vilniuje ir apie M. K. Čiurlionį, kurio laiškų ir keletos rašinių knygą dabar išleido okup. Lietuvoje; ten Čiurlionis naiviai bandomas paversti kone revoliucijonierium...

—**A. Matjoška** iš Dorchester, Mass., užsimokėjęs prenumeratą, rašo: "Puikus Jūsų leidžiamas žurnalas. Viso geriauso visame kame."

—**G. Alksnienė** iš Maspeth, N. Y.: "... siunčiu m. orderį — atnaujinti Jūsų leidžiamam puikiam žurnalui".

—**Mrs. P. Ambrose**, Newington, Conn., sumokėjo LD prenumeratą už 4 metus; taip pat J. Demereckas iš Winnipego, Man., Canada.

—**Dr. Pr. V. Raulinaitis** š. m. gegužės 4 d. gubernatoriaus aktu paskirtas Notary Public.

—**Inž. Pr. Zundė,** daug dirbęs Vokietijos Lietuvių Bendruomenėje, atvykęs į JAV su šeima kuriasi Arlingtone, Va.

—**Muziko Vl. Jakubėno žmona** vyro garbei lituanistikos vadovėliams leisti paskyrė $500, o kitus $500 pridėjo Angelė ir Bronius **Bendoraičiai** iš Chicagos.

ANTANAS F. SKIRIUS

REAL ESTATE — TAX SERVICE

4366 Sunset Blvd., Hollywood 29, Calif.

Namų, automobilio, baldų ir kitokio draudimo reikalais visuomet kreipkitės
Taip pat apskaičiuojami taksų mokesčiai.

Kreipkitės telefonu NO 4-2919
arba įstaigoje

—**Kun. P. Sabulis** iš Waterburio, didelis spaudos bičiulis, ir šiemet sumokėjo LD **garbės prenumeratą.**

—**Dr. K. Šidlauskas,** LKDS pirmininkas, buvo nuskridęs į Europą ir dalyvavo KD Unijos konferencijoje.

—Baleto šokėjas **Jaunutis Puodžiūnas** su Gay Ninitry Co. trupe (Hollywood Bowl Production) apvažiavo veik visą rytinę ir pietinę Ameriką. Daugiausia turėdavo vienos dienos programą. Pakeliui sutiko eilę pažįstamų, tarp jų New Yorke baletininką A. Liepiną, St. Louis mieste buv. partnerę Adomavičiūtę, Clevelande — dramos aktorių P. Maželį, Lubbocke, Texas,— buv. baletmeisterį E. Bandzevičių, kuris yra, palyginti, ten gerai įsikūręs — ten jis turi nuosavą baleto studiją, nuosavus gražius namus ir, kaip dalyko specialistas, žmonių didžiai branginamas.

Jaunutis Puodžiūnas šiuo metu dėsto baleto pamokas Granada Hills vietovėje, Los Angeles priemiestyje.

—Los Angeles mieste veikiantis tarpt. Institutas išsiuntinėjo spaudai pranešimą apie jo suruoštą bal. 24 jaunių šokių festivalį, kuriame gražiai pasirodė taip pat O. Razutienės vadovaujama lietuvių dainos ir šokio trupė, veikianti prie. Liet. Bendruomenės. Akomponavo O. Barauskienė.

—Š. m. gegužės 8 d. **kun. J. Jonaitis** P. Omahoje auksinės kunigystės sukakties proga (kunigu įšventintas 1910) atlaikė iškilmingas mišias. Tarp iškilmės svečių buvo pakviesti Omahos ark. Bergan ir kit. dignitorių, iš lietuvių — vysk. V. Brizgys. Kun. J. Jonaitis gimęs 1880, taigi paminėta ir 80 metų amžiaus sukaktis. Kun. J. Jonaitis yra uolus LD skaitytojas.

—**Lietuvių Filatelistų Draugijos** išleistas ir Filatelijos parodoje išstatytas albumas sutiktas su nemažu susidomėjimu ir įsigijamas. Draugija jų turi pakankamą kiekį, taip pat įvairių vokų; niekad nevėlu visa tai įsigyti; kreiptis į L. Filatelistų Dr-jos centrą Chicagoje.

—**Rūta Penkūnienė,** dr. Domo ir Gražinos Krivickų, Washington, D. C., duktė, gavo JAV Apsaugos Dept. stipendiją gilinti prancūzų k. studijas ir ruoštis master ir daktaro laipsniams.

Mirė vyskupas V. Padolskis

Bespausdinant šį nr. pasiekė žinia, kad Romoje gegužės 6 d. mirė vysk. V. Padolskis. Buvo gimęs 1904 m., į kunigus įšvęstas 1927 m. Filosofijos doktoratą gavo Romoje, Teologijos — Šveicarijos Friburge, Švento Rašto — Romoje. Nuo 1932 m. profesoriavo Vilkaviškio kun. sem., 1940 m. konsekruotas vyskupu. Nuo 1951 m. vadovavo šv. Kazimiero kolegijai Romoje. Reiškėsi kaip dvasininkas ir kaip mokslininkas, buvo LK Mokslo Akademijos pirmininkas.

Balandžio 21 d. Riverside, N. J., baigdamas 98 metus mirė dr. **Juozas Januškevičius.** Velionis buvo pats seniausias lietuvis intelektualas, pedagogas, kalbininkas, vertėjas literatas. "Vienybėje" paliko spausdinami jo "Šimtamečio atsiminimai."

—Tame pačiame bloke, kur buvo "Anapus" b-vė, 3532 Sunset Blvd., Los Angeles, Calif., **L. Reivydas pradėjo priiminėti įvairius siuntinius į Lietuvą ir į kitus kraštus.** Čia pat vietoje galima gauti medžiagų. Siuntiniai siunčiami tiesiai iš Los Angeles Lietuvon. Stengiamės patarnauti kiek galint sąžiningiau ir pigiau.

Skambinti NO 5-2702 arba kreiptis:

Reivydas, 3532 Sunset Blvd., Los Angeles, Calif.

Šiuo L. Reivydas praneša, kad "Anapus" b-vė užsidarė. Nei siuntinių persiuntimo tvarkos, nei kitų "Anapus" reikalų nėra perėmęs. Yra pats asmeniškai gavęs visus naujus leidimus. Siuntiniai siunčiami visai nauja txarka — tiesiai iš Los Angeles Lietuvon. (Sk.)

SENIAUSI LD SKAITYTOJAI

LD turi visą eilę prenumeratorių, kurie žurnalą skaito nuo pirmųjų metų. Sunku būtų čia įuos visus suminėti, bet dešimtmečio proga pažymėsime bent ryškesnius veidus. Visų pirma norėtųsi suminėti artimiausieji, t. y. Kalifornijos skaitytojai:

Mrs. J. Anscott iš San Mateo, Audroniai iš LA, V. Augus iš LA, Ąžuolaičiai iš LA, Miss Katy Baltus iš LA, J. S. Barshevskiai iš N. Hollywood, Mrs. St. Batkus iš LA, Bertuliai iš LA, konsulas dr. Bielskis iš W. Los Angeles, prof. M. Biržiška iš LA, A. Šlapelis iš Long Beach, J. E. Casserley iš L. A. Dabšiai iš LA, Damuliai iš Canoga Park, Mrs. A. Dering iš LA, Mrs. A. Dobkevičius iš LA Mrs. T. Dominas iš San Gabriel, V. Dovydaitis iš LA, Fabijonaičiai iš Hawtorne, Gasparonis iš LA, B. Gediminas iš LA, dr. A. Graska iš LA, V. Hriškevičius iš Santa Monica, Jasiniai iš LA, A. Jasiūnas iš N. Hollywood, F. Karaliūnas iš LA, inž. V. Karazija iš LA, Karužai iš LA, V. Kazlauskas iš LA, B. Keterauskas iš LA, Kilmoniai iš Hollywood, J. Kiškis iš San Gabriel, Kojeliai iš LA, Korsakai iš LA, kleb. kun. J. Kučingis iš LA, F. Kudirka iš LA, J. Kutra (persikėlęs iš Chicagos) iš Santa Monica, J. Kvedaitis iš LA dr. K. Laban iš Yucaipa, Frank Lubin iš LA, Lukšiai iš Santa Monica, dr. L. Lumas iš Fulsom, St. Makarevičius iš LA, F. Masaitis iš LA, Mr. & Mrs. J. Mason iš Pasadena, J. Mileris iš Yucaipa, dr. J. Naujokaitis iš Pomona, J. Navickas iš LA, Miss L. Padoris iš El Cajon, Mr. &Mrs. Paltus iš LA, dr. P. Pamataitis iš LA kun. A. Pavalkis iš San Francisco, J. Petrauskas iš Beaumont, Mr. V. Petricks iš Del Mar, A. Pranys iš San Francisco, W. Raila iš Whittier, M. Ramanauskas iš San Diego, A. Rapšys iš Norco, Razučiai iš LA, Ch. Richards iš Inglewood, E. Ross iš LA, Ruigiai iš LA, I. Šešplaukis iš LA, Šimoniai iš Santa Barbara, Slateriai iš LA, Mrs. B. Stark iš Santa Monica, kan. K. Steponis iš Burbank, Mrs. H. Swaggart iš Van Nuys, Tikniai iš Yucaipa, J. Truskauskas iš LA, Mrs. M. Varkalis iš LA, J. Vidžiūnas iš LA, Vilkai iš Encino, Jankauskai iš Long Beach, F. Yurkus iš LA Mrs. L. Zaikis iš LA, P. Žilinskas iš Inglewood, P. Zounes iš Cula Vist, F. Žukauskas iš Glendale, P. Mordus iš LA ir kt. (Jei kai ką praleidome, atsiliepkite.).

Kai kurie iš jų skaitė ne tik LD, bet ir "Kalifornijos Lietuvį". Dalis jų atsilankė į dešimtmečio iškilmes. Tai — Audroniai, Ąžuolaičiai, komp. J. Bertulis, kons. dr. J. Bielskis su žmona, prof. Biržiška, Dabšiai, Mrs. Fabian, Jasiūnai, V. Kazlauskas, Lukšiai, F. Masaitis, dr. J. Naujokaitis su žmona, dr. Pamataitis su žmona, Mrs. B. Stark, ypač daug padėjusi pirmaisiais kūrimosi metais, J. Vidžiūnas, Zaikienė, dalyvavusi koncertinėje dalyje ir kt.

LITHUANIAN REALTY COMPANY

Charles Luksis Realtor

J. Kutra, Associat

Phone: EX. 4-2986

3020 Wilshire Blvd.

Mielai patarnauja norintiems pirkti-parduoti namus ir sklypus; apdrausti automobilius, namus ir kitokį turtą; gauti paskolas.

Atlieka notaro darbus.

SANTA MONICA, CALIF.

ILIUSTRUOTO REPORTAŽO

KONKURSAS

Siekdami labiau atkreipti lietuvių visuomenės dėmesį į pozityviuosius mūsų gyvenimo reiškinius ir norėdamos savo bendradarbius bei skaitytojus paskatinti jų paieškoti, "Lietuvių Dienos" skelbia iliustruoto **REPORTAŽO KONKURSĄ.**

Konkurso taisyklės:

1.Temą ar sritį autoriai pasirenka patys. Reportažas gali vaizduoti kokius nors lietuviškos institucijos, organizacijos, šeimos, ar atskiro asmens gyvenimo ir veiklos įdomesnius momentus arba kokį atskirą reikšmingesnį įvykį, k. t. šventę, kongresą, suvažiavimą ir t.t.

2. Žodinė medžiaga neturi viršyti 1000 žodžių. (Čia nenaudotina pasikalbėjimo forma). Nuotraukų pridedama kiek galima daugiau, nurodant svarbumo eilę. Po nuotraukomis parašyti pilni parašai — asmenys, vietos, datos ir pn.

3. Autoriai, siųsdami reportažus konkursui, turi lydrašty įsakmiai tai pažymėti. Jei reportažą ruošia žurnalistas kartu su fotografu, jie patys savo tarpe nusprendžia, kurio (ar abiejų) vardu reportažas duodamas spaudai.

Sprendimas.

Sprendimo teisę turi visi LD skaitytojai ir bendradarbiai.

Balsuojama bus už tuos reportažus, kurie pasirodė "Lietuvių Dienose" 1959 m. II pusmety ir pasirodys 1960 m. I pusmečio numeriuose.

Autoriai prašomi tuoj pat planuoti ir ruošti bei siųsti reportažus, kad paskutiniams numeriams nesusikauptų perdaug medžiagos.

Premijos

I-ji premija — 100 dol. (mecenatas kun. dr. J. Prunskis);

II-ji premija — LD leidinių bibliotekėlė (pasirinktinai) **už 25 dol.;**

III ir IV premijos — LD prenumerata metams (galima perleisti kitam kaip dovaną).

Balsavimas

Balsuoti kviečiami visi skaitytojai, bendardarbiai redaktoriai ir foto redaktoriai. Balsams teikiami taškai: skaitytojo balsas turi 1 tašką, redaktoriaus atsk. mieste — 5 taškus, foto bendradarbio — 3 taškus.

— **Reportažo konkurse** dalyvaus dar tie autoriai, kurių reportažai bus išspausdinti kituose dviejuose — gegužės ir birželio — LD numeriuose.

—**M. Karašos** iš Baltimorės rūpesčiu LD žurnalą užsiprenumeravo adv. A. M. Barkus.

Laisvės kovotojai JAV pašto ženkluose

Mūsų spaudoje pasirodė žinučių, rašinių ir net pasiūlymų sąryšy su JAV pašto ženklų "Champion of Liberty" serija. Paskutinysis laisvės kovotojas atspaustas Čekoslovakijos Masarykas. Vieni lietuvių siūlo dr. J. Basanavičių. Dr. Basanavičius, mūsuose turėjęs negincytiną Patriarcho vardą, be abejo, yra rimtas "Champion of iberty" kandidatas. Jo dar nesisavina nė komunistai, kaip mėgina daryti su neabejotinu Lietuvos laisvės kovotoju V. Kudirka, kuris gali būt vienas iš kandidatų. Adv. A. O. Shallna pretekstu, kad nelietuviai dr. Basanavičiaus nežino, siūlo prof. Curtių arba Kurcių, atlikusį pionieriaus darbą JAV švietimo srityje. Bet kiek lietuvių jį žino? Kažin, ar būtų tikslu lietuviams siūlyti tokį laisvės kovotojo kandidatą, kuris, kai pionierių reikėjo Lietuvos švietimo dirvoje, ten nepasiliko ir net iki šiol nebuvo žinomas.

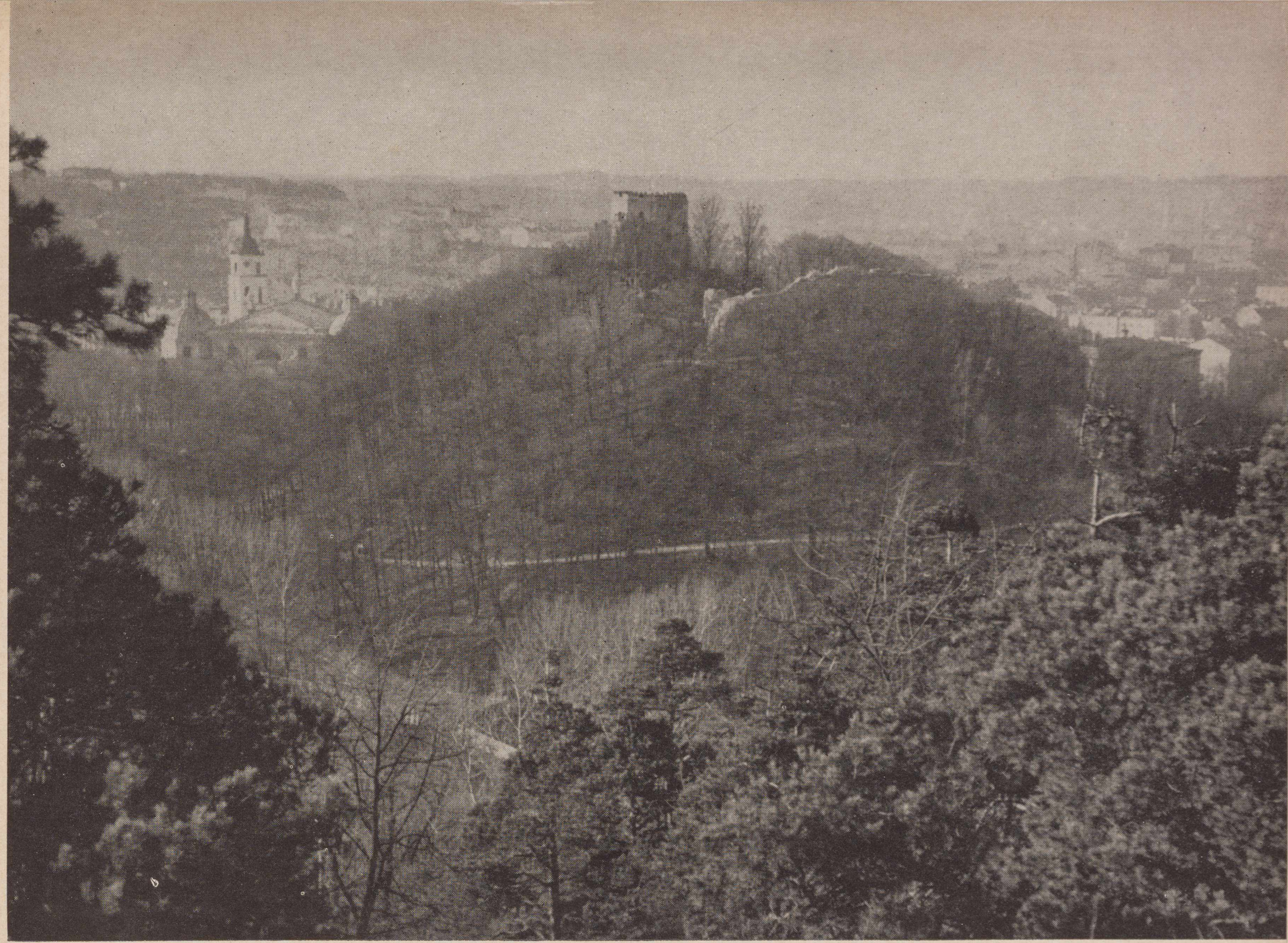

RUINS OF GEDIMINAS CASTLE, Vilnius, Lithuania. GEDIMINO PILIES KALNAS Vilniuje.

S. O. S.

New Soviet Plans For National Extermination

News has reached this country that specially created bureaus in Soviet-occupied Lithuania are conducting a propaganda campaign encouraging Lithuanians to settle in other parts of the Soviet Union. Along with this news comes a no less alarming report that the Soviet occupant has embarked upon new plans for national extermination.

The newspaper *Za Rodinu,* on February 4, 1960, quotes the First Secretary of the Communist Party in Lithuania Sniečkus on Russian colonization of Lithuania. According to Sniečkus, a large contingent of Russian reserve officers has arrived in the Lithuanian Republic. These officers have assigned to industry, agriculture, transportation and construction. More are expected, and a special committee has been formed to aid them in settling.

The coincidental fact of Russians being brought into Lithuania and native Lithuanians being recolated elsewhere in Soviet Russia is clear indication of a plan for total Russification of Lithuania and dispersement of Lithuanians for absorption in foreign Russian territories.

The apparent failure of an earlier Russification plan in Lithuania which counted on strong Russian influences upon the local population by imported laborers and kolchoz workers has resulted in the new move. The Soviet hope that by the imporation of "cultural equals" and resettlement of native Lithuanians they will achieve their end of absorbing the Lithuanian nation.

In this connection, it is important to recall an event that occured twenty years ago. At a Russian embassy news conference in Lithuania in 1940, Russian representative Pozdniakov statet: *"We Bolsheviks will not repeat the mistakes made by the czar. We shall disperse the small countries over wide Russia, so that you will not even find your bones."*

This is in effect what is being done by the Soviets in Lithuania today, with official sanction, as reported in *Pravda* of March 4, 1960. The Soviet purpose is to obliterate those nations yet remaining on the Baltic Sea, among them Lithuania.

The observation must be made that Soviet depupulation, colonization and extermination practices continue as long range "domestic" plans. Consolidation of the Soviet empire demands that the vestiges of independence and national freedom still extant in conquered countries like Lithuania must be uprooted and wiped out. Uneasy rests the head of the Soviet Union, for beneath it lie the countless bodies of peoples yearning for freedom and the spark, once ignited, that will devour the Soviet Union like a cinder in a vulcano. More than a thousand atomic bombs the Russians fear this! (J. K.)

SOVIET INEQUALITIES

IN OCCUPIED LITHUANIA

AGAINST "NATIONALISM"

As a prime example of the Communist Party's fight against "nationalism" and "revisionism", Sniečkus (First Secretary of the CP) referred to the purges in Vilnius, J. Bulavas, was not only removed from his post, but also trown out from the Party for "nationalist distortions". The assistant director of the Pedagogic Insttute was dismissed ofr the same "crime". Instruktor Lukšnenė was fired for errors" of "nationalist character." Sniečkus warned against the attempts "to idealize the past" and cautioned that one of the main ideological weapons of the "bourgeois nationalists" was the use of "bourgeois conception in evaluating the cultural heritage and history". According to him, the "bourgeoss nationalists" were hoping to attract ot their side "considerable strata of the population, especially the youth." On the credit side, Mr. Sniečkus pointed to the alleged defeatism and disillutionment amont the Lithuanian "bourgeois nationalists" abroad.

"–Peaceful Coexistence" Means Ideological War

The regime on Soviet-occupied Lithuania has been taking pains lately to impress upon the people that "peaceful coexistence" does not mean peace with the non-Communist world. The regime's thesis was well summed up in an address by V. Viunka, Secretary of the Central Committee of the Lithuanian CP. As reported by "Tiesa", March 4, 1960:

"The speaker stressed that the peaceful coexistence of states having different systems of government, must in no way weaken the ideological struggle. Bourgeois propaganda, revisionists are trying to distort the idea of peaceful coexistence in asserting that such coexistence must mean peace among classes. We must wage the most severe fight against such distortions; our Party propaganda must stress that the struggle, that is now taking place on international scale between forces of socialism and captalism, constitutes a law of history and is an objective necessity."

Fight Against Almost 80 Priests...

The attempts of the regime to lure wedding ceremonies away from churches seew to yield little result. The weekly "Literature and Art" (Feb. 27, 1960) gives the following reasons for this lack of success:

"Really — there is too little space. If you have a larger wedding group, with ushers and bridesmaids, there is no place to turn around... One must remember that the employees of this office, with a single room at their disposal, have to fight against almost 80 priests in Kaunas who dispose of 15 spacious churches and the old traditions."

Renew your

LITHUANIAN DAYS

subscription.

THE CHURCH FESTIVAL AND LUCY

An excerpt from the famous Lithuanian trilogy **In the Altar Shadows,**

by **V. MYKOLAITIS-PUTINAS**

They made the trip in the evening, by first vespers. A few other priests arrived. There were many people on hand and it was already possible to judge that the festival would be truly grand both as to attendance and God's bounty.

"It's a good thing you came, Liudas," Petryla was happy as he greeted his friend. "Vacation is almost over, but we'll have a good time at my pastor's. He knows how to treat his guests, he does."

Together they started for the church, for it was time for vespers. They put on fine surplices, assisted the priests at the prayers and with lighted candles in their hands accompanied the other priests in a procession around the church. They were aware that they were the center of attraction, being the youngest in the group, and consequently walked straight and humbly, looking neither right nor left, as was befitting good clerics, as they were taught at the seminary.

After vespers a couple of the younger vicars returned to the confession boxes, while the others strolled in the parish orchard, talking and jesting. Both clerics were obliged to stay for dinner and pass the night at the rectory, for such was the pastor's strict order. Ten persons sat down to dinner, and cleric Vasaris was surprised at the sumptuousness of the pastor's board. The older priests drank some sort of liquors that were unfamiliar to Vasaris. Cleric Petryla's duty was to fill the glasses.

"That's enough," directed the pastor when the dinner was at midpoint. "There's hard work yet to be done. We'll have little use out of them when they're drunk."

After dinner the pastor again directed Petryla to make things ready for their "work". The latter was already familiar with rectory customs; he moved into the center of the salon a folding table covered with a green woolen cloth, brought some chalk, placed lighted candles on the table, and got the cards. Only then did Vasaris understand the nature of their "work".

The pastor himself and three guests took seats around the table.

"Well, we're not needed here any longer," said Petryla to Vasaris. "Let's take a walk through the orchard and then find our berths for the night."

From the orchard they observed that there was plenty of activity in the kitchen as well: knives were clinking, dishes rattling; things were sizzling, cooking and roasting.

Vasaris was interested in learning something from his friend about the local priests and rectory.

"Well," he began, "here's the rectory life that Variokas was warning me about. Up to now I haven't seen anything special either at my own rectory or here."

But Petryla was of a slightly different opinion by now.

"You wouldn't see anything special at your pastor's if you spent a hundred years there. It's something else here, my friend. I'll know a thing or two more when I go back to the seminary after this vacation. After all a priest is a man too. You can't expect everyone to be as devout as your pastor or the vicar from Šilučiai."

"Well, then how is it here?"

"Oh, I can't tell you the whole story now. You'll see for yourself after a while," Petryla begged off.

But Vasaris was not satisfied with this.

"If I'll see for myself, why can't you tell me? I'm not asking you to tell me any secrets. I thought we'd just talk it over."

"First, you see, there are all kinds of differences. Your pastor doesn't drink, mine does; your pastor keeps an old housekeeper, a maid, but my pastor's housekeeper is young and elegant. Your pastor doesn't have any female kin staying with him, mine has. Your pastor has no vicar, mine has. As you can see from these differences, there's a lot that isn't the same..."

Vasaris sensed that there was tacit suspicion hidden in his friend's words, but to ask for explanation and detail would appear unseemly and in pursuing the matter further they could not avoid slandering and critisizing their superiors. Moreover, Vasaris was aware that Petryla was reluctant to make reply.

Silently they continued along the path, flanked on both sides by tall currant bushes. The night was quiet and warm. Grasshoppers chattered in the grass, the drawbeam of the well in the rectory yard creaked. Suddenly not far in front of them a feminine voice broke out in ringing laughter.

Both clerics froze in their tracks, but they could not hear what the low masculine voice was saying. Petryla purposely coughed aloud and, grasping Vasaris by his coat tail, pulled him from the path into the bushes. Presently they saw a light and a dark figure leave in opposite directions.

"Trikauskas and Lucy," explained Petryla. "There's a devilish girl for you!"

"Who is this Lucy?" asked Vasaris, hardly able to articulate his words.

"The pastor's niece. His foster daughter."

Like thieves, they groped up to the rectory's garret, where their beds were made for the night; they lay down in the dark, and Vasaris was a long time falling asleep that evening.

Probably he would have remained sleepless all night had he been able to anticipate the surprises of the morrow.

That day they rose early. Trying to forget the incident of the day before, they went to confession and communion and had breakfast. Before long it was time for High Mass. A couple more upper-class clerics arrived; they all acted as assistants; there was a choir and an orchestra; inside the church and in the churchyard there was a great throng. In short the festival was first-rate. The priests labored in a sweat, the confessionals creaked with penitents; and thanks to the alacrity of a few experienced pastors, the church business was concluded soon after vespers. The priests and clerics gathered in the rectory, some in the salon, others on the porch, where they exchanged impressions and joked among themselves.

"Hey there, tosspots, brace up!" bawled a short and stout, red-faced pastor, coming in. "Keep a stiff upper lip! The 'apostle' is here."

Petryla explained to the clerics that the pastors called the vicar of Šilučiai "apostle", since he was a strict abstainer and temperance campaigner. At the time this question was sharply debated, giving rise to various incidents among the clergy in the rectories.

"No matter! Let there be ten 'apostles' here," declared the pastor. "It would be dooms-day itself if a man were denied drink after all this hard work!"

"He,he, he!" chuckled the fat man. "Well now, we shall see, we shall see..."

"Brace up, brace up!" others joined in.

Meanwhile the "apostle" himself came in, a tall, strong man with bold, proud eyes.

Dinner was announced. It happened that the "apostle", the vicar from Šilučiai, was seated near the middle of the table. On one side of him sat the pastors and older priests, on the other side of him sat the vicars and clerics. Garnishing the table was a decanter of whisky, a bottle of cognac and several bottles of wine.

They began with hors d'oeuvres, and cleric Petryla was forthwith summoned to discharge his duties; in other words, he was to see that no glass was empty. As Petryla went his rounds, the man from Šilučiai demonstratively upturned his glasses.

"I ask that the younger generation do not follow the example of their elders," he said loudly. "Away with the whisky! Hello, Morta, bring us some water from the well," he addressed himself to the maidservant.

But pastor Kimša was a man of ambition and not easily put down. To allow an obscure vicar to play

CLEM'S MARKETS

● Puikios lenkiškos dešros, šviežiai namuos gamintos.

● Importuoti lenkiški kumpiai.

● Ivairiausi mėsos ir maisto produktai.

Galima užsisakyti mažesniais arba didesniais kiekiais, piknikams, bankietams, vakarienėms.

Clem's Markets jau keletas metų patarnauja Los Angeles ir apylinkės lietuviams.

Šiuo laiku turime tikro lietuviško sūrio, gaminto Andrulio ūkyje.

3002 W. Florence ● PL. 95058
7529 S. Normandie ● PL. 3-9676

Clem Taberski, savininkas

host at his board seemed to him humiliating and shameful.

"Cleric Joseph!" he shouted to Petryla, "I say pour for everyone, not excluding the vicar from Šilučiai.

The old pastors had already drunk one round. Cleric Petryla began pouring anew, but when he got to the man from Šilučiai the latter grabbed away the decanter and set it before him.

"It is seized! And don't dare come around here again."

The pastor glanced wrathfully at the "apostle", drained his glass again and rapped the table with his hand.

"In my house, at my table I should like to ask my dear guests not to cause a disturbance," he declared, controlling his anger.

"Cleric Joseph, pour. Leave out the vicar from Šilučiai."

But the "apostle" turned to his neighbor, a mild young priest.

"Do you want to be a lout? Swill, I'll pour for you!"

The other shrugged his shoulders, not knowing what side to take.

"You refuse? You're a man!" declared the "apostle", putting the whisky to one side.

"He does not!" shouted the pastor. "Pour, I say!"

As his glass was being filled the "apostle" was about to seize the decanter once more, but he accidentally nudged the glass of another neighbor and spilled it on the tablecloth.

Confusion broke out.

"Reverend! What is the meaning of this!" cried the pastor, losing his temper entirely. "Who gave you leave to play host here? You're not my guest, you're a rowdy! I'll turn you in to the bishop — you'll beg my pardon on your knees!"

Wordlessly, the vicar from Šilučiai rose from the table, went out side and gave orders to harness his horses. There was general pandemonium. One group rushed to the pastor's side, another to the "apostle", pleading and conciliating, but their efforts were all in vain. The pastor had had a stomachful of reports of the "apostle's" deeds: the latter had been critical too long of the pastor's soirees. Finally, the opportunity having presented itself to sting each another, there was little likelihood that they would make friends again very soon. The "apostle" drove away without apologies to the pastor.

After dinner the guests filed into the pastor's clean, roomy and richly furnished salon, where the host treated the company to cigars, coffee and liquers.

The coffee was served by a young lady whom Vasaris saw for the first time. However, when he heard her being called Lucy, he experienced a strange disquiet and curiosity. He began to study her more closely. Lucy was a pretty girl, about twenty years old, dark-haired and suntanned. Her slightly arched nose and flashing eyes gave her face a boldness and even a striking quality. Cleric Liudas observed how, as she handed coffee around, she fluttered her eyes at the younger priests, spoke to each, smiled, or laughed in a clipped yet resonant voice that was bell-like, He noticed that a couple of the vicars and the Reverend Trikauskas followed her with avid eyes — and he remembered yesterday's incident in the orchard.

This aroused his curiosity even more. Even now he awaited his turn with some trepidation, when she would come around to him with an offering of coffee. Unawares, he withdrew to the last place in order to put off the moment as long as possible.

At last she came to him.

"For you, Reverend Sir, I've brought the tastiest because you are the last," she chirped merrily, flashing her eyes at him.

Vasaris felt himself blushing; he was warm all over. Taking his sugar, he clumsily let it drop into his cup and splashed her hand.

"Oh, I'm burning!" she shrieked, shaking her fingers.

The wretched cleric wished at this moment that he could disappear from the earth.

"Oh, but it's nothing!" Lucy set him at ease. "I like everything that's hot." And she sat down by his side.

"What shall I say to her now?" was the persistent thought troubling Vasaris as he fumbled for words. Fortunately, the pastor called Lucy away to fetch something, and it was as if a large stone were removed from his chest. But at the same time he was irritated with himself: **Blockhead of blockheads. I didn't say so much as a word to her. What can she think of me?** Vasaris felt ashamed and ridiculous. Withal he feared that the saucy lass would return. He got up from his place and mingled with the clerics.

Vasaris came home tired, wearied of a myriad of impressions. He was unable to think of what he had seen or heard. He was neither offended by anything nor deprecated anyone. But he felt as if he had gained a certain weight within himself which he had never had in the past. The impressions he had formed sank below the surface. And no one knew when they would rise up again in his consciousness to cause a more animate current of thought and sensation.

The most pleasant spot in the world for him that evening was the parlor of his home, which was fragrant with the odor of planed wood. Here there was no one who could muddle the calm of his heart after the day's turmoil.

He fell asleep in the deep sleep of maturing youth.

Translated by Milton Stark

* *

IS ONE OF THE THREE UNnamed Cardinals — a Lithuanian?

In discussing the appointment of ten new Cardinals by His Holiness Pope John XXIII, the Associated Press ventured the opinion that one of the yet unnamed three Cardinals might be a Lithuanian. In a dispatch dated March 28th, the Associated Press mentioned Archbishop Baran of Prague, a Yugoslav bishop and a Lithuanian as the most likely Cardnals whose names are still kept secret. The choice of a Lithuanian Cardinal would be a logical one since Lithuania is the northeasternmost Catholic country in Europe. Only recently the Communist regime in Lithuania, and has stepped up ist anti-religious measures. (E).

I REMEMBER WITH GREAT PLEASURE

Impressions of Lith. composers by Prof. Juhan Aavik

As a meber of the Baltic Trio of Miami, Florida, I have had the privilege of music contact with the most famous and the greatest living Estonian composer, Professor Juhan Aavik.

The Baltic Trio repertoire of folk art, and national songs of the countries of Latvia, Lithuania and Estonia contained several very beautiful compositions of Estonia songs written and arranged by Prof. Aaavik. It occured to me that it would be good idea to ask him if he would agree to make some arrangements of Lithuanian songs. Along with my request, I sent him a few themes of Lithuanian songs, accompanied by translations in both English and Estonian. To my joyous surprise, he accepted the challenge of such a musical venture with the understanding that the result probably would be quite disappointing and unacceptable. However, a few weeks later, the Baltic Trio received several beautiful compositions, which far exceeded any hope that I had had for some new and outstanding Lithuanian additions to the Baltic Trio musical Library.

Now, I feel it is my duty to let our Lithuanian world know about this famous creator.

Brief Life History of Prof. Aavik

Juhan Aavik was born January 29, 1884, at Holstre County in the middle of Estonia, which has been the stronghold of Estonian culture from antiquity. He became famous in the country of Estonia as a composer, symphony and opera conductor, music editor, and writer.

He has written several symphonies (one of these was performed recently at Stuttgart, Germany), operas (Autumn Dreams and My Homeland), several cantatas (Dedication for mixed chorus, baritone solo), and symphony, and Prayer for male chorus, soprano solo and organ, and many fine compositions for voice, piano and other instruments, as listed in the Estonian Encyclopedia, 1957. His best known work is From the Roads of Music. He was the director of the Tallin Conservatory for many years, and was the leading conductor of the opera and symphony.

He is now living with his wife in Stockholm, Sweden, where he has found a haven for musical composition and activity.

Impressions of Lithuanians of Prof. J. Aavik

He has had many meetings with Lithuanians and Lithuanian musicians, artists and composers, and they have all touched his heart with their friendliness, congeniality and hospitality. He says that Lithuanians are truly "labai simpatiški".

He began to make contacts with the musicians and people of Lithuania before First World War. At St. Petersburg his Lithuanian colleagues were Kipras Petrauskas, J. Tallat-Kelpša, and Stasys Šimkus. He became a fast friend of Mikas Petrauskas, who, like his brother Kipras, was a member of the singing class at the conservatory in St. Petersburg.

Mikas Petrauskas, who had attended the Tartu University of Estonia as well as the Estonian Conservatory, was well-acquainted with the Estonian problems and their movements; and, he was like a musical father to all his colleagues He left Europe during the Tzaristic hold, and came to America. He and Prof. Aavik were together for the last time in 1939, where they had attended the Baltic Culture Congress in Kaunas.

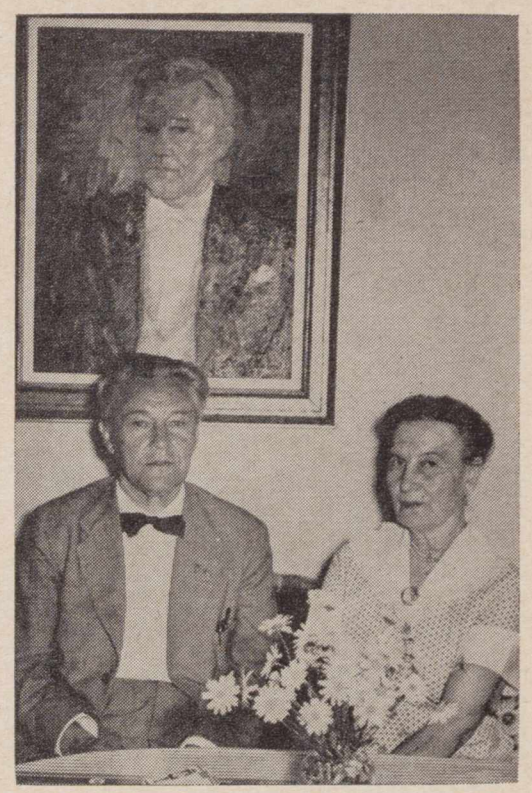

Prof. Juhan Aavik and wife Alma 1957,— after Canada trip.

Prof. J. Aavik su žmona; šiame nr. dedame jo įspūdžius apie lietuvių muzikus.

As for Kipras Petrauskas, several memorable appearances were made at the Tallin Opera, where Prof. Aavik was the musical director. Ties between the famous tenor and conductor became very close.

I met Prof. Naujalis, — continued Prof. Aavik,— at Riga, in 1924. He and I were invited as jurors for a composition contest, which took place during a Latvian Song Festival. There were other judges also, like Robert Kajanus from Helsinki and Rieters and Joozus from Latvia.

The Lithuanian chorus conductor Martinonis also made a very favorable impression. He conducted a large and well-trained Lith. chorus in Tallin several times.

I, also, remember with great pleasure a Lithuanian composer, Mr. Vladas Jakubėnas. We had become good friends at Prague, where we had been delegates to an International Musical Congress. I liked him very much for his temperament and his sincerity, and I admired him because he displayed the true qualities of an ardent Lithuanian patriot. It was an honor to see him at Tallin several times.

While I was in Kaunas as a radio symphony guest conductor, I met some promising young conductors. They were Jeronimas Kačinskas and Balys Dvarionas.

In 1940, during the 20th Year Jubilee Anniversary of the University of Riga, I again met some Lithuanian musical personalities. Professor Kazys V. Banaitis, the director of the Kaunas Conservatory, made a favorable impression with his calm attitude and affable manner. The Lithuanian Minister Mr. P. Dailidė, whose wife was the daughter of Prof. Naujalis, also attended this memorable event. The meeting of all these musical personalities created a musical atmosphere which I will always remember with pleasure. **Anita Karns**

JONO IR ANGELINOS ANDRULIŲ IR JŲ ŠEIMOS

MICHIGAN FARM SŪRIS

Fountain, Michigan

Jūs esate namuose ar kur keliaujate, visuomet reikalaukite **Michigan Farm Sūrio.** Šis sūris jau per ilgus metus gaminamas **Jono ir Angelinos Andriulių** ir jų šeimos, Fountain, Mich.

REIKALAUKITE TIK MICHIGAN FARM SŪRIO

Jeigu abejojate, paprašykite pamėginimui. Jūsų skonis jums pasakys. Mes norime, kad Jūs patys būtumėt sprendėjas. Mes esame labai dėkingi sūrio mėgėjams ir geresnėms krautuvėms, kad Jūs tiek išpopuliarinote **Michigan Farm Sūrį,** kuris paliko visų mėgiamiausias. Mes pasižadame ir toliau jums gaminti tik patį geriausią sūrį.

MICHIGAN FARM CHEESE DAIRY, INC.

Vieninteliai šio sūrio gamintojai FOUNTAIN, MICH.

Aptarnavimui ir informacijai rytuose prašome kreiptis:

PETER LISAUSKAS
69-15 53rd Avenue, Maspeth, N. Y. — Tel. TW 4-8087

VICTOR ABECŪNAS
351 Park Street, New Britain, Conn. — Tel. BA 3-1342

JONAS JAKUBAUSKAS
634 N. Denison Street, Baltimore, Md. — Tel. Longwood 6-2622

MEČISLOVAS KAVALIAUSKAS
24 Prospect Street, Hyde Park, Mass. — Tel. Hyde Park 3-3975

GEORGE GALŪNAS
1400 Caniff, Detroit, Mich. — Tel. T. O. 8-7062

STANLEY METRICK
1804 W. 47th St., Chicago, Illinois — Tel. Yards 7-8393

JOHN SHURNA
5418 So. Albany, Chicago, Illinois — Tel. Grovehill 6-7783

ALLAN STEWART
4310 No. Broad Street, Philadelphia, Pa. — Tel. Glazstone 5-1310

BRONIUS DŪDA
804 No. Vermont Ave., Los Angeles 26, Calif. — Tel. NOrmandy 1-0292

BEN GRAZULIS
6905 Superior Ave., Cleveland, Ohio — Tel. HE 2-2395

JOHN TENZI
9½ Union Street, Inkerman, Pittston, Pa. — Tel. OL 4-1083

FRANK KUPINSKI
131 Inslee Pl., Elizabeth, New Jersey — Tel. 4-0970

Makes Lithuanian Rye bread also.

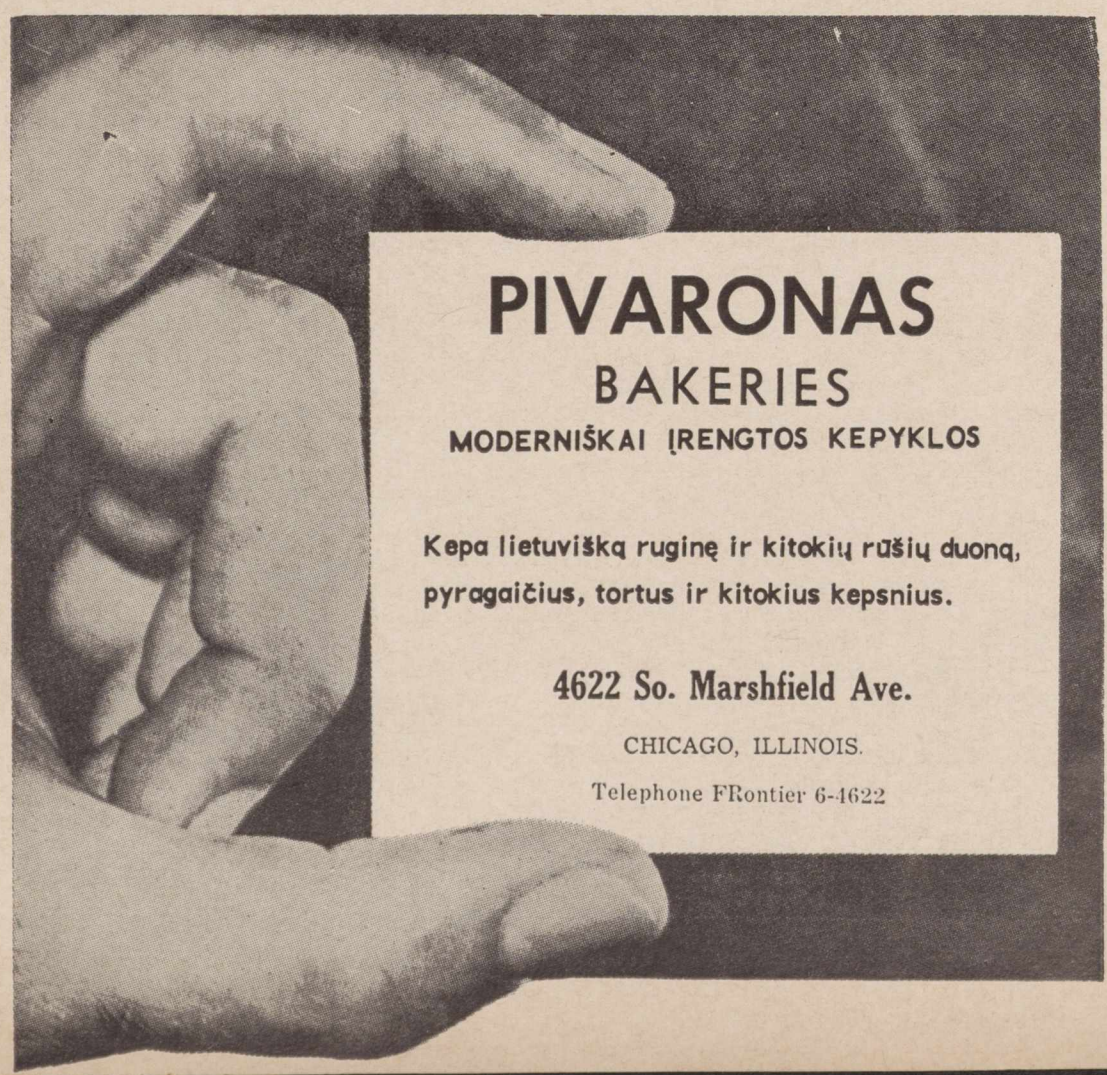

1. Duke Stephen the Great of Moldavia (1433-1504), who badly defeated the army of King John-Albrecht of Poland in the forests of Bukovina in 1497. — Moldavijos kunigaikšts Steponas Didysis, smarkiai sumušęs karaliaus Albrechto kariuomenę Bukovinos giriose 1497.
2. Views of old Cracow:Watch Tower of the Castle. 3. Courtyard of Jogaila's University. — Senosios Krokuvos vaizdai: Pilies sargybos bokštas; Jogailos universiteto kiemas.
4. Silhouettte of the Cathedral of Vilnius. — Vilniaus Katedros siluetas.

LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS

Part XXVIII

By ANT. BERNOTAS, Waterbury, Conn.

After the death of King Kazimieras, his son Alexander was elected as Grand Duke of Lithuania (1492), who had already been residing in Vilnius for 3 years. The Poles elected as their new king his brother John-Albrecht. Thus Lithuania separated from Poland again.

Wanting to improve the relations with Russia, Alexander married Helen, the daughter of Ivan III, Duke of Moscov. However, the affairs did not improve and Ivan always found opportunities to attack Lithuania. In 1499 a new war broke out with Moscow.

His brothers, King John-Albrecht of Poland and Ladislaus, King of Czechoslovakia and Hungary, started a war against the Turks and wanted Alexander to join them. But Alexander could not. During the war with Moscow his army defeated — along with the armies of his allies — the Order of Livonia and the Tatars of Wolga. Ivan III captured Chenigov, Nowgorod-Siewersk and the lands around the Oka river. In 1503 a truce was signed for a period of 6 years.

The Kremlin Fortress at Moscow. In 1462 Ivan III proclaim Moscow as the Capital of Russia. — Kremlaus tvirtovė Maskvoje. 1462 m. Ivanas III Maskvą paskelbė Rusijos sostine.

King John-Albrecht of Poland died in 1501, and Alexander was elected as King of Poland. Lithuania found herself in union with Poland again. From now on she never had her seperate ruler anymore.

Alexander had to fight not only with the Russians, but with the Crimean Tatars as well. Crimean Tatars, being allies of Moscow, had invaded and devastated the southern parts of Poland and Lithuania for many times, reaching far into the mainland.Once they even reached the towns of Lyda and Naugardukas.

During the reign of King Alexander, the nobility acquired more and more influence in Lithuania. Following the Polish pattern, they called meetings of the nobles (sejm — seimas), made decisions, and the kings had to obey them. The common people were disregarded.

Alexander's wife, Helen, following a pre-marital pact, remained of Russian Orthodox faith, causing the king much trouble. Russian clergymen and officials swarmed into Vilnius, spying and influencing government affairs. The Poles disliked her and she was never crowned as the Queen of Poland.

King Alexander died in 1506 and was buried in the Cathedral of Vilnius. The Poles refused to take him to Cracow.

(To be continued)

KAS TIK TURI GERĄ SKONĮ,

VISKĄ PERKA PAS LIEPONĮ.

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

Furniture Center, Inc.

Vietinių ir importuotų baldų prekyba.

Baldai siunčiami į visą Ameriką ir už jos ribų.

3207 So. Halsted Street — Chicago 8, Illinois

LITHUANIANS MAKE NEWS

● **The Lithuanian Folk Dance Group of Paris** demonstrated several Lithuanian folk dances at the famous University of Sorbon. 20 other nations were represented. Group is under the direction of L. Pabedinskas.

● **A Fund for Lithuanian Studies** has been estabished by readers of the magazine "Į Laisvę" (Toward Freedom). Its goal is to publish works of study and research which often do not find a publisher because of a small number of readers.

● **Mrs. A. Šimaitienė** began teaching Lithuanian at the famed Berlitz school of languages in Chicago. Even Americans are interested to learn the language.

● **The Čiurlionis ensemble** is making an appearance at the Brooklyn Opera House on May 21. Soloists **A. Stempužienė, J. Krištolaitytė,** and **V. Verikaitis** will also be featured.

● **Col. Urbonas,** expert on military affairs, and now residing in Sweden has collected a large amount of new material about the battle of Gruenwald and has already written a book ready for publication. Some excerpts will also be translated into other languages.

● **Film actor Lawrence Harwey,** who is of Lithuanian descent (See LD December issue, 1958) received an Oscar for his outstanding performance in the film "Room at the Top". He was introduced to the television audience as "Lithuania's gift to the theater."

● The famed **Alice Stephen's** ensemble celebrates its 20th anniversary this fall. Among the members are many well known soloists.

● **Lithuanian Student Scouts** presented an exhibition of young artists in Brooklyn, which was under the sponsorship of **V. K. Jonynas.** Nine artists exibited their work: **V. Abraitis, V. Montvila, A. Simutytė, V. Virbickas, V. Vizbara, A. Valys, J. Totilaitė, G. Labanauskaitė and V. Šavas.**

● **Miss Ilona Gražytė** received her Ph. D. from the University of Montreal. Her thesis work was on Arthur Koestler.

● Through the facilities of TV station WOOD in Grand Rapids, **Lithuanian customs, songs and dances** were featured during a recent program. Lithuanians were acclaimed as best among other nationalities.

P. V. RAULINAITIS

NOTARY PUBLIC

Insurance-Real Estate-Tax Returns

Telef.: NO 2-5433

Res.: 1972 N. Commonwealth Ave.
Los Angeles, Calif.

Parūpina namų,, automobilių ir kitas turto apdraudas; apskaičiuoja mokesčius ir surašo taksų pareiškimus. Daro dokumentų vertimus.

Kartu su George S. Bacon, realtor, padeda parduoti ir pirkti namus.

NO 3-3030

FISHERMAN'S NETS ON NEMUNAS — **Engravings in Wood by artist V. Ratas**

● **Artist V. Ratas,** liwing in Australia, is preparing a monograph on the graphic arts.

● **I. Tamošaitienė, K. Čėsnaitė, L. Šeštauskaitė, and R. Laisvėnaitė** received their B. A. degrees from the University of Melbourne for the study of world literature. **E. Zdanavičiūtė** was presented with a B. A. degree for commercial art at the Royal Academy of Technology. **St. Korsakaitė-Pacevičienė, G. Kazokienė** and **A. Grincevičiūtė** graduated from the school of dentistry at Sydney.

● **Lithuanian - Americans,** numbering over 1,000,000 in the United States, formed the **Richard M. Nixon for President Lithuanian-American National Committee.** Vytautas Abraitis of New York, N. Y., Eugene Bartkus of Chicago, Ill., and Leonard Valiukas of Los Angeles, Calif., are Co-Chairmen of this nationwide body. Many prominent and leading Lithuanian-American functionaries have already joined this committee.

● **Pr. Čepokaitis, known as Francisco Dantas,** is a well known drama, TV and motion picture actor in Brazil. He recently obtained permission from the Soviets to visit Lithuania and take along three films which he directed.

● **Dr. D. Krivickas** has written a study on laws and courts in occupied Lithuania. The author points out that the ruling class does not observe the laws, but nevertheless receive praise for its actions.

● This year marks the 75th birthday and 45th anniversary in philological work of **prof. J. Balčikonis.** He has achieved great recongnition for his Lithuanian dictionary and is known as the expert on the Lithuanian language.

● **VLIK has purchased trophy** which will be presented to the best junior basketball team each year.

● **Agriculturist A. Krapovickas,** professor at the Tukuman University in Argentina, has been appoint at the province of Santiago de Estero as chief advisor for cultivation certain food products.

● The works of former students of the **Art Institute** at Freiburg, Germany, were exhibited at the Youth Center in Chicago. The artists, **J. Akstinas, V. Balukienė, V. Ignas, A. Kurauskas, R. Mazoliauskas, J. Mieliulis, B. Nasvytis, V. Remeika, J. Šapkus, Šapkuvienė,** and **R. Viesulas** presented about 60 works of art.

DR. HERMANN SCHWERIN, German film director, having arrived for the Oscar Awards in Hollywood, is talking with Lith. press representative in Holywood, Algirdas Gustaitis, at the Beverly Hills hotel, Calif.

DR. H. Schwerin, Vokietijos filmų režisierius, atvykęs į šių metų Oskarų įteikimo šventę Hollywoode, Beverly Hills viešbuty kalbasi su liet. spaudos atstovu Algirdu Gustaičiu. (Dr. Schwerinui tarpininkaujant A. G. gavo pikių "Jons ir Erdmė" filmo nuotraukų, kurių dalį netrukus spausdinsime LD žurnale).

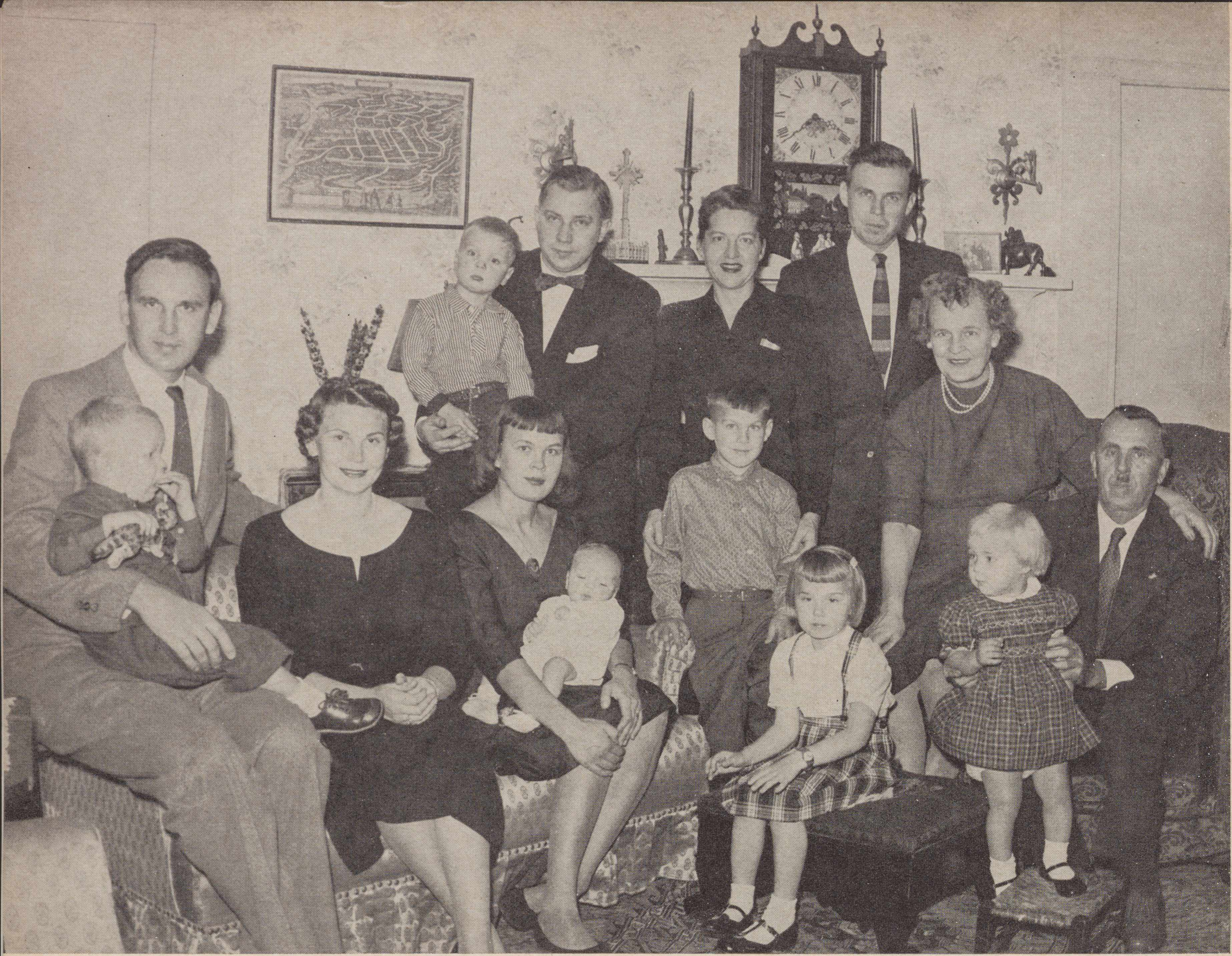

MYKOLO DEVENIO IR ALENOS VILEIŠYTĖS-DEVENIENĖS, žinomųjų visuomenės veikėjų šeima su atžalynu. Iš dešinės kairėn: dr. Mykolas Devenis, Jo žmona Alena, vyr. sūnus, taip pat med. dr. Algirdas, jo žmona; žentas dr. K. Bobelis su sūnum Kaziuku; inž Kęstutis Devenis su sūnum Jonuku; (apatinėj eilėj iš kairės dešinėn) — jo žmona; toliau Dalia Devenytė-Bobelienė su sūnum, Algirdo sūnus Mykoliukas Devenis, Kęstučio duktė Luana Devenytė ir Rūta Bobelytė (dr. Kazio ir Dalios duktė) [Nėra tik paties jauniausiojo Bobelių sūnaus, gimusio prieš praėjusias Kalėdas. Fotografuota Devenių namuose; ant sienos kairėj paveikslas vaizduoja Vilniaus miestą, žemiau — Vilniaus verbos. Dešinėje — J. Vileišio, pirmojo Lietuvos atstovo Washingtone ir buv. Kauno burmistro, šeimos nuotrauka. Visi Devenių šeimos vyresnieji prenumeruoja "Lietuvių Dienas".

Dr. Mykolas and Alena Devenis with their children and grandchildren. Mr. and Mrs. are active in Lithuanian affairs. (see the story below).

THE TRAGEDY OF ONE PERSON

AFTER A 40 YEAR medical practice, Dr. M. Devenis retired for a well deserved rest. Since the children are all grown and alive throughout the U. S. Dr. Devenis and his wife moved to California to enjoy the milder climate.

Both the doctor and his wife are well known among the Lithuanians and Americans. Dr. Devenis had been imprisoned by the Soviets for over two years and also spent some time in Siberia... and that was in 1940-42. That was the time when Soviet-American friendship was known not only in words but deeds as well. But the Soviets were nevertheless capable to remove one that stood in their way, even if he was a U. S. citizen. And when the American consul protested of this arrest, the Soviet's answer was that they never arrested the doctor, that he probably fled to the Nazis; although everyone knew that he was in jail at Ukmergė (Lithuania). His wife, who had seen him there, and the American representative, who was about to go to Ukmergė, both received an answer that they probably didn't recognize the right person... Since the danger of arrest also threatened Mrs. Devenis, she fled with her children to seek freedom and truth, leaving behind her beloved husband and homeland.

Dr. Devenis was deported to Vorkuta, Siberia, in June, 1941. He saw and suffered very much. His wife and three children finally reached the U. S. She wasted no time to get in touch with the right people in Washington and told them of this deceit by the Soviets.

Then the Soviets took other measures. Litvinow himself and the Russian Red Cross informed her several times that her husband is dead. But in the presence of the American delegate, Mrs. Devenis asked the Russian: If you say that he is dead, where and when did he die? The diplomat showed confusion and Mrs. Devenis asked further: if you don't know when and where then how do you know that he is dead?

The American, Adm. Standley showed great interest in this case. The Russians at this time were already fleeing from Moscow; the capital was in Kuibishev; perhaps many were thinking of refuge in America. The American delegate found documents in Vilnius of where Dr. Devenis was deported, made contact with him in Vorkuta, took him into his care, brought hih to Kuibishev to strenghten his health, and finally the doctor reached the American continent through the South Pole in a military ship.

It is interesting to note that in those times, when the Russian depended much on the U. S., it took quite an effort to save a U. S. citizen, but how many perished or disappeared?

Today we are again on friendly terms. Formerly the alliance was to crush Hitler, to establish everlasting peace. **Today is only to win time and give the Soviets a chance to get strong; after that — peace and quiet — according to their dictates.**

The tragedy of one person — Dr. Devenis — is real proof how you can't trust the Soviets. They say one thing and mean another. We, Lithuanians, know that well, but few Americans do. (A. L.)

LIETUVIU RADIJO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis".

Los Angeles, Calif.

LITHUANIAN MELODY HOUR

Transliuojama šeštadieniais iš ryto 10 val. is XEMO—860 KC stoties iš San Diego. Direktorius **Bruno Gediminas,** 4023 W. 60 St., Los Angeles 43, Calif. AX 5-2260
Reikalų vedėjas — **George Rudelis,** 5027 Zelzah St., Encino, Calif.

Amsterdam, N. Y.

Lietuviška programa

WCSS — 1490 klc.
Sekmadieniais 7-8 val. vakaro.
Programos vedėjas - **Juozas Oišauskas.**
Reikalų vedėjas ir pranešėjas:
Leonardas Hartvigas
17 Eagle St., Amsterdam, N. Y.

Baltimore, Md.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima Marylande ir Washington, D. C.
Sekmadienių popietėmis 12:30—1:00
WBMD 750 kilocycles
Programos vedėjai: **Albertas Juškus,** 4515 Wilmslow Rd., Baltimore 10, Md., Phone: Tuxedo 9-8693;
Kęstutis Laskauskas, 809 Scott St., Baltimore 30, Md. Phone: Saratoga 7-7963.

So. Boston, Mass.

LAISVĖS VARPAS

WKOX, banga 1190, Framingham, Mass
Sekmadieniais — 8–9 val. rytą.
P. Viščinis, programos vedėjas,
47 Banks St., Brockton 18, Mass.

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. Radijo programa Naujojoje Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m. vedama **Stepono ir Valentinos Minkų,** girdima nauju laiku (viena valanda anksčiau):
Sekmadieniais 1:30 — 2 v. p. p.
Boston, Mass. — WLYN - 1360
Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika, dainos ir Magdutės pasaka.
502 E. Broadway, So. Boston 27, Mass.
Tel.: AN 8-0489

Cleveland, Ohio

TĖVIŠKĖS GARSŲ Radijo programa
transliuojama kiekvieną sekmadienį
nuo 5:00 iki 5:30 val. popiet.
per WDOK stotį, banga 1260.
Programos vedėjas — **Juozas Stempužis**
506 E. 118 St., Cleveland 8, Ohio

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS
LIETUVIŲ ŠEIMININKIŲ PROGRAMOS

Kas rytą nuo pirmadienio iki penktadienio
10:00 — 11:00.
Šeštadienį ir sekmadienį — 8:30 - 9:30.
"Vakaruškos" pirmadienio vak. 7:00-8:00.
Visos programos iš
WOPA Stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M.
7159 S. Maplewood Ave., Chicago 29, Ill.
Tel.: HEmlock 4-2413.

Detroit, Mich.

"BALTIC MELODIES"

Detroit WJLB, 1400 kilocycles.
Saturdays 8:30 - 9:15 P. M.
Director: **Helen Rauby.**
16926 Pinehurst, Detroit 21, Mich.
Telephone: UNiversity 1-1072.

LITHUANIAN MELODIES Radijo valandėlė
Ann Arbor - WPAG - 1050 kilocycles.
Sekmadieniais 1:00 — 1:30 p. p.
Direktorius **Ralph Valatka,**
15756 Lesure Ave., Detroit 27, Mich.
Telephone: BRoadway 3-2224

"LITHUANIAN VOICE"

(iš Inkster, Mich.) — WCHB, banga 1440
Sekmadieniais 16:00 — 17:00 popiet.
Programos vedėjas **J. Kriščiūnas,**
803 N. Crawford, Detroit, Mich.
Tel.: VI 1-5724

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"
Connecticut valstybės kultūrinė valandėlė

Hartford — WPOP — 1410 klc.
Kiekvieną sekmadienį 11:30 iki 12:30 pp.
Programos vedėjas **J. Petkaitis,** 60 Lincoln St., Hartford, Conn. Tel. JA 2-5556.
Kultūrinės dalies ved. **A. Dragūnevičius,** 273 Victoria Rd., Hartford, Tel. CH 9-4502

Madrid, Espana

VYKDOMOSIOS VLIKO TARYBOS RADIJO BIURAS MADRIDE
TAUTINIS ISPANIJOS RADIJAS
laiduoja lietuviškai 21:30 — 21: 45 Lietuvos laiku (arba 19:30—19:45 Vid. Europos laiku) 32 ir 42 metrų bangomis. Kiekv. programa kartojama kitos dienos rytą 8:30 Lietuvos laiku (6:30—6:45 Vid. Europos laiku) 42 metrų banga.

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ"

Radijo valanda girdima
kiekvieną šeštadienį 4:00 - 5:00 val. p.p.
iš New Yorko stoties WEVD - 1330 kilv.
ir 97.9 meg. (FM).
Direktorius **Jokubas J. Stukas,**
1264 White tS., Hillside, N. J.
Tel.: WAverly 6-3325

Norwood, Mass.

Nauj. Anglijos lietuvių Radijo programa
Sekmadieniais nuo 11:00 iki 12:00 val.
WHIL — 1430 banga, Medford 55, Mass.
Antanas F. Kneižys, vedėjas.
.... 50 Cottage St., Norwood, Mass. ....
Tel. NOrwood 7-1449.

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa
BENDRUOMENĖS BALSAS
Stotis WDAS — 1480 kilocycl.
Sekmadieniais nuo 6:30 iki 7:00 vakaro
Kultūrinės, politinės apžvalgos, žinios, muzika ir skelbimai.
Valandėlės vedėjas **Adolfas Gaigalas.**
Programas tvarko ir praveda redakcinis kolektyvas.
Rašyti: "Bendruomenės Balsas", 335 Titan St., Philadlphia 47, Pa., Tel. HO 7-4176

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Penn.
Pittsburgh, Penn. - WPIT - 730 kilocycles.
Sekmadieniais 12:30—1:00 p. p.
Programos vedėjai:
Povilas ir **Gertruda Dargiai.**
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Road, Pittsburgh 16, Pa.

Lithuanian Catholic Hour
Pittsburgh, Pa. - WLOA - 1550 kilocycles.
Sundays — 1:30 - 2:00 P. M.
Produced by Knights of Lithuania, Pittsburgh District.
WLOA, Braddock, Pa.

"YOUR FAVORITE LITHUANIAN AND AMERICAN MELODY HOUR"
WAMO — 860 on your dial.
Pittsburgh's Country and Western Music Station. Producer and Announcer:
Frank J. Saldukas,
5915 Elwood St., Pittsburh 32, Pa.
Assistant: George Žilinskas.

Linkėjimai

.. taupytojams ir skolintojams ..

CRANE SAVINGS & LOAN ASS'N

B. R. PIETKIEWICH,
President
2555 W. 47th St., Chicago 32, Ill.

Rochester, N. Y.

Lietuvių Radijo Klubas

Rochester, N. Y. — WHEC — 1460 klc.
Programos kiekvieną sekmadienį
9:30 — 10:00 rytą.
Klubo valdyba:
Pr. Saladžius, garbės pirm., 309 Alphonse St. (21); **Pr. Puidokas,** pirm. 38 St. Jacob St. (21); **A. Cieminis,** vicepirm. 226 Lux St. (21); **Vyt. Žmuidzinas,** ižd. 235 Furlong St. (21); **R. Kiršteinas,** sekr. 213 Berlin St. (21); **Br. Krokys,** narys 10 Dudley St. (5). Programas praveda valdybos nariai ir šie vedėjai: **R. Gaidytė, St. Ilgūnas, D. Šiurienė, H. Žemelis.**

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku, 41,15 ir 50,34 metrų bangomis.
Vedėjas **Dr. J. Gailius.**
Circonvalzione Appia 158.

Sao Paulo, Brasil

"TĖVYNĖS GARSAI"
Lietuviška muzikos valanda

Radio Cometa — Z. Y. R. 217, vidutinėmis bangomis 1.130 kcls.; mikrobangomis (frequencia modulada) 1071 mg.
Sekmadieniais
13:00 - 14:25 Rio de Janeiro laiku.
Vadovauja "Tėvynės Garsų" kolektyvas.
Caixa Postal 403, S. Paulo, Brazil, S. A.
Adresas:
Ši valandėlė girdima visose Amerikose.

Toronto, Ont, Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Kiekvieną sekmadienį nuo 1 iki 1:45 pp. WHLO stotis, Niagara Falls, N. Y. Banga 1270. Programos ved. **J. R. Simanavičius,** 132 Havelock St., Toronto, Ont., Canada
Telef.: LE 4-1274

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30 - 11:00 Lietuvos laiku
kiekviena vakarą 20:15 - 20:30 Liet. laiku.
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.
Vedėjas **Kun. Dr. V. Kaziūnas.**
Adresas:
Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO.

Waterbury, Conn.

LIETUVIŲ RADIJO PARTIJA

WATR, Waterbury, 1320 kilocycles.
Kiekvieną šeštadienio vakarą
6:40 iki 7:30 p. m.
Programos vedėjas ir direktorius,
John D. Adams-Adomaitis
27 Congress Avenue, Waterbury, Con.
Telefonai: PLaza 3-2787 ir PL 3-8898

ADOLPH and CECELIA

C A S P E R

Laidotuvių Namas

COWLEY & CASPER
praneša, kad dėl freeway'jaus pravedimo susidariusių nepatogumų, persikėlė į naują vietą ir susijungė su

LUKE O'CONNOR & SONS MORTUARY

931 W. Venice Blvd. RIchmond 9-1061
Mes čia patarnausime savo draugams lietuviams su tuo pačiu nuoširdumu ir simtija kaip ir anksčiau.

"LIETUVIŲ DIENŲ" ŽURNALO IR LEIDYKLOS LEIDINIŲ

PLATINTOJAI

JUNGT. AMERIKOS VALST.:

Baltimore, Md. — A. Česonis, K. Bradūnas.
Brooklyn, N. Y.— J. Pašukonis, L.A.P. Klubo Spaudos Kioskas, J. Ginkus.
So. Boston, Mass. — D. Giedraitis, S. Minkus, kun. J. Klimas.
Chicago, Ill. — K. Babickas, Balys Brazdžionis, J. Karvelis, S. Metricks, St. Penčyla, Marginiai, P. Švelnys, Terra, B. Urbonas, V. Būtėnas.
Cicero, Ill. — K. P. Deveikis, J. Memėnas.
Cleveland, Ohio — Dirva, V. Rociūnas.
Detroit, Mich. — Gaiva, Neringa, St. Anthony's Parish Library.
Elizabeth, N. J. — P. Kudulis, A. Rudzitas.
E. St. Louis, Ill. — A. Vaitkus.
E. Chicago, Ind. — E. Vilutis.
Grand Rapids, Mich. — J. Belinis.
Hartford, Conn. — Vl. Plečkaitis.
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas.
Newark, N. J. — K. Trečiokas.
Omaha, Nebr. — E. Ribokienė, kun. L. Musteikis.
Philadelphia, Pa. — J. Karaška, B. Raugas V. Karalius.
Pittsburgh, Pa. — F. Žilionis.
Rochester, N. Y. — A. Sabalis.
Waterbury, Conn. — J. Gaidys, Spauda.
Waukegan, Ill. — V. Petrauskas.
Wilkes-Barre, Pa. — V. Ramanauskas.
Worcester, Mass. — P. Pauliukonis.

KANADOJE:

Toronto, Ont. — A. Kuolas J. Smolskis Time Cigar Store, V. Aušrotas.
Hamilton, Ont. — Z. Orvidas, J. Pleinys, S. Bakšys.
St. Catherines, Ont. — K. Kudukis.
Montreal, Que.— P. Rudinskas (Parish Lib-
Winnipeg, Man. — S. Bujokas. / rary)
W. Lorne, Ont. — A. Kojelaitis.
Welland,Ont. — K. Žukauskas.

ANGLIJOJE:

London — D. Daunoraitė.

AUSTRALIJOJE:

Melbourne — A. Vingis, B. Zumeris.
Canberra — V. Balsys.
N. Geelong — L. Bertašius.
St. Kilda — P. Bienkevičius, N. Butkūnas
Sydney — Kun. P. Butkus.
Adelaide, Edwardstown, — A. Kubilius.
Rivervale, W. Australia — Kun. L. Kemėšis.
Williamstown — Kun. L. Vaseris.
Cabramatta — J. Skirka.
Brisbane — K. Stankūnas.

ITALIJOJE:

Rome — Kun. V. Mincevičius.

ISPANIJOJE:

Madrid — Kun. K. Patalavičius.

NAUJ. ZELANDIJOJE:

Auckland — G. Procuta.

VENECUELOJE:

Rev. A. Perkumas, Z. Domeika

HELEN'S HOUSE OF BEAUTY

New Address:
HELEN MOCKUS
5265 Fountain Ave.
HOLLYWOOD California
New Telephone: NOrmandy 5-335'

SANTA ANNA, Lithuanian Folk Art (Woodcarwing)